

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวนในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
เพื่อนันทนาการ

เยาวรี เจริญสวัสดิ์

อภินันทนาการ

ห้องสมุดคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชนบท

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2543

ISBN 974-664-367-3

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

Copyright by Mahidol University

๖๗

๘๕๔๕๑

๒๕๔๓

๓-๓

วิทยานิพนธ์

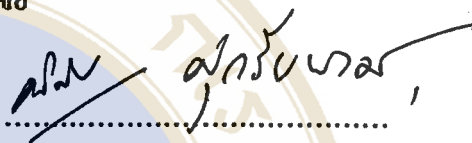
เรื่อง

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการ

นางสาวเอวารี เจริญสวัสดิ์

ผู้วิจัย

รองศาสตราจารย์พิสิฐ สุกรียพงษ์

วท.บ., วท.ม.

ประธานควบคุมวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์นาวรัตน์ พลายน้อย

Ed.D.

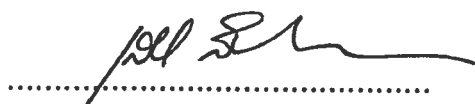
กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุระ พัฒนเกียรติ

วท.บ., วท.ม.

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ศาสตราจารย์เลียงชัย ลิมลอมวงศ์ Ph.D.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

นายสัญญาชัย สุธิพันธุ์วิหาร วท.บ., วท.ม.

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยี

การวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชนบท

คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

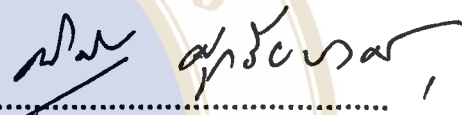
ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการ
ได้รับการพิจารณาให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชนบท

วันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2543

นางสาวเชาวรี เจริญสวัสดิ์

ผู้วิจัย

รองศาสตราจารย์พิสิฐ สุกรีพงษ์

วท.บ., วท.ม.

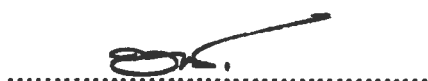
ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์เนาวรัตน์ พลายน้อย

Ed.D.

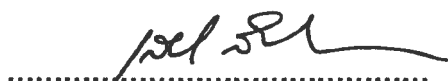
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

นายชุมพล สุขเกษม

Ph.D.

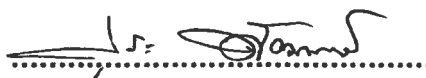
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ศาสตราจารย์เลียงชัย ลิ้มล้อมวงศ์ Ph.D.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุระ พัฒนเกียรติ

วท.บ., วท.ม.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์อนุชาติ พวงดำดี Ph.D.

คณบดี

คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ พิสิฐ ศุภกิจพงศ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุระ พัฒนเกียรติ รองศาสตราจารย์ ดร. เนาวรัตน์ พลายน้อย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำข้อคิดเห็นในการทำวิจัยมาโดยตลอด

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างยิ่งในความอนุเคราะห์ของ ดร. ชุมพล สุขเกษม หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ในการประเมินแบบสอบถามและให้เกียรติเดินทางมาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และขอขอบพระคุณในความกรุณาของคุณวิวัฒน์ชัย บุญชกศักดิ์ ผู้อำนวยการกองกิจกรรมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย อาจารย์สุรเชษฐ์ เขษรฐมาศ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ได้ช่วยเหลือในการประเมินแบบสอบถาม ได้ให้ข้อคิดเห็นเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณอาจารย์ปิยะกาญจน์ และอาจารย์สุมาลี ที่ให้งานทำให้มีทุนทรัพย์ในการศึกษาเล่าเรียนและทำวิจัย รวมทั้งพี่ปรีชาและป้าอ้วนที่ให้โอกาสในการพัฒนาองค์ความรู้สติปัญญา

ขอขอบพระคุณ ดร. ชาลี นาวานุเคราะห์ โครงการ DAAD มอนและธร ในการศึกษาดูงานการจัดการอุทยานแห่งชาติ ณ ประเทศเยอรมันนี และอาจารย์ศุติศ สุจิระรัตน์ที่ให้ปรึกษา MCA

ขอบคุณในความช่วยเหลือและให้กำลังใจจากพนารัตน์ เจริญไชย นักวิจัยชั้นนี้ที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่และเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อีกหลายท่านที่ให้การช่วยเหลือ โดยเฉพาะพี่สมเกียรติ สุขสันต์พลทอง หัวหน้าหน่วยผาถ้ำผาไม้ ที่ได้เอื้อเฟื้อที่พักและอุปกรณ์ ตลอดจนให้คำปรึกษาในการทำวิจัย ขอขอบคุณพี่เล็ก-พี่เจี๊ยบที่ให้กำลังใจมาโดยตลอด ขอขอบใจอารี น้องสาวที่ร่วมเดินทางสำรวจพื้นที่ ขอขอบคุณนักท่องเที่ยวที่ให้อาศัยรถไม่ว่าจะเป็น ปาเจโร่ของฝรั่งกับภรรยา สวคนไทย พี่รดเก่งขาว ลุงรณกระบะ ลุงๆ ที่พาไปชมนกที่รีสอร์ท พี่รถบรรทุกและครอบครัวคนจนแต่รวยน้ำใจที่ให้อาศัยท้ายรถมาจนถึงรังสิต และขอบคุณนักท่องเที่ยวทุกคนที่ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยซาบซึ้งน้ำใจจากเหล่ากัลยาณมิตรที่ทยอยสลับเปลี่ยนเวียนกันมาอยู่เป็นเพื่อนให้กำลังใจ ให้ความปลอดภัยในการอยู่เดินที่และทานอาหารอย่างมีรสชาติ ที่สำคัญได้มาช่วยแจกแบบสอบถาม นับจากก๊อชครูสอนเทนนิสที่โรงเรียนนานาชาติเขาใหญ่ พี่น้ำจิ้มและภรรยา เบ๊ว ธร (ที่มาช่วยทำการทดสอบแบบสอบถามด้วย) เพื่อนรักมอัยกับน้องเองจากโรงพยาบาลจุฬาและชายคู่ที่เป็นแรงกายแรงใจอยู่เสมอๆ ขอขอบคุณน้องจำ ก๊อช กุ้ง คัง แอ๊ะ อ้อม ที่มาช่วยจดบันทึก เร ที่มาช่วยทำการทดสอบแบบสอบถามและลงรหัสข้อมูล ขอขอบคุณน้ำเลิศที่ช่วยโรเนียวแบบสอบถาม น้ำจ้อ-คุณหนวดที่ถามไถ่ทุกข์สุข ขอไว้้อาลัยแด่เฮียแดง..ที่ไม่สามารถกลับไปดูใจในวินาทีสุดท้ายของชีวิต

ท้ายที่สุดขอเทิดทูนพระคุณ หลวงปู่อ่อนสา สุขกาโร เคียะลออ คุณแม่สมจิตต์ไว้ตลอดกาล

เขาวรี เจริญสวัสดิ์

3836311 ENRD/M : สาขาวิชา : เทคโนโลยีการวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชนบท ;

วท.ม. (เทคโนโลยีการวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชนบท)

คำสำคัญ : ความพึงพอใจ / นักท่องเที่ยว / อุทยานแห่งชาติ / นันทนาการ

เขาวรี เจริญสวัสดิ์ : ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการ (THE TOURIST SATISFACTION IN KHAO YAI NATIONAL PARK FOR RECREATION PURPOSES) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : พิสิฐ สุกรีพงษ์, วท.ม., สุระ พัฒนเกียรติ, วท.ม., เนาวรัตน์ พลายน้อย, Ed.D. 122 หน้า. ISBN 974-664-367-3

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการ วิธีการดำเนินการวิจัยใช้แบบสอบถามกับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่อยู่พักแรมด้วยเต็นท์ ณ สถานที่กางเต็นท์ผากล้วยไม้ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จำนวน 300 ราย ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 25 กรกฎาคม ถึง 3 สิงหาคม 2542 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจใช้การวิเคราะห์การถดถอยและการจำแนกหมู่

ผลการศึกษามีดังนี้ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติในระดับปานกลางร้อยละ 61.3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ อายุ และ ความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจ โดยกลุ่มที่มีอายุน้อยมีความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มที่มีอายุมาก กลุ่มที่มีความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจในระดับสูงมีความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มที่มีความคาดหวังปานกลางและต่ำ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในระดับปานกลางร้อยละ 51.9 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจ โดยกลุ่มที่มีความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจในระดับสูงมีความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มที่มีความคาดหวังปานกลางและต่ำ

ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวกางเต็นท์พักแรมในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการจำเป็นต้องส่งเสริมปรับปรุงบริการนันทนาการ จัดรูปแบบนันทนาการกิจกรรมนันทนาการให้เหมาะสมกับวัย โดยมุ่งเน้นการให้การศึกษาแก่ประชาชนในด้านระบบนิเวศ ทรัพยากรและการใช้ประโยชน์ และประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวมีความตระหนักต่อกิจกรรมการพักแรมด้วยเต็นท์ในการอยู่ใกล้ธรรมชาติมากกว่าความสนุกสนานจนเกิดการรบกวนความสงบของพื้นที่ รวมทั้งการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการเพื่อรองรับกิจกรรมนันทนาการ

**3836311 ENRD/M : MAJOR : TECHNOLOGY OF ENVIRONMENTAL
PLANNING FOR RURAL DEVELOPMENT;
M.Sc. (TECHNOLOGY OF ENVIRONMENTAL
PLANNING FOR RURAL DEVELOPMENT)**

**KEY WORDS : SATISFACTION / TOURIST / NATIONAL PARK /
RECREATION**

**YAOWAREE CHAROENSAWAT : THE TOURIST SATISFACTION
IN KHAO YAI NATIONAL PARK FOR RECREATION PURPOSES. THESIS
ADVISORS : PISIT SUGREEYAPONG, M.Sc., SURA PATTANAKIAT, M.Sc.,
NAWARAT PHLAINOI, Ed.D., 122 p. ISBN 974-664-367-3**

The purpose of this research was to study the level of tourist satisfaction and factors affecting tourist satisfaction from utilization of Khao Yai National Park for recreation purposes. This research methodology was based on interviewing and questionnaire. The sample comprised of 300 local Thai tourists, 15 years and up, who had used the camp facility at Phakluaymai Camping Site in Khao Yai National Park. Data were collected from July 25 to August 3, 1999. Analysis of variances (ANOVA) and Multiple Classification Analysis (MCA) were the main statistical methods applied for this research.

The results of this research showed that most tourists were satisfied with the natural resources at moderate level 61.3 %. The factors related significantly to tourist satisfaction at 0.01, were age and relaxation expectation. Younger groups had more satisfaction than the older ones. Groups of high relaxation expectation had more satisfaction than groups of moderate and low relaxation expectation. Most tourists were satisfied with service and accommodation at moderate level 51.9 %. The factor related significantly to tourist satisfaction at 0.01, was relaxation expectation. Groups of high relaxation expectation had more satisfaction than groups of moderate and low relaxation expectation.

In order to increase tourist satisfaction utilizing Khao Yai National Park for recreation purposes, recreation services must be improved and recreation activities should be suitable to all age groups. Moreover, knowledge of ecological system and resources utilization must be imparted to all people. Public relation must be applied to make all tourists aware of ecotourism. Finally, tourist services and accommodation should be improved to serve all recreation activities.

สารบัญ

หน้า

กิตติกรรมประกาศ.....	ค
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญรูป.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.4 สมมติฐานของการวิจัย.....	6
1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	6
1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย.....	7
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	
2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับนันทนาการ.....	8
2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง.....	20
2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ.....	25
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	28
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	
3.1 ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย.....	38
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	39
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	45
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
4.1 ลักษณะทั่วไปของนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว.....	47
4.2 ลักษณะการพักผ่อนและการประกอบกิจกรรม.....	50

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

4.3	ความรู้กฎระเบียบการปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยว.....	53
4.4	ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวต่อการพักผ่อนหย่อนใจในภาพรวม.....	55
4.5	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อทรัพยากรธรรมชาติ.....	56
4.6	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ.....	61
4.7	ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการใช้ประโยชน์ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการ.....	65
4.8	ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการพักผ่อนที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่.....	77
บทที่ 5 อภิปรายผล		
5.1	ความพึงพอใจต่อการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เพื่อนันทนาการ.....	82
5.2	ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการ.....	86
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ		
6.1	สรุปผลการวิจัย.....	96
6.2	ข้อเสนอแนะ.....	98
บรรณานุกรม.....		101
ภาคผนวก		
ภาคผนวก ก การประเมินผลแบบสอบถาม.....		107
ภาคผนวก ข ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....		111
ภาคผนวก ค แบบสอบถาม.....		114
ประวัติผู้วิจัย.....		122

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1	สินค้าทางการท่องเที่ยว 2541-2542 ตามความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่ออุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เปรียบเทียบจากจำนวนแหล่งท่องเที่ยวทั่วประเทศ..... 3
4.1	ลักษณะทั่วไปของนักท่องเที่ยว..... 48
4.2	ลักษณะการพักผ่อนและการประกอบกิจกรรม..... 51
4.3	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความรู้กฎระเบียบข้อปฏิบัติตนรายข้อ..... 54
4.4	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความรู้กฎระเบียบข้อปฏิบัติตน..... 55
4.5	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจ.. 55
4.6	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจ..... 56
4.7	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติจำนวนทั้งหมด 300 ราย..... 58
4.8	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ..... 61
4.9	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ จำนวนทั้งหมด 300 ราย..... 62
4.10	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ..... 64
4.11	การวิเคราะห์การจำแนกพหุของคะแนนความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติค่าเฉลี่ยทั้งหมด เท่ากับ 45.73 คะแนน..... 70
4.12	การวิเคราะห์การแปรปรวนของคะแนนความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติจำนวน 266 ราย..... 71
4.13	การวิเคราะห์การจำแนกพหุของคะแนนความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ ค่าเฉลี่ยทั้งหมด เท่ากับ 30.56 คะแนน..... 75

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.14	การวิเคราะห์การผันแปรของคะแนนความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ จำนวน 264 ราย..... 76
4.15	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคาดหวังที่จะกลับมา ทางเดินที่พักร่มในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในอนาคต..... 78
4.16	ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความคาดหวังที่จะกลับมาทางเดินที่พักร่ม ในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในอนาคต..... 78
4.17	ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความคาดหวังที่จะกลับมาทางเดินที่พักร่ม ในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในอนาคต..... 79
4.18	ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับความคาดหวังที่จะกลับมาทางเดินที่พักร่ม ในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในอนาคต..... 80
4.19	ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอาชีพกับความคาดหวังที่จะกลับมาทางเดินที่พักร่ม ในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในอนาคต..... 80
4.20	ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับความคาดหวังที่จะกลับมาทางเดินที่พักร่ม ในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในอนาคต..... 81
5.1	ร้อยละของนักท่องเที่ยว จำแนกตามความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการ และความคาดหวังที่จะกลับมาทางเดินที่พักร่มที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อีกครั้ง เมื่อมีโอกาส..... 83

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
2.1	แสดงการใช้เวลาว่างในกิจกรรมนันทนาการและการท่องเที่ยว.....	9
2.2	อิทธิพลของความคาดหวังต่อพฤติกรรม.....	22
2.3	โมเดลทฤษฎีแห่งความคาดหวัง.....	24
2.4	ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อม กระบวนการทางจิตวิทยาในตัวบุคคล พฤติกรรม และผลสืบเนื่อง.....	26

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมของประเทศไทย จากวิถีชีวิตชนบทมาเป็นชุมชนมากขึ้น ทั้งนี้เพราะเปลี่ยนการเกษตรมาเป็นอุตสาหกรรม มีการเพิ่มจำนวนประชากรอย่างรวดเร็ว เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ วิถีชีวิตและวัฒนธรรม ขณะเดียวกันสภาพแวดล้อมที่มีอยู่ก็ได้รับผลกระทบลงไปทุกขณะ เกิดปัญหามลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ปัญหาการจราจร อาชญากรรม การเบียดเบียนพฤติกรรมของเยาวชน การนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปใช้ไม่ถูกวิธี ทำให้บุคคลจึงต่างมุ่งหวังที่จะแสวงหาสิ่งอำนวยความสะดวก ความก้าวหน้าทางหน้าที่การงาน จนส่งผลให้เกิดความเครียดต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามอัธยาศัยจึงต้องอาศัยการพักผ่อนด้วยกิจกรรมนันทนาการ (Recreation) ช่วยผ่อนคลายความเครียด (Stress) ความเมื่อยล้า (Strain) ทั้งร่างกาย สมองและจิตใจจากหน้าที่การงานหรือชีวิตความเป็นอยู่ที่จำเจ จึงเป็นการลดค่าใช้จ่ายของสังคมเนื่องจากคนเป็นโรคจิตประสาทได้ ประโยชน์ทางอ้อมยังช่วยส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวมาซึ่งรายได้ของประเทศอย่างมหาศาล

กิจกรรมนันทนาการมีอยู่หลายประเภทในลักษณะของเกมกีฬา ศิลปหัตถกรรม ละครดนตรี ร้องเพลง เดินรำ การเฉลิมฉลอง งานประเพณี กิจกรรมอ่าน เขียน พุด กิจกรรมทางสังคม กิจกรรมอาสาสมัคร งานอดิเรก ในบางประเภทได้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติหรือสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติเป็นแหล่งในการปฏิบัติกิจกรรม ด้วยการอยู่ค่ายพักแรม เดินป่า ศึกษาธรรมชาติ ไร่เขา (จรินทร์ ธานีรัตน์, 2507: 100) นันทนาการกลางแจ้ง (Outdoor Recreation) เหล่านี้นอกจากจะทำให้มนุษย์ได้หลบหนีชีวิตประจำวันที่จำเจได้เป็นของตัวเองส่งเสริมการเรียนรู้ว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ คุณค่าค่านันทนาการของแหล่งธรรมชาติยังเป็นแรงกระตุ้นให้มีการอนุรักษ์แหล่งธรรมชาติเพื่อวัตถุประสงค์ด้านนันทนาการที่สำคัญในรูปของอุทยานแห่งชาติ (Kelly, 1990: 224)

ความต้องการของคนไทยที่มีต่อการใช้แหล่งธรรมชาติเพื่อนันทนาการมีจำนวนมากและนับวันจะมีปริมาณเพิ่มขึ้น นับจาก พ.ศ. 2505-2520 พื้นที่ที่ได้รับการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติมีจำนวนทั้งสิ้น 13 แห่ง และมีผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติทั้งสิ้น 1.2 ล้านคน (TDRI, 1995 อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์, 2539: 101-102) เปรียบเทียบกับ พ.ศ.

2539 จำนวนอุทยานแห่งชาติเพิ่มขึ้นเป็น 86 แห่ง และจำนวนผู้มาเยือนเพิ่มขึ้นเป็น 13 ล้านคน (กรมป่าไม้, ส่วนอุทยานแห่งชาติ, 2540ข: ไม่เรียงหน้า) จนกระทั่งอุทยานแห่งชาติกระจายอยู่ทั่วประเทศเป็นจำนวนทั้งสิ้น 104 แห่ง อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีผู้คนนิยมเดินทางท่องเที่ยวชมธรรมชาติจากอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวเชิงศาสนา จำนวนผู้ที่เดินทางสู่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ตั้งแต่ พ.ศ. 2536-2538 โดยเฉลี่ยประมาณ 8 แสนคนต่อปี ต่อมาใน พ.ศ. 2539 เพิ่มขึ้นเป็น 1.03 ล้านคน คาดว่าไม่เกิน 10 ปีข้างหน้าจะมีจำนวนไม่ต่ำกว่า ปีละ 2 ล้านคน (ไพรัตน์ ธารไชย อ้างถึงใน ผู้จัดการรายวัน, 2540: 4)

นอกจากอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่จะได้รับการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติแห่งแรกของประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. 2505 และได้รับการยกย่องให้เป็นอุทยานมรดกของกลุ่มประเทศอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นพื้นที่สงวนและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งพันธุกรรมเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร เป็นแหล่งศึกษาวิจัยเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากอาณาเขตกว้างใหญ่คาบเกี่ยว 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสระบุรี คิดเป็นร้อยละ 5 นครราชสีมา คิดเป็นร้อยละ 17 นครนายก คิดเป็นร้อยละ 25 และจังหวัดปราจีนบุรี คิดเป็นร้อยละ 53 รวมเป็นเนื้อที่ 2,168 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1.36 ล้านไร่ มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า แหล่งน้ำ สภาพอากาศที่บริสุทธิ์ เย็นสบาย รวมทั้งทัศนียภาพที่น่าสนใจตามลักษณะภูมิประเทศแบบภูเขาและน้ำตกซึ่งมีอยู่กว่า 30 แห่ง เช่น น้ำตกเหวนรก น้ำตกเหวสุวัต น้ำตกสาริกา น้ำตกนางรอง เป็นต้น ล้วนเป็นน้ำตกที่มีชื่อเสียงและดึงดูดให้ผู้คนเข้ามาสัมผัสเรียนรู้สภาพธรรมชาติอย่างไม่ขาดสาย (กรมป่าไม้, ส่วนอุทยานแห่งชาติ, 2540ก: ไม่เรียงหน้า)

รายงานการศึกษากิจกรรมของนักท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในช่วง พ.ศ. 2530-2537 พบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสนใจและดำเนินกิจกรรม ได้แก่ ชมวิวทิวทัศน์ เที่ยวชม น้ำตกและเล่นน้ำตก ส่องสัตว์ ปิกนิก พักแรม และเดินป่า (สมบัติ แซ่เฮ้, 2538: 10) และจากการประเมินทรัพยากรท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในเบื้องต้นของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พบว่า อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีระดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวในระดับสูงและมีสินค้าทางการท่องเที่ยวอยู่ในอันดับต้นๆ (ตารางที่ 1.1)

ตารางที่ 1.1   สินค้าทางการท่องเที่ยว ปี 2541-2542 ตามความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อ
อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เปรียบเทียบจากจำนวนแหล่งท่องเที่ยวทั่วประเทศ

สินค้าทางการท่องเที่ยว	ลำดับความสนใจของ นักท่องเที่ยว	แหล่งท่องเที่ยวทั่วประเทศ (แห่ง)
กิจกรรมการเดินท่องไพร	5	260
กิจกรรมการขี่จักรยานท่องไพร	6	156
กิจกรรมการดูนก	4	260
กิจกรรมการดูผีเสื้อ	2	60
กิจกรรมการส่องสัตว์	1	60
กิจกรรมอยู่ค่ายพักแรม	5	200

หมายเหตุ : เรียบเรียงจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540: 12-32)

อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติของกิจกรรมนันทนาการหลายประเภท ผู้มาเยือนมีโอกาสได้สัมผัสและใกล้ชิดกับธรรมชาติ ภายใต้สภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่นี้พบว่ามีคุณค่าประโยชน์ในการเรียนรู้และเข้าใจถึงกระบวนการทางธรรมชาติ ซึ่งจะช่วยให้ผลกระทบต่อการทรัพยากรธรรมชาติและทรัพย์สินของรัฐ อันเนื่องมาจากพฤติกรรมทำลายของผู้มาเยือนที่อาจเกิดขึ้นให้ลดลงไปได้ เพราะการจัดหาพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้เพียงพอกับความต้องการ ย่อมส่งผลดีต่อประชาชนและสังคมโดยรวม โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนและวัยรุ่น ถ้าได้ใช้เวลาว่างที่มีอยู่ในการประกอบกิจกรรมนันทนาการอย่างเต็มที่ก็จะทำให้ไม่มีเวลาไปประพฤติ ปฏิบัติในทางที่ผิด หรือเป็นภัยแก่สังคม (สุรเชษฐ์ เชนฐมาส และศิริลักษณ์ ปิ่นเกษร, 2535: 638-640, 671)

งานวิจัยนับแต่อดีตได้ศึกษาความพึงพอใจในเรื่องต่างๆ ช่วยสนับสนุนแนวความคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ ที่กล่าวถึงความพึงพอใจของบุคคลจะแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมทางกายภาพพื้นที่และลักษณะส่วนบุคคล โดยที่อายุของประชากรจะเป็นตัวชี้ถึงความต้องการกิจกรรมนันทนาการ กล่าวคือ นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกันจะเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการต่างกัน มีผลทำให้เกิดความพึงพอใจแตกต่างกันไป ดังเช่นการศึกษาของเมตตา เสวตเลข (2539: 127) พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุ 17 ปีและต่ำกว่ามีความพึงพอใจต่อสวนสัตว์คูตมามากกว่ากลุ่มที่มีอายุสูงกว่า 17 ปี ขณะที่สุรศักดิ์ ขุนณรงค์ (2539: 133) พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุ 20-40 ปี มีความเห็นด้วยกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำในจังหวัดราชบุรีมากกว่ากลุ่มที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี และกลุ่มที่มีอายุสูงกว่า 40 ปี

จันทรา เกติมี (2542: 219-222) พบว่า ตัวแปรอิสระเพศมีผลทำให้เกิดความผันแปรของความพึงพอใจก่อนนโยบายพรรคการเมืองด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยที่ครูในระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดระยองเพศชายมีความพึงพอใจก่อนนโยบายพรรคการเมืองด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงกว่าเพศหญิง

สิริวิดี อินทรกำแหง ณ ราชสีมา (2538: 113) พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาระดับอนุปริญญาขึ้นไปมีความพึงพอใจต่อการปิดถนนสี่ลมเพื่อใช้เป็นทางเดินเท้าในวันอาทิตย์มากกว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าอนุปริญญา

สุรศักดิ์ ขุนณรงค์ (2539: 133) ได้ศึกษาความคิดเห็นของเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศศึกษากรณีแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำของจังหวัดราชบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจเห็นด้วยกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่ากลุ่มธุรกิจส่วนตัว กลุ่มรับจ้างหรือทำงานบริษัท กลุ่มที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ นักศึกษา แม่บ้าน และกลุ่มที่ประกอบอาชีพเกษตรกร

ศิริ สิริวัลย์ (2532: 198) พบว่า นักท่องเที่ยวและประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชัยนาทที่มีรายได้ 2,000 บาทและต่ำกว่า มีความพึงพอใจในด้านสภาพธรรมชาติของนก การจัดสภาพแวดล้อม และบำรุงรักษาสวนนก บรรยากาศ การจัดระเบียบ สิ่งอำนวยความสะดวก และด้านสินค้าพื้นเมืองและอาหาร มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้สูงกว่า 2,000 บาท

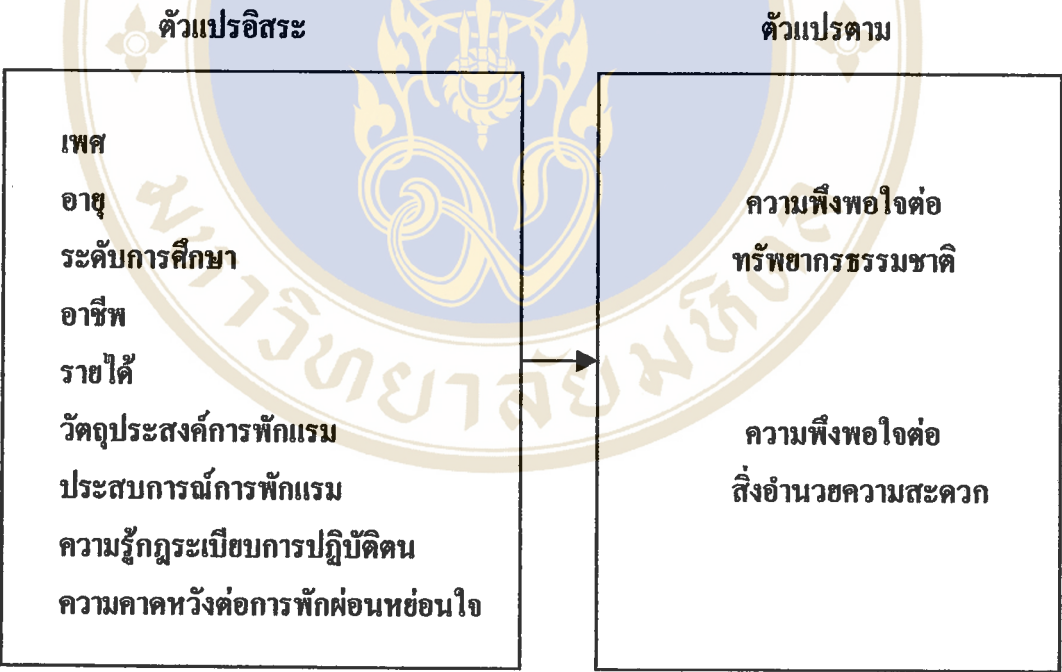
เสาวณิต ตั้งตระกูล (2533: 153-166) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณชายหาดหัวหิน พบว่า นักท่องเที่ยวที่แวะพักผ่อนเนื่องจากหัวหินเป็นทางผ่านมีความพึงพอใจน้อยกว่าผู้ที่มีจุดหมายปลายทางที่หัวหิน และนักท่องเที่ยวที่มีระยะเวลาในการพักค้างแตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นแตกต่างกัน

จากงานวิจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้น พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างนั้นมีย่อยหลายปัจจัย ซึ่งจะนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน วัตถุประสงค์การพักผ่อน และประสบการณ์การพักผ่อน นอกจากนี้ การที่นักท่องเที่ยวมีความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบการปฏิบัติตนในการใช้ประโยชน์พื้นที่แหล่งนันทนาการน่าจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจน่าจะมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้เนื่องมาจากความคาดหวังเป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงอนาคตที่ดี เป็นความมุ่งหวังที่ดีงาม เป็นระดับหรือค่าความน่าจะเป็นของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มุ่งหวังไว้ (Clay, 1988: 252) การเดินทางไปสถานที่พักผ่อนหย่อนใจนอกบ้านคนส่วนใหญ่มักจะคิดถึงแต่ความสนุกสนาน ความพอใจจากการที่ได้อยู่ในสถานที่พักผ่อนหย่อนใจนั้น ขึ้นแรกของการเดินทางไปพักผ่อนหย่อนใจจะต้องมีการคาดคะเนหรือวางแผนล่วงหน้า ตามปกติผู้ที่เดินทางไปพักผ่อนจะต้องคิดถึงแต่ส่วนที่ดีก่อนเสมอ (Clawson & Knetsch,

1966: 33) นักท่องเที่ยวที่มีความคาดหวังมากต่อการพักผ่อนจึงน่าจะมีความพึงพอใจมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีความคาดหวังน้อย

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ สำหรับการทำกิจกรรมนันทนาการของแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาถึงระดับความพึงพอใจที่นักท่องเที่ยวได้รับจากบริการนันทนาการ อีกทั้งปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวทางเดินที่หักแรมซึ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวสำคัญกลุ่มหนึ่งที่สามารถใช้เวลาว่างที่มีอยู่ทำกิจกรรมนันทนาการอื่นๆ ได้อย่างหลากหลาย ทั้งนี้เพื่อจะได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในเบื้องต้นสำหรับบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ต่อไป

1.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการ

1.3.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการ

1.4 สมมุติฐานของการวิจัย

1.4.1 นักท่องเที่ยวเพศชายมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการมากกว่าเพศหญิง

1.4.2 นักท่องเที่ยวที่มีอายุแตกต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการแตกต่างกัน

1.4.3 นักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการแตกต่างกัน

1.4.4 นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการแตกต่างกัน

1.4.5 นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการแตกต่างกัน

1.4.6 นักท่องเที่ยวที่มีจุดประสงค์การพักผ่อนแตกต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการแตกต่างกัน

1.4.7 นักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์การพักผ่อนในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการแตกต่างกัน

1.4.8 นักท่องเที่ยวที่มีความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบแตกต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการแตกต่างกัน

1.4.9 นักท่องเที่ยวที่มีความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจแตกต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการแตกต่างกัน

1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1.5.1 นักท่องเที่ยว หมายถึง ชาวไทยที่เดินทางมาพักผ่อนหย่อนใจด้วยกิจกรรมในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และอยู่กลางแจ้งที่พักผ่อน

1.5.2 นันทนาการ หมายถึง การพักผ่อนหย่อนใจด้วยกิจกรรมต่างๆ ภายใต้สภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ในลักษณะของกิจกรรมการชมวิวทิวทัศน์ เที่ยวชมน้ำตกหรือเล่นน้ำตก ดูนก ฟีลล์ และแมลงต่างๆ การมากลางแจ้งที่พักผ่อน ปิกนิก เดินป่า

1.5.3 ความคาดหวัง หมายถึง ความรู้สึกคาดการณ์ล่วงหน้าต่อการพักผ่อนหย่อนใจในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ แบ่งออกเป็น 3 ระดับคือระดับที่มีความคาดหวังสูง ปานกลาง และต่ำ

1.5.4 ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดจากความต้องการของนักท่องเที่ยวในการมาพักผ่อนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ได้รับการตอบสนองระดับหนึ่ง ในทางบวกคือพึงพอใจ หรือทางลบคือไม่พึงพอใจ แบ่งออกเป็น 3 ระดับคือระดับที่มีความพึงพอใจสูง ปานกลาง และต่ำ

1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

1.6.1 ทำให้ทราบถึงระดับและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการ

1.6.2 ทำให้ได้ข้อมูลประกอบในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวและการบริการของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

บทที่ 2

บททวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารต่างๆ ตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานและแนวทางในการวิจัย โดยแยกประเด็นไว้ดังนี้

- 2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับนันทนาการ
  - 2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง
  - 2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ
  - 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- รายละเอียดในแต่ละหัวข้อ มีดังนี้

2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับนันทนาการ

2.1.1 ความหมายของนันทนาการ

เดิมทีคำว่า "Recreation" กระทรวงศึกษาธิการได้บัญญัติศัพท์ขึ้นใช้ว่า "สันทนาการ" มีความหมายที่บ่งบอกถึงกิจกรรมการกีฬา เกม หรือการเล่นต่างๆ (สุรเชษฐ์ เชนฐมาส และศิริลักษณ์ ปิ่นเกษร, 2535: 635) พ.ศ. 2507 พระยาอนุมานราชธนบัญญัติคำขึ้นใหม่ว่า "นันทนาการ" หมายถึงลักษณะอาการแห่งความสนุกสนานร่าเริง หรือการทำให้สนุกสนาน ร่าเริง ระทึกใจ แต่ความหมายนี้ไม่ตรงกับความหมายของ "Recreation" ที่เดิม "นันทนาการ" ในความหมายนี้จึงไม่เป็นที่ยอมรับ จนกระทั่งมีการปรับปรุงหลักสูตรวิชาพลศึกษาและสุขศึกษาในพ.ศ. 2518 จึงเริ่มใช้คำนี้เป็นครั้งแรก (จรินทร์ ธานีรัตน์, 2507: 17)

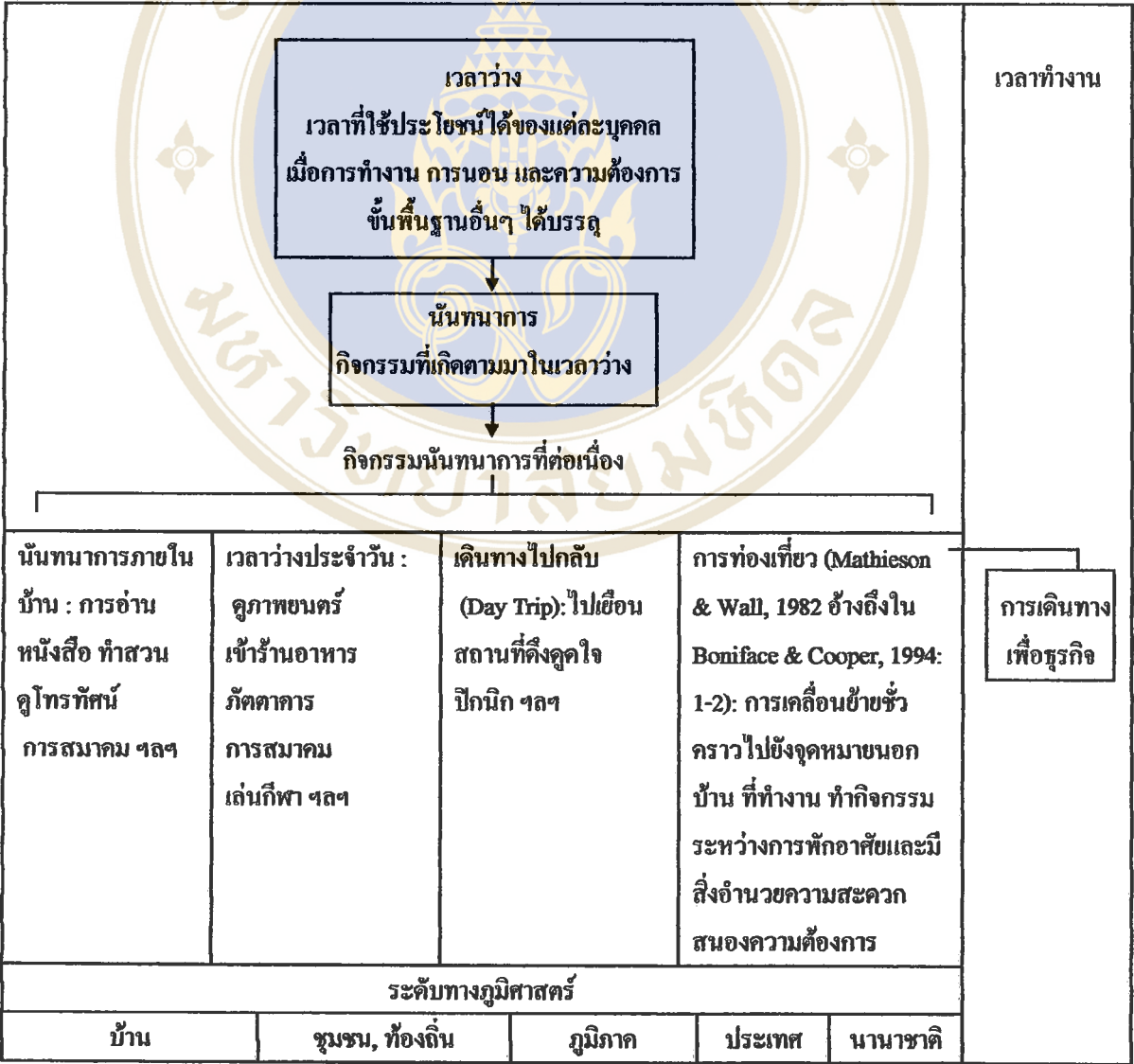
จรินทร์ ธานีรัตน์ (2507: 21) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักนันทนาการของต่างประเทศหลายท่าน (Nash, 1953; Fitzgerald, n.d.; Brightbill & Meyer, 1969; Winans, 2501; Butler, 1976) แล้วสรุปว่า ความหมายนันทนาการได้กล่าวเน้นในเรื่องกิจกรรมที่กระทำในเวลาว่าง โดยให้ความสนใจเป็นหลัก ไม่มีการบังคับ และได้รับความพึงพอใจจากกิจกรรมนั้นเป็นหลักสำคัญในการพิจารณาว่ากิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมนันทนาการหรือไม่

เกย์และ เกล็บเบิน (Gray & Greben, 1973: 42 อ้างถึงใน Ball & Cipriano, 1978: 5) กล่าวว่านันทนาการ คือ สภาวะทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นภายในตัวมนุษย์ เกิดจากความรู้สึกรักของความ

เป็นอยู่ดีกินดีและความพึงพอใจส่วนตัว ประกอบด้วยความรู้สึกรักของความเป็นเจ้าของ (mastery) การบรรลุ (achievement) ความร่าเริง (exhilaration) การยอมรับ (acceptance) ความสำเร็จ (success) คุณค่าแห่งตน (personal worth) และความพอใจ (pleasure) หรือกล่าวได้ว่าเป็นการตอบสนองทางสุนทรีย์ของบุคคลหรือผลย้อนกลับทางบวกจากบุคคลอื่น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกิจกรรม เวลาว่าง และความยอมรับของสังคม

บอนนิเฟซ และ คูเปอร์ (Boniface & Cooper, 1994: 1-2) กล่าวว่า นันทนาการเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาว่างหลังจากที่ตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานไปแล้ว กิจกรรมนันทนาการมีทั้งที่เกิดขึ้นในบ้าน และนอกบ้านในลักษณะของการเดินทางท่องเที่ยว (ดูรูปที่ 2.1)

รูปที่ 2.1 แสดงการใช้เวลาว่างในกิจกรรมนันทนาการและการท่องเที่ยว

ที่มา : Boniface & Cooper, 1994: 2

สุรเชษฐ์ เษษฐมาต (2525 อ้างถึงใน สุรเชษฐ์ เษษฐมาต และศิริลักษณ์ ปิ่นเกษร, 2535: 635) ได้สรุปความหมายของนันทนาการตามที่มีผู้ให้คำนิยามไว้จากหลายท่าน (พระยา อนุมานราชชน, 2507; Brockman, 1959; Grazia, 1962; Meyer & Brightbill, 1969; Carlson, 1970; Danford, 1970; Butler, 1976) หมายถึง กิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลดีต่อร่างกาย จิตใจ หรืออารมณ์ต่อผู้เข้าร่วมโดยตรง เป็นกิจกรรมที่ทำในเวลาว่างและด้วยความสมัครใจของผู้กระทำเอง และกิจกรรมนั้นจะต้องเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม ไม่ใช่ข้อบายนุข

อำนาจ เจริญศิลป์ (2528: 199) กล่าวว่านันทนาการ คือ การกระทำใดๆ เพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจผ่อนคลายความตึงเครียดทั้งร่างกาย จิตใจ และด้านสมอง การที่มนุษย์กระทำการกิจกรรมต่างๆ ทางด้านเศรษฐกิจอยู่ตลอดเวลาจะทำให้ร่างกายเหน็ดเหนื่อยอ่อนล้า สมองตึงเครียดเมื่อเป็นเช่นนี้ ร่างกาย สมอง จิตใจจำเป็นต้องได้รับการพักผ่อนเพื่อให้จิตใจสมองปลอดโปร่ง กระปรี้กระเปร่าพร้อมที่จะทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นิวัติ เรืองพานิช (2530: 224) ให้ความหมายนันทนาการไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่เป็นที่ชื่นชอบ มีความสวยงาม สงบ สนุกสนาน ร่าเริงบันเทิงใจ ดิ้นเต้น ไม่เคร่งเครียด หรือก็คือ การพักผ่อนหย่อนใจ นั่นเอง ปกติธรรมชาติอันประกอบไปด้วย ดิน น้ำ ป่าไม้ สัตว์ป่า และพืชพันธุ์ที่สวยงามตามธรรมชาติจัดเป็นองค์ประกอบที่นำมาใช้เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจได้เป็นอย่างดี

จากคำจำกัดความข้างต้น นันทนาการในระยะแรกมีความหมายค่อนข้างแคบและเน้นเฉพาะเกมกีฬาหรือการเล่นเท่านั้น ต่อมาจึงมีการขยายความให้ครอบคลุมไปถึงกิจกรรมในเวลาว่างหลายประเภทเช่น งานอดิเรก นันทนาการชุมชน กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นต้น

2.1.2 องค์ประกอบของนันทนาการ

สุรเชษฐ์ เษษฐมาต (2525 อ้างถึงใน สุรเชษฐ์ เษษฐมาต และศิริลักษณ์ ปิ่นเกษร, 2535: 635) กล่าวถึงองค์ประกอบของนันทนาการไว้ ดังนี้

1) นันทนาการจะต้องเป็นกิจกรรม (Activity) กล่าวคือ จะต้องเป็นการกระทำหรือปฏิบัติโดยที่ร่างกายหรือกล้ามเนื้อ หรืออวัยวะส่วนหนึ่งส่วนใดเคลื่อนไหว หากอยู่เฉยๆ เช่น การนอนหลับ ไม่จัดว่าเป็นกิจกรรมนันทนาการ

2) การเข้าร่วมกิจกรรมต้องเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ (Voluntary) โดยเกิดจากแรงกระตุ้นภายในของตนเอง ไม่ได้เกิดจากการบังคับแต่อย่างใด

3) กิจกรรมนันทนาการทุกรูปแบบจะต้องเกิดขึ้นในเวลาว่าง หรือช่วงเวลาที่อิสระจากการกิจการงานและการปฏิบัติกิจส่วนอื่นๆ

4) กิจกรรมนั้นมีผลทำให้ผู้เข้าร่วมเกิดความพึงพอใจหรือความรื่นรมย์โดยตรง

5) ต้องเป็นกิจกรรมที่เป็นที่ยอมรับของสังคม ไม่ใช่อบายมุขหรือผิดศีลธรรม

6) กิจกรรมที่กระทำนั้นต้องไม่ขัดถือเป็นอาชีพ เช่น นักกีฬาอาชีพประเภทต่างๆ

กิจกรรมบางชนิดจึงไม่จัดเป็นกิจกรรมนันทนาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมที่ให้ความสนุกสนานแต่เพียงอย่างเดียว หรือกิจกรรมฆ่าเวลา หรือกิจกรรมที่ให้คุณค่าแก่ชีวิตน้อยมาก เช่น การใช้เวลาว่างเพื่อการเที่ยวเตร่ นั่งหรือนอนฆ่าเวลา หรือกิจกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของสังคม เช่น เล่นการพนัน ประพฤติพาลเกรหรือกระทำในสิ่งที่เป็นพิษ เป็นภัยแก่ตัวเองและสังคม

จากองค์ประกอบของนันทนาการจึงสรุปความหมายของคำว่านันทนาการในแง่มุมที่กว้างขึ้นได้ว่า นันทนาการ หมายถึง การพักผ่อนหย่อนใจด้วยกิจกรรมอันพึงประสงค์ของสังคมที่กระทำในเวลาว่าง (Leisure Time) ด้วยความสมัครใจ นำมาซึ่งการผ่อนคลายความตึงเครียดจากภาวะการทำงานลงได้ในที่สุด

2.1.3 ประเภทของนันทนาการ

นันทนาการมีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับอายุ ความสนใจ และความต้องการในการพักผ่อนหย่อนใจของแต่ละบุคคลหรือกลุ่ม สถานที่ ซึ่งแบ่งเป็นการพักผ่อนหย่อนใจในบ้าน (Indoor Recreation) และการพักผ่อนหย่อนใจนอกบ้าน (Outdoor Recreation) (เอื้อมพร วิสมหาษ, 2527: 18-19) หรือแปลตามศัพท์นิยมใช้คำว่า “นันทนาการกลางแจ้ง” ซึ่งจะรวมไปถึงกิจกรรมที่กระทำในสถานที่อื่นๆ เช่น บทางวิถี (City Sidewalks) สนามเด็กเล่น (Playgrounds) สนามหลังบ้าน (Backyards) อีกด้วย (Kelly, 1990: 220)

นอกจากนี้นันทนาการยังแบ่งตามลักษณะกิจกรรมดังต่อไปนี้ (Hackett, 1971: 35)

1) กิจกรรมประเภทที่ใช้กำลังกายเบาๆ หรือการพักผ่อนในลักษณะที่สงบ (Passive Activity) เป็นการพักผ่อนหย่อนใจที่ไม่ใช้การออกแรง ออกกำลังกาย แต่เป็นไปในลักษณะความสงบ ได้แก่ กิจกรรมประเภททำการฝีมือ วาดเขียน ปั่น รดน้ำต้นไม้ ทำสวนครัว อ่านหนังสือพิมพ์ ดูโทรทัศน์ เล่นหมากรุก หมาขอส ดูกีฬา รวมถึงกิจกรรมนอกอาคารสถานที่ ในลักษณะการชื่นชมธรรมชาติ ภูมิทัศน์เมือง การได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติ ได้ยินเสียงธรรมชาติ เช่น เสียงน้ำตก นกร้อง ใบไม้ไหว การฟังดนตรีในที่สาธารณะ การนั่งเล่นในสวนสาธารณะ การชมสัตว์ในสวนสัตว์ เป็นต้น

2) กิจกรรมประเภทที่ใช้กำลังกายมากๆ หรือการพักผ่อนในลักษณะการกำลังกาย (Active Activity) เป็นการพักผ่อนหย่อนใจที่ต้องออกแรง ออกกำลังกาย ได้แก่ เดินทางไกล ปั่นเขา การขี่จักรยาน การเล่นเรือ กีฬาประเภทหนักๆ เช่น วาสน้ำ เล่นฟุตบอล วิ่งออกกำลัง เป็นต้น

จรินทร์ ธานีรัตน์ (2507, 23) แนะนำว่า การสร้างพลังงานทางกายหรือพลังทางสมองให้คืนสู่สภาพปกติหรือดีขึ้นใหม่ ควรเป็นในลักษณะทดแทนส่วนที่เสียไป กล่าวคือ บุคคลที่เกิดความเมื่อยล้าทางสมองควรเลือกเข้าไปร่วมกิจกรรมประเภทที่ร่างกายต้องกระทำหรือเคลื่อนไหวมาก ๆ ตรงกันข้ามบุคคลที่เมื่อยล้าอ่อนเพลียทางกล้ามเนื้อหรือร่างกายมากต้องใช้กิจกรรมประเภทเบาๆ มาชดเชย

ดังนั้นการเลือกประเภทนั้นหนทางการต้องพิจารณาให้เหมาะสมจึงจะส่งผลให้ร่างกายได้พักผ่อนและสมองพักผ่อนเต็มที่ อาจสังเกตได้ภายหลังที่ประกอบกิจกรรมนั้นหนทางการแล้วเราจะนอนหลับได้อย่างสนิท ตื่นขึ้นมาสดชื่นกระปรี้กระเปร่าพลังงานที่หายไปกลับคืนมาพร้อมที่จะประกอบภารกิจได้ต่อไป

2.1.4 แนวคิดทฤษฎีว่าด้วยการพักผ่อนหย่อนใจ

จากความหมายของนันทนาการทำให้ทราบว่านันทนาการ (Recreation) เป็นกิจกรรมที่กระทำในเวลาว่าง โดยผู้กระทำเข้าร่วมด้วยความเต็มใจ และได้รับความเพลิดเพลินจากการเข้าร่วมในกิจกรรมนั้นๆ ในทางจิตวิทยาจะถือว่าเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์เป็นอย่างยิ่ง การพักผ่อนหย่อนใจมีลักษณะที่แตกต่างจากกิจกรรมอื่นๆ อย่างเห็นได้ชัด เช่น แตกต่างจากการทำงานเพราะการทำงานมีจุดประสงค์เพื่อหารายได้ แตกต่างจากการดำรงชีวิตประจำวันแต่มีกิจกรรมบางอย่าง เช่น การปรุงอาหาร การตกแต่งบ้าน การสอนหนังสือ เป็นต้น อาจถือได้ว่าเป็นทั้งการทำงานและการพักผ่อนหย่อนใจ ดังนั้นการที่จะหาคำนิยามที่เหมาะสมเพื่อใช้ในการตัดสินใจว่ากิจกรรมใดคือการพักผ่อนหย่อนใจย่อมกระทำได้ยาก อย่างไรก็ตามเราอาจกล่าวได้ว่าลักษณะที่เด่นชัดที่ทำให้การพักผ่อนหย่อนใจแตกต่างจากกิจกรรมอื่นๆ มิได้อยู่ที่ลักษณะของกิจกรรมนั้น แต่อยู่ที่ทัศนคติ (Attitude) ของผู้เข้าร่วม กล่าวคือ ถ้าเป็นการเข้าร่วมด้วยความเต็มใจ และได้ประโยชน์ในการลดความตึงเครียด (Relaxation) กิจกรรมดังกล่าวอาจเรียกได้ว่าเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ (พงษ์ไพบุลย์ ศิวาราวนพย์, 2528: 23-24)

การพักผ่อนหย่อนใจเป็นสิ่งจำเป็น และเป็นที่ต้องการของมนุษย์ทุกคนอันเนื่องมาจากแรงผลักดันทั้งทางด้านสรีรวิทยาและสังคม กล่าวคือ

1) ในด้านสรีรวิทยา เนื่องมาจากการประกอบอาชีพหรือกิจวัตรประจำวัน ก่อให้เกิดความเมื่อยล้าขึ้นทั้งทางร่างกายและสมอง กล่าวคือ (ศิริวุฒิ อยู่ตรีรักษ์, 2524: 6)

1.1) ความเมื่อยล้าทางร่างกาย (Physical Fatigue) การที่ร่างกายทำงานหนักทำให้ต้องสูญเสียพลังงานไปเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดความอ่อนเพลียขึ้น บุคคลกลุ่มนี้ส่วนใหญ่

คือ ผู้ใช้แรงงาน เช่น กรรมกร ชาวนา และนักกีฬา เป็นต้น ความต้องการการพักผ่อนหย่อนใจของคนกลุ่มนี้ จะออกมาในรูปของกิจกรรมประเภทเบาๆ เช่น การดูโทรทัศน์ การฟังวิทยุ เป็นต้น

1.2) ความเมื่อยล้าทางสมอง (Mental Fatigue) การที่สมองทำงานหนักต้องใช้ความคิดอยู่ตลอดเวลา ย่อมก่อให้เกิดความตึงเครียด บุคคลกลุ่มนี้ ได้แก่ นักบริหาร นักวิชาการ แพทย์ ฯลฯ ความต้องการพักผ่อนหย่อนใจของคนกลุ่มนี้จะออกมาในรูปของกิจกรรมที่จะต้องทำให้ร่างกายเคลื่อนไหว เช่น การไปเที่ยวชายทะเล วนอุทยาน การปีนเขา ส่องสัตว์ ชมสวนสาธารณะ เป็นต้น

2) ในด้านสังคม ในสังคมสมัยใหม่ โดยเฉพาะในบริเวณตัวเมืองและเมืองหลวง ทุกชีวิตอยู่ท่ามกลางการแข่งขันเพื่อความอยู่รอดในปัจจุบันและความมั่นคงในบั้นปลายแห่งชีวิต จึงจำเป็นต้องดิ้นรนเพื่อยกระดับฐานะความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น พฤติกรรมดังกล่าวของมนุษย์ที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้ทุกคนจะต้องดำรงชีวิตอย่างมีกฎเกณฑ์ (Order Life) ดังนั้นเวลาที่มีอยู่ในวันหนึ่ง นอกจากจะใช้ในการทำงานประจำวันแล้ว เวลาว่างที่เหลือก็จะต้องไปใช้ในการทำงานบ้าน การกิน และเพื่อหลับนอน การดำเนินชีวิตในลักษณะเช่นนี้ย่อมก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย และความตึงเครียดขึ้นได้ วิธีการหนึ่งที่สามารถลดภาวะการดังกล่าวได้ คือ การใช้เวลาว่างที่มีอยู่อย่างจำกัดไปเพื่อกิจกรรมด้านการพักผ่อนหย่อนใจ

การแบ่งสถานที่พักผ่อนหย่อนใจอาจแบ่งตามลักษณะทางกายภาพ การใช้หรือลักษณะทางประวัติศาสตร์ สำหรับสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่เป็นของเอกชน ก็อาจตั้งชื่อของผู้เป็นเจ้าของ วิธีการดังกล่าวเป็นการแบ่งประเภทของสถานที่พักผ่อนหย่อนใจอย่างไม่มีหลักเกณฑ์ซึ่งอาจก่อให้เกิดความสับสน คราวสัน และเนทซ์ (Clawson & Knetsch, 1966: 38) ได้แบ่งสถานที่พักผ่อนหย่อนใจนอกบ้านโดยพิจารณาจากลักษณะทางกายภาพ และความสะดวกในการเดินทางไปยังสถานที่พักผ่อนหย่อนใจเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ ดังนี้

1) สถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่อยู่ใกล้แหล่งชุมชน (User-oriented Areas) ผู้ใช้บริการสามารถเดินทางไปใช้บริการได้อย่างสะดวก และอยู่ไม่ไกลจากแหล่งชุมชนมากนัก นอกจากนี้ยังเสียเวลาในการเดินทางเพียงเล็กน้อย ทำให้สามารถไปใช้บริการได้เกือบตลอดเวลา เช่น หลังจากเลิกงาน วันหยุด หรือวันธรรมดา เนื้อที่ของสถานที่พักผ่อนหย่อนใจดังกล่าวก็มีขนาดไม่ใหญ่

2) สถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่อยู่ห่างไกลแหล่งชุมชน (Resource-based Areas) ผู้ใช้บริการจึงต้องเสียเวลาค่าใช้จ่ายและเวลาในการเดินทางสูง นอกจากนี้ยังมีลักษณะเด่นในด้านคุณภาพหรือลักษณะทางกายภาพที่พิเศษ เป็นแบบฉบับของตัวเองที่จะดึงดูดความสนใจได้มาก ทาง

ด้านพื้นที่ที่จะมีขนาดใหญ่ ยกเว้นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ซึ่งอาจมีเนื้อที่ไม่มาก การเดินทางไปใช้บริการต้องอาศัยเวลาอย่างน้อย 3-4 วันขึ้นไป

3) สถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่อยู่ระหว่าง 2 ประเภทข้างต้น (Intermediate Areas) ผู้ใช้บริการอาจสามารถเดินทางไปและกลับได้ภายในวันเดียว โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย เวลา และความพยายามในการเดินทางมากนัก

ในการเดินทางไปสถานที่พักผ่อนหย่อนใจนอกบ้านแห่งใดแห่งหนึ่ง คนส่วนใหญ่ชอบที่จะคิดถึงความสนุกสนาน นึกถึงแต่สิ่งที่ตนพึงพอใจจากการที่ได้อยู่ในสถานที่พักผ่อนหย่อนใจเสมอ ซึ่งเป็นผลจากการพักผ่อนหย่อนใจ แต่ความเป็นจริงแล้วการไปพักผ่อนประกอบด้วยขั้นตอนหลายขั้นตอน ดังนี้ (Clawson & Knetsch, 1966: 33-35)

1) ขั้นตอนแรกของการเดินทางไปพักผ่อนหย่อนใจ (Anticipation) จะต้องมีการคาดคะเนหรือวางแผนล่วงหน้าไว้ โดยพิจารณาจากข้อมูลที่ได้รับจากแหล่งต่างๆ การตัดสินใจอาจใช้เวลาเพียงเล็กน้อยในกรณีที่จะไปพักผ่อนในสถานที่ใกล้ๆ เช่น สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น หรืออาจจะต้องใช้เวลาเป็นสัปดาห์ในกรณีที่จะไปพักผ่อนไกลๆ อย่างไรก็ตาม ในบางครั้งการเดินทางไปพักผ่อนอาจเกิดขึ้นได้โดยมิได้มีการวางแผนมาก่อน อันเนื่องมาจากการชักจูงของบุตรหลานญาติพี่น้อง หรือเพื่อน ตามปกติผู้ที่เดินทางไปพักผ่อนจะต้องคิดถึงแต่ส่วนที่ดีของสถานที่ที่จะไปใช้บริการก่อนเสมอ

2) ขั้นตอนการเดินทางไปยังสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ (Travel to) อาจจะเป็นเพียงการเดินทาง การขี้อรชยาน จนกระทั่งถึงการเดินทางโดยรถไฟ หรือรถยนต์ อาจจะเสียเวลาและค่าใช้จ่ายสูงกว่าขั้นตอนอื่นๆ ในระหว่างการเดินทาง ผู้เดินทางอาจจะได้รับความพอใจหรือความไม่พอใจก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล ลักษณะยานพาหนะ ระยะทาง สภาพภูมิประเทศ และฤดูกาล เป็นต้น

3) ขั้นตอนที่อยู่สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ (On-site) นักท่องเที่ยวทั่วไปคิดว่า การที่ได้อยู่ ณ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจเป็นขั้นตอนเดียวของการเดินทางไปพักผ่อน ซึ่งความสนุกสนานอยู่ในขั้นตอนนี้ ค่าใช้จ่ายและเวลาที่ใช้ในขั้นตอนนี้ อาจจะมากหรือน้อยกว่าขั้นตอนอื่นๆ ก็ได้ ขึ้นอยู่กับชนิดของสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

4) ขั้นตอนการเดินทางกลับ (Travel back) อาจจะใช้เส้นทางเดิม หรือเส้นทางใหม่ก็ได้ ในขั้นตอนนี้จะให้ความรู้สึกที่แตกต่างจากขาไป เพราะว่าผู้ที่ไปพักผ่อนหย่อนใจมักจะได้รับความเหน็ดเหนื่อยอ่อนเพลีย ซึ่งผิดกับตอนขาไป เพราะในตอนนั้นยังสดชื่นอยู่ ดังนั้นทัศนคติต่อการเดินทางในขั้นนี้จึงอาจเป็นลบ

5) ขั้นตอนสุดท้ายของการไปพักผ่อนหย่อนใจ (Recollection) เมื่อการเดินทางไปพักผ่อนสิ้นสุดลง ผู้เดินทางจะคิดถึงสิ่งต่างๆ ที่ได้จากการพักผ่อนด้านความสนุกสนานและเบื่อหน่าย ถ้าผู้เดินทางได้รับความประทับใจในทางที่ดี แนวโน้มที่จะเดินทางไปอีก ในขั้นตอนนี้อาจมีการเผยแพร่ชักจูงให้ผู้อื่นให้ไปใช้บริการสถานที่พักผ่อนหย่อนใจนั้น

สังคมใดก็ตามที่มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่สะอาด สวยงาม และดึงดูดความสนใจ ถ้าปัจเจกชนในสังคมนั้นมีเวลว่าง และมีโอกาสให้เลือกจะมีคนส่วนหนึ่งยินดีที่จะสละเวลาและเงินไปในการใช้บริการเหล่านั้น การตัดสินใจที่จะไปใช้บริการจะเป็นการเปรียบเทียบระหว่างความพอใจที่ได้รับจากการซื้อสินค้า หรือบริการอื่นๆ ด้วยเงินจำนวนเดียวกับเปรียบเทียบกับต้นทุนในแต่ละกรณี เมื่อเห็นว่าอรรถประโยชน์ที่จะได้จากการพักผ่อนมากกว่าการไปซื้อสินค้าชนิดอื่นๆ แล้ว การตัดสินใจเดินทางไปพักผ่อนหย่อนใจ หรือไม่นั้นจำเป็นต้องชั่งน้ำหนักอรรถประโยชน์ที่ได้จากการพักผ่อนหย่อนใจกับค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ถ้าอรรถประโยชน์มากกว่าค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เขาจึงจะตัดสินใจที่จะเดินทางไปพักผ่อนหย่อนใจ

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า แรงผลักดันทางด้านสรีรวิทยาและสังคมทำให้การพักผ่อนหย่อนใจเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นที่ต้องการของมนุษย์ทุกคน ลักษณะที่เด่นชัดที่ทำให้การพักผ่อนหย่อนใจแตกต่างจากกิจกรรมอื่นๆ มีได้อยู่ที่ลักษณะของกิจกรรม แต่อยู่ที่ทัศนคติของผู้เข้าร่วมโดยเป็นการเข้าร่วมด้วยความเต็มใจและได้ประโยชน์ในการลดความตึงเครียด ในการเดินทางไปพักผ่อนยังสถานที่พักผ่อนหย่อนใจนอกบ้านสถานที่ใดนั้นจะต้องพิจารณาจากลักษณะทางกายภาพและความสะดวกในการเดินทาง อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อยู่ในประเภทที่อยู่ไกลจากแหล่งชุมชนแต่ก็สามารถเดินทางไปกลับได้ในวันเดียวเพราะมีระบบถนนสะดวกแก่การเข้าถึงพื้นที่ ในการเดินทางจะมีการคาดหวังเกิดขึ้นก่อนเป็นอันดับแรก ต่อๆ ไปจะเกิดความพึงพอใจได้มากน้อยตลอดการเดินทาง และท้ายที่สุดมักจะคิดถึงผลที่ได้รับในความสนุกสนานหรือน่าเบื่อ ถ้าหากว่าผู้เดินทางได้รับความประทับใจหรือพอใจที่จะได้จากการที่ได้อยู่ในสถานที่พักผ่อนหย่อนใจนั้นๆ ย่อมมีแนวโน้มที่จะกลับไปอีก รวมทั้งเผยแพร่แนะนำให้ผู้อื่นรับทราบความพึงพอใจเกี่ยวกับสถานที่พักผ่อนหย่อนใจนั้นๆ ทำให้เกิดความคาดหวังแก่บุคคลอื่นต่อไปอีกด้วย

2.1.5 คุณค่านันทนาการ

สุรเชษฐ์ เชนฐมาส และศิริลักษณ์ ปิ่นเกษร (2535: 638-640) ได้รวบรวมคุณค่าของนันทนาการไว้ทั้งหมด 6 ด้าน ดังนี้ คือ

1) ด้านสุขภาพร่างกาย สุขภาพที่ดีและความแข็งแรงของประชาชนจัดว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งของความแข็งแรงของประเทศเช่นเดียวกับการศึกษาของคนในชาติ ดังนั้นการ

พัฒนาทรัพยากรด้านนันทนาการเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนใช้เวลาว่างไปปฏิบัติกรรมนันทนาการ จึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็น กิจกรรมนันทนาการที่มีประโยชน์และมีคุณค่าต่อสุขภาพร่างกาย ได้แก่ การวิ่ง การขี่จักรยาน กิจกรรมเหล่านี้ไปกระตุ้นระบบอวัยวะต่างๆ ของร่างกายและกล้ามเนื้อให้ สภาพดีขึ้น ช่วยเพิ่มความแข็งแรงของร่างกาย ผ่อนคลายความตึงเครียด ทำให้ร่างกายสดชื่นจน สามารถประกอบภารกิจงานได้อย่างต่อเนื่องไม่หยุดชะงัก

2) ด้านจิตใจ ทุกวันนี้คนเราอยู่ในสภาวะเร่งรีบ ความแออัด และสภาพแวดล้อม ที่เป็นพิษอันเนื่องมาจากการขยายตัวของเมือง ทำให้เกิดความเครียด และเหนื่อยหน่ายต่อการกิจการ งานและชีวิตความเป็นอยู่ ด้วยเหตุนี้การได้สัมผัสธรรมชาติและได้ใกล้ชิดธรรมชาติ ช่วยทำให้คน เรากลับมาเรียนรู้ถึงคุณค่าของธรรมชาติ ผ่อนคลายและมีความสุข ประสบการณ์ด้านนันทนาการในแหล่งธรรมชาติช่วยส่งเสริมให้มนุษย์รู้จักตนเอง และสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตลอดจนความสมดุลของสิ่งต่างๆ ที่ เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข นอกจากนั้นยังช่วยยกระดับจิตใจของคน ส่งเสริม ความเข้าใจอันดีของสมาชิกในครอบครัวและสังคมด้วย

3) ด้านเศรษฐกิจ นันทนาการเป็นองค์ประกอบสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ ช่วยทำให้เกิดการจ้างงาน และกระจายรายได้ไปสู่กลุ่มคนต่างๆ ในสังคม ที่สำคัญคือ ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของสังคมชนบทที่ยากจนและอยู่ห่างไกลความเจริญ นอกจากนี้ นันทนาการยังเกี่ยวข้องกับการผลิตและการตลาดด้านอุปกรณ์ หรือเครื่องมือที่จำเป็นต้องใช้ในการ ประกอบกิจกรรมนันทนาการ เช่น อุปกรณ์พักผ่อน อุปกรณ์ตกปลา เรือ รถ รองเท้า และ นันทนาการยังเกี่ยวกับธุรกิจด้านต่างๆ อีกมากมาย เช่น โรงแรม บังกะโล การขนส่ง การสื่อสาร อาหารเครื่องดื่ม ของที่ระลึก เป็นต้น ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจในทุก ระดับอย่างมากมาทั้งทางตรงและทางอ้อม

4) ด้านสังคม หากรัฐสามารถจัดหาและพัฒนาพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ให้แก่ประชาชนได้เพียงพอตามความต้องการ ก็จะส่งผลดีต่อประชาชนและสังคมโดยรวม โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน และวัยรุ่น ถ้าได้ใช้เวลาว่างที่มีอยู่ในการประกอบกิจกรรมนันทนาการอย่างเต็มที่ ก็จะทำให้ไม่มีเวลาไปประพฤติ ปฏิบัติในทางที่ผิดหรือเป็นภัยแก่สังคม เช่น การพนัน มั่วสุมติด ยาเสพติด เป็นต้น นันทนาการยังมีส่วนผลักดันให้คนเรามีความใกล้ชิด สร้างความสัมพันธ์และมี มิตรภาพที่ดีต่อกัน รู้จักเสียสละ และมีระเบียบวินัย กระทำตนในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ตลอดจน เคารพในสิทธิของผู้อื่น สิ่งเหล่านี้จัดว่าเป็นองค์ประกอบที่ดีของสังคมทุกชั้น

5) ด้านวัฒนธรรม นันทนาการเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เข้าร่วมได้มีโอกาสเรียนรู้ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ตลอดจนสิ่งที่เป็นมรดกของชาติ นอกจากนี้ยังทำให้คนในสังคมนั้นมีการปรับทัศนคติ ความเชื่อ และแนวทางในการดำรงชีวิตบน

พื้นฐานทางสังคม วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งตลอดอดีตที่ผ่านมา มนุษย์มีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรต่างๆ เพื่อความอยู่รอด และพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมาตลอด แต่เมื่อไม่นานมานี้ คนเราเริ่มมองเห็นคุณค่าของธรรมชาติแวดล้อมว่าเป็นสิ่งที่สวยงามที่จะต้อง สงวนไว้เพื่อความรื่นรมย์และเพิ่มพูนคุณภาพชีวิต ดังนั้นนันทนาการจึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดความภาคภูมิใจในสมบัติของชาติที่มีอยู่

6) ด้านการศึกษา พื้นที่นันทนาการทุกแห่ง เปรียบได้กับห้องปฏิบัติการธรรมชาติ เปิดโอกาสให้คนทุกระดับเข้าไปศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เป็นธรรมชาติได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้พื้นที่นันทนาการยังเป็นสถานที่ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยที่สำคัญ คือ พื้นที่นันทนาการเป็น แหล่งที่ช่วยสนับสนุนให้คนในสังคมมีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ และสงวนรักษาธรรมชาติและ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีเหตุผลอีกด้วย

2.1.6 การให้บริการนันทนาการของอุทยานแห่งชาติ

อุทยานแห่งชาติถือว่าการให้บริการนันทนาการเป็นนโยบายหลักในการให้บริการ แก่ประชาชนที่มาเยือนในลักษณะดังนี้ (สมบัติ กาญจนกิจ, 2535: 230-231)

1) ให้นักท่องเที่ยวได้ทราบถึงความมุ่งหมายของการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ ให้ทราบถึงวิธีการใช้ประโยชน์ วิธีการศึกษาหาความรู้และความเพลิดเพลินอย่างถูกต้องโดยไม่ทำความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อม

2) ให้มีวิทยากรไปบรรยายพร้อมกับฉายภาพยนตร์ หรือสไลด์ ตามค่ายพักแรม และจุดที่เห็นสมควร การบรรยาย จะช่วยให้นักท่องเที่ยวมีความรู้และมีความประทับใจมากขึ้น เมื่อ นักท่องเที่ยวเข้าใจนโยบายและกลไกการบริการของอุทยานแห่งชาติดีแล้ว เขาก็จะทราบคุณค่าของ อุทยานดีขึ้น และจะเข้าใจว่าคุณค่านั้น คือมรดกของชาติ จากนั้นเขาก็จะใช้ประโยชน์ด้วยความ ระมัดระวังและสนับสนุนโครงการของอุทยานแห่งชาติต่อไป

3) อุทยานแห่งชาติจะต้องทำทางศึกษาธรรมชาติ (Nature Trail) และมีรายละเอียดเกี่ยวกับพันธุ์ไม้ และสัตว์ป่าสองข้างทาง และถ้าเห็นสมควรก็ควรทำนิทรรศการข้างทาง ด้วย (Way Side Exhibits)

4) การบรรยายและเผยแพร่ จะต้องอาศัยอุปกรณ์ต่างๆ เช่น เอกสาร รูปภาพ สิ่งก่อสร้าง และอาจจะต้องขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่และบุคคลภายนอกด้วย

5) จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ซึ่งเป็นอาคารสำหรับจัดตั้งนิทรรศการเกี่ยวกับธรรมชาติและ ประวัติศาสตร์ในอุทยานแห่งชาตินั้นทางอุทยานแห่งชาติจะต้องเป็นผู้บริการพิพิธภัณฑ์นั้นโดยตรง

6) ตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยว (Visitor Center) เพื่อให้คำแนะนำ ให้ความรู้ และเพื่อบรรจุจุดประสงค์ในการจัดการด้านอื่นๆ ภายในศูนย์จะต้องมีหน่วยงานประชาสัมพันธ์ เอกสาร แผนที่ นิทรรศการและอุปกรณ์ ด้านโสตทัศนศึกษาเผยแพร่

7) ให้จัดสร้างโรงหนังกลางแจ้ง (Outdoor Theater) และมีการบรรยายตอนกลางคืน ซึ่งจะให้ความรู้และความบันเทิง

8) อุทยานแห่งชาติ ควรจะร่วมมือกับโรงเรียน สถาบัน ผู้พิมพ์ นักเขียน หน่วยงานอื่นๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้อันจะช่วยกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความรู้สึกรักหวงแหนธรรมชาติและช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม

9) ให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสไปชมสัตว์ป่า โดยอุทยานแห่งชาติจะสร้างหอดูสัตว์ให้ แต่จะต้องไม่เป็นการรบกวนสัตว์ด้วย

10) ในอุทยานแห่งชาตินั้น สามารถมีกิจกรรมกลางแจ้งได้หลายอย่าง เช่น การเดินออกกำลัง ปีนเขา ขี่จักรยาน ชมวิว กีฬาทางน้ำ ศึกษาธรรมชาติ ถ้าสรุปออกแคมป์ปิ้งนิก เป็นต้น และกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้จะต้องไม่ทำให้เสียหายแก่ธรรมชาติและจะต้องไม่รบกวนหรือขัดแย้งซึ่งกันและกัน

11) ความงามของธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติจะช่วยบันดาลใจให้ศิลปินทั้งหลายเกิดความคิดในทางสร้างสรรค์ ฉะนั้นจึงเห็นสมควรจัดที่พักและจัดการสอนให้กับผู้ที่สนใจในด้านศิลปกรรมด้วย

การให้บริการนันทนาการของอุทยานแห่งชาติ จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าสามารถกระทำได้หลายรูปแบบ โดยมากจะให้ความสำคัญกับการศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจในพื้นที่ ให้เกิดกับประชาชนผู้เข้ามาใช้ประโยชน์ ซึ่ง จิรพล สินธุนาวา (2537: 313) กล่าวว่า การให้การศึกษาแก่ประชาชนในด้านระบบนิเวศ ทรัพยากร และการใช้ประโยชน์ ถือได้ว่าเป็นข้อแรกของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การให้บริการนันทนาการดังกล่าว นอกจากจะเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของพื้นที่ ยังมีส่วนที่ต้องอาศัยสิ่งอำนวยความสะดวก (Facility) ซึ่งชาร์ปและคนอื่นๆ (Sharpe et.al., 1983 อ้างถึงใน สุรเชษฐ์ เชนธุมาส และศิริลักษณ์ ปิ่นเกษร, 2535: 678) ได้ให้ความหมายว่า สิ่งอำนวยความสะดวก คือสิ่งใดก็ตามที่ฝ่ายจัดการพื้นที่จัดสร้างหรือให้ผู้ที่ใช้ประโยชน์ได้รับความสะดวกสบาย หน้าที่หลักของสิ่งอำนวยความสะดวกจะรวมไปถึงการให้บริการสนองตอบแก่ผู้มาเยือน ป้องกันผลกระทบอันอาจเกิดจากผู้มาใช้ประโยชน์ เป็นสิ่งจำเป็นต่อการจัดการและบำรุงรักษาพื้นที่และจะเป็นสิ่งที่จะสร้างภาพลักษณ์แก่แหล่งนันทนาการในสายตาผู้มาเยือน สิ่งอำนวยความสะดวกแบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่ อาคาร (Building) สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ใช้ใน

เวลากลางวัน (Day-Use Facility) เช่น บริเวณรับประทานอาหาร บริเวณว่ายน้ำ ทางเท้า จุดชมวิวนิวบริวบริเวณที่จัดให้มีสื่อความหมายธรรมชาติ สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ใช้ในเวลากลางคืน (Overnight Facility) เช่น ที่กางเต็นท์ และสิ่งอำนวยความสะดวกสนับสนุน (Support Facility) เช่น ห้องน้ำ ห้องสุขา ถังขยะ ลานจอดรถ ถนน เครื่องหมายจราจร ม้านั่ง เป็นต้น

กล่าวได้ว่า การใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเพื่อนันทนาการนั้นขึ้นอยู่กับทรัพยากรนันทนาการที่มีอยู่เป็นสำคัญ สำหรับอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่นั้นก็มีการให้บริการนันทนาการแก่นักท่องเที่ยวโดยอาศัยเจ้าหน้าที่ และการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ทางเดินเท้าเพื่อศึกษาธรรมชาติ (Nature Trail) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว (Visitor Center) การสื่อความหมายธรรมชาติ (Nature Interpretation) ในลักษณะของเครื่องหมายและแผ่นป้าย (Signs & Labels) รวมทั้งจัดทำทางเดินเท้าศึกษาธรรมชาติด้วยตนเอง (Self-guided Trails) ในด้านการจัดกิจกรรมนันทนาการกลางแจ้ง ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเลือกประกอบกิจกรรมต่างๆ ได้ตามความสนใจนั้น ก็มีการชมวิวยุทธศาสตร์ตามรายทาง ณ จุดชมวิวก่อนวัดไผ่ อันได้แก่ จุดชมวิวกู่ช้างขึ้นจากทางปากช่อง และจุดชมวิวน้ำตกเจ็ดสาวน้อยซึ่งทางขึ้นอยู่แยกทางไปปราจีนบุรี การเดินป่าไปตามเส้นทางเดินในป่าที่เกิดจากการเหยียบย่ำของโขลงช้างมาแต่อดีต อีกทั้งการเที่ยวชมและเล่นน้ำตกซึ่งเป็นที่นิยมอย่างมากในช่วงฤดูฝน การส่องสัตว์ทั้งยามกลางคืนโดยใช้สปอร์คไลท์ และกลางวันโดยใช้หลอดสัตว์ และกล้องส่องทางไกลสำหรับดูนก ผีเสื้อ และแมลงต่างๆ การมาพักผ่อนรับประทานอาหาร การมาพักผ่อนอยู่ค่ายกางเต็นท์ นอกจากนี้ยังมีการขี่จักรยานในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ซึ่งนักท่องเที่ยวมักจะใช้เส้นทางสนามกอล์ฟ เพื่อหลบหลีกรถยนต์ที่เล่นสวนไปมา กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ล้วนเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้สภาพธรรมชาติที่ปรากฏในพื้นที่จริงได้อย่างเพลิดเพลิน

การวิจัยครั้งนี้ จึงได้ศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนันทนาการทางเดินเท้าที่แคมป์ชมวิวยุทธศาสตร์ ศึกษาธรรมชาติ ดูนก แมลง ผีเสื้อ ดูพันธุ์ไม้ เที่ยวชมและเล่นน้ำตก เดินป่า ปิกนิก ถ่ายรูป เขียนรูป บ้านพักวิดิโอเทป บ้านพักเตปเสิงธรรมชาติ ขี่จักรยาน และการส่องสัตว์ด้วยสปอร์คไลท์

2.1.7 กฎระเบียบข้อปฏิบัติตนสำหรับนักท่องเที่ยว

ในการใช้ประโยชน์พื้นที่แหล่งนันทนาการตามธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่นั้น มีสภาพภูมิประเทศเป็นป่าเขาสลับซับซ้อนและเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด สภาพดังกล่าวทำให้มีข้อจำกัดต่อการใช้ประโยชน์เพื่อนันทนาการด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือน และความเปราะบางของธรรมชาติ นักท่องเที่ยวจึงควรปฏิบัติตามคำแนะนำ ดังนี้ (กรมป่าไม้, กองอุทยานแห่งชาติ, 2540ก: ไม่เรียงหน้า)

- 1) ควรใช้เส้นทางหรือพื้นที่จัดไว้ให้เท่านั้น เพื่อป้องกันความเสียหายต่อธรรมชาติและภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้
- 2) ไม่ควรเก็บหรือทำลายดอกไม้ พรรณไม้ หรือของป่าทุกชนิด
- 3) ช่วยกันรักษาความสะอาด โดยทิ้งขยะเฉพาะในที่ที่จัดเตรียมไว้เท่านั้น
- 4) ไม่ควรส่งเสียงดังจนเป็นที่รบกวนแก่ผู้อื่นและสัตว์ป่า
- 5) ต้องระมัดระวังมิให้เกิดไฟป่าจากการจุดไฟ หรือทิ้งก้นบุหรี่ หากมีความจำเป็นต้องก่อไฟ โปรดดับไฟให้สนิทเมื่อใช้เสร็จแล้ว
- 6) ควรปฏิบัติตามข้อแนะนำและข้อบังคับอย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันอันตรายและรักษาสภาพธรรมชาติให้คงอยู่ตลอดไป

กฎระเบียบของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ตั้งที่กล่าวมาข้างต้น มีเนื้อหาสาระสอดคล้องตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ในหมวด 3 ว่าด้วยการคุ้มครองและดูแลรักษาอุทยานแห่งชาติของกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งเป็นประโยชน์ในการป้องกันผลกระทบอันเกิดจากการกระทำของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวที่ได้เดินทางเข้ามาใช้ประโยชน์พื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจด้วยการทำกิจกรรม โดยไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ทรัพย์สินของรัฐและระหว่างหมูนักท่องเที่ยวด้วยกัน สำหรับการวิจัยครั้งนี้จะทำการประเมินระดับความรู้กฎระเบียบข้อปฏิบัติของนักท่องเที่ยว ขณะที่ได้ใช้เวลาว่างอยู่กลางแจ้งที่พักแรมและทำกิจกรรมนันทนาการต่างๆ ทั้งนี้เนื่องมาจากการรู้กฎระเบียบข้อปฏิบัติอาจก่อให้เกิดความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจในการใช้ประโยชน์ขึ้นได้

2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง

2.2.1 ความหมายของความคาดหวัง

ความคาดหวัง (Expectation) มีความหมายค่อนข้างไปทางเชื่ออย่างมีเหตุผล แตกต่างจากความหวัง (Hope) ซึ่งมีความหมายค่อนข้างไปทางความปรารถนาโดยไม่สู้จะมีเหตุผล (Sethaputra, 1982: 629)

กอร์ดอน อัลพอร์ท (Allport, 1937: 186) กล่าวว่า ความคาดหวังเป็นความคาดหวังของบุคคลอื่นที่ต้องการให้บุคคลนั้นปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ที่บุคคลนั้นครองตำแหน่งที่สถาบันองค์กร หรือสังคมได้กำหนดไว้

รีเดอร์ (Reeder, 1971: 157) กล่าวว่า ความคาดหวังเป็นท่าทีของบุคคลที่มีต่อพฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตัว โดยคาดหวังหรือต้องการให้บุคคลนั้นประพฤติ ปฏิบัติในสิ่งที่ตนต้องการ

คอลลิน (Collins, 1975: 268) ให้ความหมายความคาดหวังว่า เป็นความมุ่งหวังหรือคาดหวังถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าควรเกิดขึ้น โดยพิจารณาจากความเหมาะสม ความจำเป็น ตามความสมควรแห่งฐานะหรือสถานภาพ

เคลย์ (Clay, 1988: 252) ให้ความหมายความคาดหวังต่อการกระทำหรือสถานการณ์ว่า เป็นความคาดการณ์ล่วงหน้าถึงอนาคตที่ดี หรือเป็นความมุ่งหวังที่ดีงาม เป็นระดับหรือค่าความน่าจะเป็นของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มุ่งหวังไว้

ซันส์ (Sons, 1988: 267) ให้ความหมายความคาดหวังว่าเป็นความหวังที่แรงกล้าว่าบางสิ่งบางอย่างจะเกิดขึ้นหรือเป็นความเชื่อมั่นว่าบางสิ่งบางอย่างควรเกิดขึ้นหรืออาจจะเกิดขึ้น

สุณีย์ ชีรดากร (2525: 29) กล่าวว่า ความคาดหวังยังอาจเป็นคำทำนายเหตุการณ์ว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นบ้างในชีวิตจริงของบุคคลนั้น สิ่งที่คาดหวังไว้กับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงๆ มักจะไม่ตรงกันเสมอไป

สิทธิโชค วรานุสันติกุล (2530: 148) ให้ความหมายความคาดหวังไว้ว่า ความเชื่อของบุคคลที่ว่า การกระทำอย่างหนึ่งของเขาคงจะนำไปสู่ผลของการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง

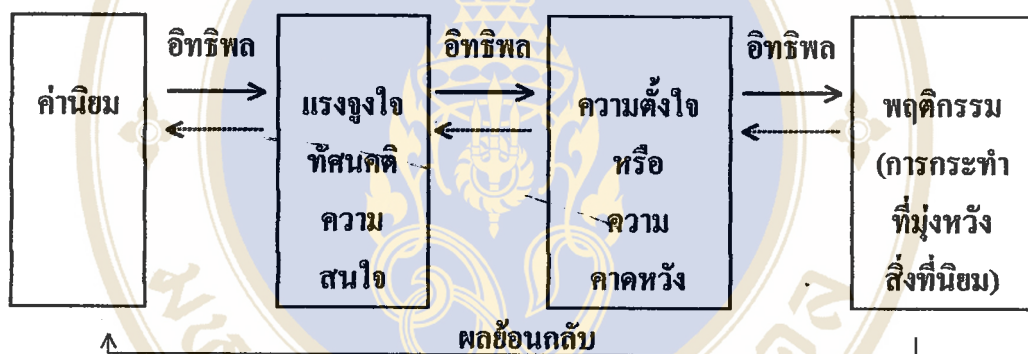
ไพฑูรย์ เจริญพันธุ์วงศ์ (2530: 10) ให้ความหมายความคาดหวังไว้ว่า เป็นความรู้สึกของบุคคลต่อตนเองอย่างหนึ่งว่าตนควรจะประพฤติ ปฏิบัติอย่างไรในสถานการณ์ต่างๆ หรือต่องานที่ตนเองรับผิดชอบอยู่

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ความคาดหวัง เป็นความรู้สึกที่เกิดจากกระบวนการของความคิดที่เป็นการคาดคะเน หรือคาดการณ์ล่วงหน้าอย่างมีวิจรรย์ญาณต่อสิ่งหนึ่ง สิ่งใดว่าควรเกิดขึ้นหรือควรจะเป็น โดยพิจารณาตามความเหมาะสม ความต้องการ และสถานการณ์ที่กำหนดหรือเป็นอยู่ในปัจจุบัน สามารถแบ่งความคาดหวังได้ 2 ลักษณะ คือ ความคาดหวังของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดอาจเป็นบุคคล องค์กรหรือหน่วยงานอื่น ให้ปฏิบัติตามความต้องการของตน หรือปฏิบัติตามที่ตนคาดการณ์เอาไว้หรือปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ และความคาดหวังต่อตนเองในการที่จะปฏิบัติตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นหรือคาดหวังถึงผลจากการกระทำของตน

2.2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวังที่กล่าวไว้ในทฤษฎีในอดีต เช่น ประสาน มาลากุล ณ อยุธยา (2523: 2) กล่าวว่า ความคาดหวังมีอิทธิพลต่อการกำหนดพฤติกรรมและการแสดงออกของมนุษย์ โดยมีความสัมพันธ์อย่างเป็นระบบกล่าวคือ ค่านิยมมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจ ทักษะ ความสนใจ และมีอิทธิพลต่อความตั้งใจหรือความคาดหวังแล้วไปมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมหรือการกระทำที่มุ่งต่อสิ่งที่นิยาม และพฤติกรรมมีผลย้อนกลับต่อความตั้งใจ แรงจูงใจ ทักษะ ความสนใจ และมีอิทธิพลต่อค่านิยมด้วย (ดูรูปที่ 2.2)

รูปที่ 2.2 อิทธิพลของความคาดหวังต่อพฤติกรรม

ที่มา : ประสาน มาลากุล ณ อยุธยา, 2523: 2

วิลสันและคนอื่นๆ (Wilson et al., 1989 อ้างถึงใน Baron & Byrne, 1991: 119) กล่าวว่า นอกจากความคาดหวังจะมีอิทธิพลต่อการกำหนดพฤติกรรมและการแสดงออกของบุคคลแล้วยังครอบคลุมการรับรู้และความรู้สึกของบุคคลอีกด้วย เช่น การดูรายการโทรทัศน์ เมื่อมีบุคคลอื่นกล่าวชื่นชมว่าเป็นรายการที่ดี เมื่อเรากลับไปดูรายการนั้นก็จะพบว่าเกิดความรู้สึกสนุกขึ้นชอบไปด้วย ทั้งนี้เป็นเพราะเมื่อบุคคลมีความคาดหวังต่อเหตุการณ์ (Event) หรือสิ่งเร้า (Stimulus) จะมีผลให้การรับรู้ (Perception) และความ รู้สึกของบุคคลจะเปลี่ยนแปลงไปตามที่คาดหวังให้เป็นเช่นนั้น

บาร์อนและไบร์น (Baron & Byrne, 1991: 121) กล่าวว่า ความคาดหวังมีทั้งด้านดีและไม่ดี โดยทางบวกความคาดหวังถูกเก็บไว้เป็นความคิดความจำ โดยทำที่สุกด้าเราไว้ในสถานการณ์นั้นคาดว่าผลจะเป็นเช่นไรก็ไม่จำเป็นต้องไปเสียเวลาติดตามสถานการณ์นั้นอย่างระมัดระวัง อย่างไรก็ตามในทางลบประสบการณ์หลายอย่างก็มีที่ไม่ตรงกับที่ได้คาดไว้โดยที่เฉย อย่างเช่นเราอาจใช้เวลาตระหนักว่าชอบหรือไม่ชอบบางสิ่งหรือบางคนมากกว่าที่ควรจะเป็น ทำให้เกิดความผิดพลาดไม่แน่นอน บ่อยครั้งที่คาดหวังในผลที่จะเกิดขึ้นในทางที่จำกัดผสมกับการภาวนาอ่อนหวาน

ความต้องการและความคาดหวัง นับว่าเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกันแทบจะแยกไม่ออก ถ้ามนุษย์เกิดความต้องการแล้วความคาดหวังก็จะตามมาแล้วทำให้เกิดการกระทำพฤติกรรมไปสู่เป้าหมาย อย่างไรก็ตามความต้องการของมนุษย์เมื่อได้รับการตอบสนองในระดับที่ตนต้องการก็จะมีการคาดหวังในสิ่งที่ยิ่งขึ้นไปอีกตามลำดับ แสดงให้เห็นได้ตามทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ ที่ได้กล่าวถึงความต้องการชั้นต่างๆ ตามลำดับ คือ ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Security or Safety Needs) ความต้องการความรักและการยอมรับ (Social or Belongingness Needs) ความต้องการยกย่องนับถือ (Esteem or Status Needs) และความต้องการที่จะรู้เข้าใจตนเอง (Self-actualization or self-realization Needs) (Maslow, 1970: 69-80)

ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์และความคาดหวังมีลักษณะคล้ายคลึงกันและเกี่ยวข้องกันคือ ถ้าความคาดหวังหรือความมุ่งหวังของบุคคลได้รับการตอบสนองแล้ว มนุษย์จะมีความต้องการในสิ่งเหล่านั้นตามมาและจะมากขึ้นไปตามลำดับ ขณะที่ความต้องการใดมีการตอบสนองแล้ว ความต้องการอย่างอื่นจะเข้ามาแทนที่ กระบวนการนี้จึงไม่มีที่สิ้นสุด

นักจิตวิทยา นำโดย วรูม (Vroom) ลอว์เลอร์ (Lawler) และพอร์เตอร์ (Porter) ได้เสนอทฤษฎีแห่งความคาดหวังไว้ว่า “การมุ่งใจให้บุคคลแสดงพฤติกรรมจะมีโอกาสประสบความสำเร็จ ถ้าบุคคลมีความเชื่อว่าพฤติกรรมนำไปสู่ผลกระทบ ผลการกระทำนั้นมีค่าสูงสำหรับเขา และเขาเชื่อว่าตัวเขามีความสามารถอยู่ในระดับที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นได้” มีศัพท์วิชาการที่จะต้องทำความเข้าใจอยู่ 3 ประการดังนี้ (ดูรูปที่ 2.3) (สิทธิโชค วรรณสันติกุล, 2530: 168-170)

1) การคาดหวังในความพยายาม - การกระทำ (Effort-Performance Expectancy) หมายถึงการที่บุคคลคาดหวังไว้ล่วงหน้าว่า ถ้าหากตนเองลงมือแสดงพฤติกรรมอย่างเต็มที่ที่สุดความสามารถแล้ว จะมีโอกาสหรือความน่าจะเป็นสูงมากหรือน้อยเพียงใดที่จะกระทำสิ่งนั้นได้สำเร็จ

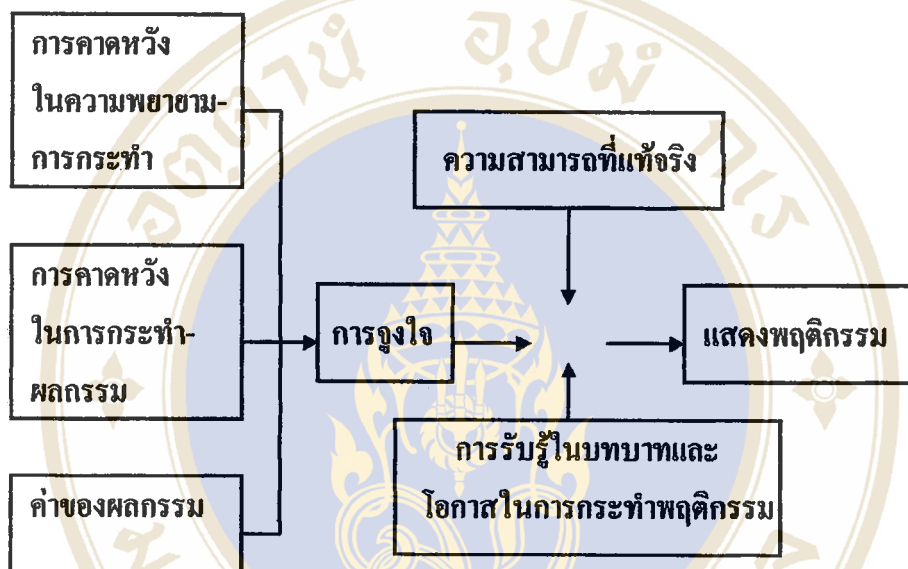
2) การคาดหวังในการกระทำ - ผลกรรม (Performance Outcome Expectancy) หมายถึงการที่บุคคลคาดหวังไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะแสดงพฤติกรรมว่า ถ้าหากเขาจะกระทำพฤติกรรมนั้นแล้ว เขาจะได้ผลลัพธ์ที่จะเป็นผลดีหรือผลเสียอย่างไรต่อตัวเขา

3) ค่าของผลกระทบ (Valence) หมายถึงคุณค่าหรือความพึงพอใจที่ผลกระทบมีให้แก่บุคคล ที่จะต้องแสดงพฤติกรรมออกไป เพื่อให้ได้มาซึ่งผลกระทบนั้น

ทฤษฎีความคาดหวังเป็นทฤษฎีหนึ่งที่กล่าวถึงแรงจูงใจ (Motivation) ของบุคคล ซึ่งเป็นการขยายความของทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ กล่าวคือ ถ้าหากบุคคลเกิดความต้องการพร้อมๆ กัน ในหลายสิ่ง บุคคลนั้นจะเลือกปฏิบัติอย่างไร ในทฤษฎีนี้เป็นการกล่าวถึงกระบวนการความคิดของมนุษย์ว่า เมื่อมนุษย์จะทำอะไร มนุษย์จะตอบคำถามที่จะทำ เช่น ฉัน ควร

ทำงานหนักไหม หรือถ้าทำงานหนักแล้วจะได้รับผลตอบแทนคุ้มค่าหรือไม่ และวรูมได้ให้ความสำคัญต่อการที่บุคคลรับรู้ในสถานการณ์ของความเป็นไปได้ของผลที่ได้รับ เป็นสิ่งจูงใจบุคคลให้แสดงพฤติกรรมบางอย่างที่ต้องการออกมา (Vroom & Deci, 1970: 160-162)

รูปที่ 2.3 โมเดลทฤษฎีแห่งความคาดหวัง

ที่มา : สิทธิโชค วรรณสันติกุล, 2530: 170

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ความคาดหวังช่วยในการตัดสินใจของแต่ละคน ในการเลือกกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งในกรณีที่เกิดความต้องการหลายๆ อย่างในเวลาเดียวกัน นับได้ว่าความคาดหวังเป็นแรงจูงใจทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกไป โดยพิจารณาไปที่เป้าหมายว่ามีคุณค่าเพียงไรและสิ่งที่กระทำสามารถคาดหวังไปถึงจุดหมายเพียงไร ซึ่งจะเกิดพฤติกรรมได้ก็ต้องอาศัยความสามารถที่แท้จริงและโอกาสในการกระทำพฤติกรรมนั้นด้วย เนื่องจากความคาดหวังเป็นการคาดการณ์ล่วงหน้า เป็นความรู้สึก การวัดความคาดหวังจึงใช้หลักการเช่นเดียวกับการวัดทัศนคติโดยทั่วไป การศึกษาวิจัยครั้งนี้จะทำการวัดความคาดหวังจากการประกอบกิจกรรมนั้นแทนการในลักษณะของการขึ้นชมธรรมชาติ ความคาดหวังที่จะได้รับความรู้จากการประกอบกิจกรรมนั้นแทนการ ความคาดหวังที่จะประกอบกิจกรรมนั้นแทนการผจญภัยโลกโผน ความคาดหวังในการพบปะสังสรรค์ในหมู่คณะจากการประกอบกิจกรรมนั้นแทนการ โดยแบ่งเป็นความคาดหวังออกเป็น 3 ระดับ คือความคาดหวังระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ

2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

2.3.1 ความหมายของความพึงพอใจ

วรูม (Vroom, 1964: 99) กล่าวว่า ทศนคติและความพึงพอใจในสิ่งหนึ่ง สามารถใช้แทนกันได้ เพราะทั้งสองคำนี้ หมายถึง ผลที่ได้จากการที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในสิ่งนั้น ทศนคติด้านบวกจะแสดงให้เห็นสภาพความพึงพอใจในสิ่งนั้น และทศนคติด้านลบจะแสดงให้เห็นสภาพความไม่พึงพอใจ นั่นเอง

โจเซฟ ทิฟฟิน และเอเดนส เจ แมคคอร์มิก (Tiffin & McCormic, 1965: 349) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นแรงจูงใจของมนุษย์ที่ตั้งอยู่บนความต้องการขั้นพื้นฐาน (Basic Needs) มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับผลสัมฤทธิ์และสิ่งจูงใจ โดยพยายามหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ต้องการ

เบนจามิน บี วอลแมน (Wolman, 1973: 384) ให้ความหมายความพึงพอใจ (Sactisfaction) ว่าเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อความต้องการได้รับการตอบสนอง

เชลลีย์ (Shelly, 1975: 252-268) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึก 2 ด้าน คือ ความรู้สึกทางบวก ซึ่งจะทำให้บุคคลมีความสุข และความรู้สึกทางลบ

วิลเลียม ทรียงกูร (2526: 74) ให้ความหมายความพึงพอใจว่าเป็น การให้ค่าความรู้สึกของคนเราที่สัมพันธ์กับระบบโลกทัศน์ที่เกี่ยวกับความหมายของสภาพแวดล้อม ค่าความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสภาพแวดล้อมจะแตกต่างกัน เช่น ความรู้สึกดี-เลว พอใจ-ไม่พอใจ เป็นต้น

เทพนม เมืองแมน และสวิง สุวรรณ (2529: 6) กล่าวถึงองค์ประกอบภายในตัวบุคคล ได้แก่ กระบวนการทางจิตวิทยา ประกอบด้วย การรับรู้ ทศนคติ ค่านิยม และภาวะรับความรู้สึก รวมทั้งองค์ประกอบภายนอกตัวบุคคล ได้แก่ สิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจเป็นบุคคล สิ่งของ และเหตุการณ์ต่างๆ จะมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคลในด้านความคิด การตัดสินใจ การประเมินค่า การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น ฯลฯ พฤติกรรมนี้เมื่อปฏิบัติไปแล้วย่อมมีผลสืบเนื่อง อาจเป็นได้ทั้งในลักษณะที่เป็นความพอใจและความไม่พอใจแก่บุคคล

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดจากความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนองในระดับหนึ่ง สามารถให้ค่าความรู้สึกได้ในทางบวกหรือทางลบเช่นเดียวกับทศนคติ

ความพึงพอใจในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ความรู้สึกของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมนันทนาการที่มีอยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ซึ่งในการประเมินแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีความพึงพอใจในระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับน้อย

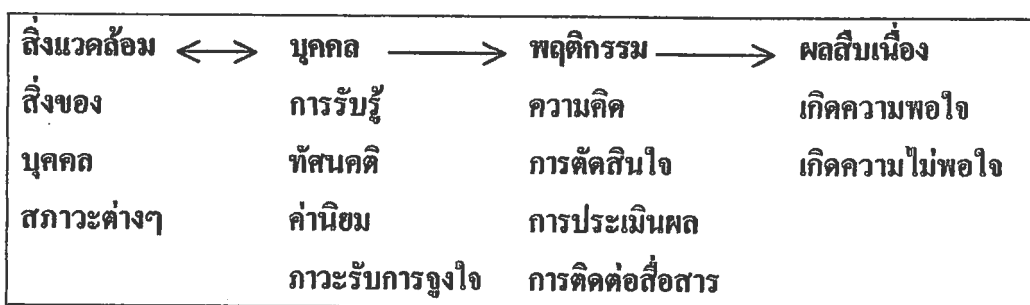
2.3.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจที่กล่าวไว้ในกรวิจัยในอดีต รวบรวมได้ดังนี้

รากฐานทางชีวภาพของความรู้สึกพึงพอใจนั้น ในปัจจุบันนักจิตวิทยา พบว่า สัตว์ชั้นสูง รวมทั้งมนุษย์มีส่วนของสมองบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกพึงพอใจ โดยเฉพาะส่วนที่อยู่ในส่วนหน้า (Frontal Lobe) และอยู่ในสมองลิมบิก นักวิทยาศาสตร์ที่ศึกษาเรื่องนี้เชื่อว่า สัตว์ถูกจัดการวางโปรแกรมมาโดยกรรมพันธุ์ที่จะมีความพอใจใน 2 ประการ คือในระดับความพอใจอ่อนๆ เมื่อสัตว์ได้รับการตอบสนองต่อความต้องการทางชีวภาพ เช่น ความหิว ความกระหาย ก็จะเกิดความผ่อนคลาย และในระดับความพอใจที่ชัดเจน คือเกิดความรู้สึกเป็นสุข ชนิดของสิ่งจูงใจเป็นอาหารหรือน้ำ อันจะทำให้สัตว์ได้รับสิ่งที่ขาดก็จะทำให้เกิดความคาดหวังขึ้น ในบางครั้งศูนย์ประสาทที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกพึงพอใจก็อาจถูกกระตุ้นมิใช่เพราะความขาดแคลน แต่อาจสาเหตุอื่นๆ เช่น การเรียนรู้หรือความจำ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2529: 139-140)

เทพนม เมืองแมน และสวิง สุวรรณ (2529: 6) กล่าวว่า องค์ประกอบภายนอกตัวบุคคลและภายในตัวบุคคลจะมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งเมื่อปฏิบัติไปแล้วย่อมมีผลสืบเนื่องอาจเป็นได้ทั้งในลักษณะที่เป็นความพอใจและความไม่พอใจแก่บุคคล ถ้าผลสืบเนื่องใดนำความพอใจมาให้บุคคลก็จะพยายามทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีก ในทางตรงกันข้ามถ้าผลสืบเนื่องนั้น นำความไม่พอใจมาให้ บุคคลก็จะพยายามทำพฤติกรรมใหม่ (รูปที่ 2.4)

รูปที่ 2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อม กระบวนการทางจิตวิทยาในตัวบุคคล พฤติกรรม และผลสืบเนื่อง

ที่มา : เทพนม เมืองแมน และสวิง สุวรรณ, 2529: 6

ศิริโสภาคย์ บุรพาเดช (2518; 156-157 อ้างถึงใน สาลินี ภาวชน, 2540: 18) กล่าวถึงทฤษฎีแสวงหาความพึงพอใจไว้ว่า บุคคลพอใจจะกระทำสิ่งใดๆ ที่ให้ความสุข และจะหลีกเลี่ยงไม่กระทำสิ่งที่เขาจะได้รับความทุกข์หรือความลำบาก อาจแบ่งประเภทความพอใจกรณีนี้ได้ 3 ประเภท คือ

- 1) ความพอใจด้านจิตวิทยา (Psychological Hedonism) เป็นธรรมชาติของความพอใจว่ามนุษย์พยายามแสวงหาความสุขส่วนตัวหรือหลีกเลี่ยงความทุกข์ใดๆ
- 2) ความพอใจเกี่ยวกับตนเอง (Egoistical Hedonism) เป็นธรรมชาติของความพอใจว่ามนุษย์จะพยายามแสวงหาความสุขส่วนตัว แต่ไม่จำเป็นว่าการแสวงหาความสุขจะต้องเป็นธรรมชาติของมนุษย์เสมอไป
- 3) ความพอใจเกี่ยวกับจริยธรรม (Ethical Hedonism) เป็นธรรมชาติที่ถือว่ามนุษย์แสวงหาความสุขเพื่อประโยชน์ของมวลมนุษย์หรือสังคมที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ และจะเป็นผู้ได้รับประโยชน์นี้ผู้หนึ่งด้วย

นักจิตวิทยาที่สนับสนุนทฤษฎีนี้ กล่าวว่า คนถูกใจให้กระทำเนื่องมาจากการกระทำนั้นๆ จะทำให้คนได้รับความพอใจ อารมณ์จึงกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม

เชลลีย์ (Shelly, 1975: 252-268) สรุปทฤษฎีความพึงพอใจไว้ว่าเป็นทฤษฎีว่าด้วยความรู้สึกสองแบบของมนุษย์ คือ ความรู้สึกในทางบวก และ ความรู้สึกทางลบ ความรู้สึกทุกชนิดของมนุษย์จะต้องอยู่ในกลุ่มความรู้สึกทั้งสองแบบนี้ ความรู้สึกทางบวก คือ ความรู้สึกที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะทำให้เกิดความสุข ความรู้สึกนี้เป็นความรู้สึกที่แตกต่างจากความรู้สึกทางบวกอื่นๆ กล่าวคือเป็นความรู้สึกที่มีระบบย้อนกลับ ความสุขสามารถทำให้เกิดความสุขหรือความรู้สึกทางบวกเพิ่มขึ้นได้อีก จะเห็นได้ว่า ความสุขเป็นความรู้สึกที่สลับซับซ้อน และความสุขนี้จะมีผลต่อบุคคลมากกว่าความรู้สึกทางบวกอื่นๆ ความรู้สึกทางลบ ความรู้สึกทางบวก และความสุข มีความสัมพันธ์กันอย่างสลับซับซ้อน และระบบความสัมพันธ์ของความรู้สึกทั้ง 3 นี้ เรียกว่า ระบบความพอใจ โดยความพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อมีความรู้สึกทางบวกมากกว่าความรู้สึกทางลบ ความพอใจสามารถแสดงออกมาในรูปของความรู้สึกทางบวกแบบต่างๆ ได้ และความรู้สึกทางบวกนี้ยังเป็นตัวช่วยให้เกิดความพึงพอใจเพิ่มขึ้นได้อีก

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ความรู้สึกพึงพอใจของคนมีความซับซ้อนแตกต่างจากสัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้สึกพึงพอใจของคนมักเกี่ยวข้องกับความต้องการทางสังคม ซึ่งเรารู้ได้ในภายหลังและความคาดหวังก็มีส่วนกำหนดความพึงพอใจด้วย ในการกระทำใดๆ ก็ตามเมื่อกระทำไปแล้ว บุคคลเกิดความพึงพอใจจะมีผลจูงใจให้บุคคลแสดงพฤติกรรมนั้นอีก หรืออีกนัยหนึ่งบุคคลจะพยายามหลีกเลี่ยงการกระทำที่ก่อให้เกิดความไม่พอใจ

2.3.3 การวัดความพึงพอใจ

จากความหมายของความพึงพอใจที่ได้กล่าวมาทำให้ทราบว่าทัศนคติและความพึงพอใจในสามารถใช้แทนกันได้ (Vroom, 1964: 99) หลักของการวัดความพึงพอใจต้องคำนึงถึงเนื้อหา (Content) ทิศทาง (Direction) เช่นเดียวกับการวัดทัศนคติโดยทั่วไป กำหนดให้ความพึงพอใจมีทิศทางเป็นเส้นตรงและต่อเนื่องในลักษณะเป็นซ้าย-ขวาหรือบวกกับลบ กล่าวคือเริ่มจากเห็นด้วยอย่างยิ่งและลดความเห็นด้วยลงเรื่อยๆ จนถึงมีความรู้สึกเฉยๆ และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งในที่สุด และยังคงคำนึงถึงความเข้ม (Intensity) กิริยาท่าทีหรือความรู้สึกที่แสดงออกต่อสิ่งเร้านั้นมีปริมาณมากน้อยแตกต่างกัน เช่น มาก ปานกลาง น้อย เฉยๆ รัก (เชคส์คีย์ โฆวาสินธุ์, 2522: 94-95) มาตรการที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายได้แก่ มาตรการของเธอร์สโตน (Thurstone Scale) มาตรการของลิเคอร์ท (Likert Scale) มาตรการของกัตต์แมน (Guttman Scale) และมาตรการของออสกู๊ด (Osgood Scale)

จากที่ได้กล่าวมาสรุปได้ว่า การวัดความพึงพอใจสามารถวัดแนวโน้มการแสดงออกไม่ใช่เป็นการกระทำแต่เป็นความรู้สึก ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงทำการสอบถามนักท่องเที่ยวได้ทุกประเภทกิจกรรมนันทนาการ โดยไม่คำนึงว่าต้องมีการทำกิจกรรมนั้นๆ เสียก่อน ในการสร้างแบบวัดจึงทำการวัดในภาพรวมของทรัพยากรนันทนาการที่ก่อให้เกิดกิจกรรมต่างๆ ตามมา อันได้แก่ กิจกรรมการชมวิวทิวทัศน์ การเที่ยวชมและ/หรือเล่นน้ำตก การส่องสัตว์ ดูนก ผีเสื้อ และแมลงต่างๆ การมาปิกนิก การมาพักผ่อน การเดินป่า และการขี่จักรยานท่องเที่ยว ผลจากการวัดในงานวิจัยนี้จะแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับที่มีความพึงพอใจสูง ปานกลาง และต่ำ

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 การใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เพื่อนันทนาการ

อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นพื้นที่อนุรักษ์ภายใต้การดูแลของกรมป่าไม้ โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ เพื่อให้เป็นพื้นที่สงวนและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งพันธุกรรม เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งยังใช้เป็นแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติบริการให้แก่ประชาชน จากรายงานการศึกษาในส่วนของการสำรวจด้านกิจกรรมนันทนาการของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นดังต่อไปนี้ คือ

พันธุ์พา โคมประดิษฐ์ (2530: 128-135) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแผนพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่า กิจกรรมนันทนาการบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ที่ได้รับความนิยมมาก ได้แก่ การเดินป่า การถ่ายภาพ การตั้งแคมป์พักแรม

สำนักบริการวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2532 อ้างถึงใน สมบัติ แซ่เฮ้, 2538: 11) พบว่า กิจกรรมนันทนาการที่นักท่องเที่ยวกระทำในระหว่างมาเยือนพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ได้แก่ การชมความสวยงามตามธรรมชาติ (ร้อยละ 80) การที่ชมชนน้ำตก (ร้อยละ 48) การส่องสัตว์ในเวลากลางคืน (ร้อยละ 41) การเดินป่า (ร้อยละ 19) การเล่นแคมป์ไฟ (ร้อยละ 18)

โดเบียส และคนอื่นๆ (Dobias et al., 1988 อ้างถึงใน สมบัติ แซ่เฮ้, 2538: 10) ทำการสำรวจเมื่อ พ.ศ. 2530 จากจำนวน 250 ตัวอย่าง ได้เสนอเหตุผลที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยให้เหตุผลการมาท่องเที่ยวเป็นอันดับหนึ่ง คือ การชมวิวยิวทัศน์ (ร้อยละ 54.3) รองลงมา ได้แก่ การชมน้ำตก (ร้อยละ 10) พักค้างแรม (ร้อยละ 8.6) และปิกนิก (ร้อยละ 7.4) และถ้าให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเรียงเหตุผลหลัก 3 ประการของการมาเยือนตามลำดับ พบว่า การชมวิวยิวทัศน์เป็นเหตุผลอันดับแรก (ร้อยละ 86.4) อันดับที่สองการชมน้ำตก (ร้อยละ 58.1) อันดับที่สามการส่องสัตว์ (ร้อยละ 35.7) ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญเพื่อชมวิวยิวทัศน์ (ร้อยละ 25.9) ตามมาด้วยการพักผ่อน (ร้อยละ 22.2) การส่องสัตว์ (ร้อยละ 20.4) และการเดินท่องเที่ยวทางไกลตามทางเดินในป่า (ร้อยละ 7.4) และเมื่อให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเรียงเหตุผลหลัก 3 ประการตามลำดับ พบว่า นักท่องเที่ยวมากกว่าร้อยละ 62 ต้องการมาส่องสัตว์ รองลงมา การชมวิวยิวทัศน์ (ร้อยละ 58.1) การมาพักผ่อน (ร้อยละ 42.8) และการเดินท่องเที่ยวทางไกลตามทางเดินในป่า (ร้อยละ 41.4)

คารากร เจียมวิจักขณ์ (2532: 93) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของสื่อความหมายธรรมชาติเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพพื้นที่และทรัพยากรธรรมชาติแก่นักท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา พบว่า กิจกรรมนันทนาการที่นักท่องเที่ยวทำในการมาพักผ่อน เรียงตามลำดับกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวทำมากที่สุด ได้แก่ การเดินชมวิวยิวทัศน์ (ร้อยละ 73.6) การถ่ายรูป (ร้อยละ 63.6) การเล่นน้ำตก (ร้อยละ 56.0) การปิกนิก (ร้อยละ 40.4) การส่องสัตว์ (ร้อยละ 37.2) การเดินศึกษาเส้นทางธรรมชาติ/เดินป่า (ร้อยละ 36.4) และหอดูสัตว์ (ร้อยละ 5.6)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2533: 2-8 – 2-26) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่า กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวทำในระหว่างมาเยือนพื้นที่ ได้แก่ การชมความงามตามธรรมชาติ การที่ชมชนและเล่นน้ำตก การส่องสัตว์ในเวลากลางคืน การเดินป่า และการเล่นแคมป์ไฟ

คมกริช ค้วงเงิน (2534: 42-50) ได้ศึกษาขีดความสามารถทางจิตวิทยาในการรองรับการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการ บริเวณน้ำตกเหวสุวัต อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่า นักท่องเที่ยวมีจุดมุ่งหมายหลักในการเดินทางมาอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อการท่องเที่ยวและพักผ่อน เหตุที่เลือกมาพักผ่อนที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เนื่องจากชื่อเสียงด้านความงามของธรรมชาติ และนักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งเป็นผู้ที่เคยมาเที่ยวที่นี่แล้ว จุดท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักกันเป็นอย่างดีของนักท่องเที่ยว ได้แก่ น้ำตกเหวสุวัต กิจกรรมนันทนาการที่นิยม ได้แก่ การชมทิวทัศน์ รองลงมา ได้แก่ การถ่ายรูป การเล่นน้ำ และปิกนิก

คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2536: 1-1 – 1-10) ได้สำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานและการจัดการอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่า กิจกรรมนันทนาการที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสนใจ ได้แก่ ชมทิวทัศน์ตามจุดต่างๆ (ร้อยละ 60.0) ชมหรือเล่นน้ำตก (ร้อยละ 55.6) ถ่ายภาพ (ร้อยละ 53.8) ดูนก/ดูสัตว์ป่า (ร้อยละ 53.1) ส่องสัตว์โดยใช้สปีดไลท์ (ร้อยละ 30.0) ปิกนิก (ร้อยละ 25.0) เดินป่าระยะไกล (ร้อยละ 18.7)

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2537 อ้างถึงใน สมบัติ แซ่แฮ่, 2538: 11) สรุปว่า ถ้าให้นักท่องเที่ยวบอกถึงกิจกรรมนันทนาการที่ทำ หรือจะทำ ขณะมาท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เรียงตามลำดับความชอบ พบว่า นักท่องเที่ยวชอบมาเที่ยวน้ำตกเป็นอันดับหนึ่ง (ร้อยละ 22.5) ชมวิวตามจุดต่างๆ (ร้อยละ 19.7) เดินพักผ่อน (ร้อยละ 19.1) ส่วนกิจกรรมนันทนาการอื่นๆ ได้แก่ การเดินป่า (ร้อยละ 9.8) ส่องสัตว์ (ร้อยละ 8.0) ถ่ายรูป (ร้อยละ 6.9) แคมป์ปิ้ง (ร้อยละ 5.0) ปิกนิก (ร้อยละ 3.7) ดูนก (ร้อยละ 3.0) และควิซีโอ/พิพิธกันซ์ (ร้อยละ 0.1)

จากการรวบรวมข้อมูลทำเนียบแหล่งท่องเที่ยวของประเทศไทยโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540: 12-32) ได้ระบุพื้นที่ที่สามารถประกอบกิจกรรมนันทนาการต่างๆ รวม 19 กิจกรรม ได้แก่ เดินป่า ดำน้ำ ล่องเรือแคนู ขี่จักรยาน ล่องเรือ/แพ ขับรถขับเคลื่อน 4 ล้อ นั่งช้าง ชมถ้ำ ดูนก ชมผีเสื้อ ศึกษาท้องฟ้า กิจกรรมส่องสัตว์ ศึกษาวิถีชีวิต นั่งสมาธิ นวดแผนโบราณ ตกปลา ขี่ม้า แคมป์ปิ้ง ชื่อของที่ระลึก พบว่า อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นแหล่งที่มีศักยภาพในการทำกิจกรรมนันทนาการในระดับสูง อันได้แก่ กิจกรรมการส่องสัตว์ในเวลากลางคืนเป็นอันดับที่ 1 จากแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถประกอบกิจกรรมนี้ 60 แห่งทั่วประเทศ กิจกรรมการดูผีเสื้อเป็นอันดับที่ 2 จากแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถประกอบกิจกรรมนี้ 60 แห่งทั่วประเทศ กิจกรรมดูนกเป็นอันดับที่ 4 จากแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถประกอบกิจกรรมนี้ 260 แห่งทั่วประเทศ กิจกรรมการเดินป่าเป็นอันดับที่ 5 จากแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถประกอบกิจกรรมนี้ 260 แห่งทั่วประเทศ และกิจกรรมการอยู่ค่ายพักแรมเป็นอันดับที่ 5 จากแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถประกอบกิจกรรมนี้ 200 แห่งทั่วประเทศ

และกิจกรรมการขี่จักรยานท่องเที่ยวเป็นอันดับที่ 6 จากแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถประกอบกิจกรรมนี้ 156 แห่งทั่วประเทศ

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ในช่วงเวลาที่ผ่านมากิจกรรมนันทนาการที่ผู้มาเยือนพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ได้มาใช้ประโยชน์สำหรับการพักผ่อนหย่อนใจด้วยการประกอบกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การชมวิวทิวทัศน์ การเที่ยวชมน้ำตกและเล่นน้ำตก การส่องสัตว์ซึ่งมีทั้งการส่องสัตว์ในเวลากลางคืน และการส่องกล้องทางไกลเพื่อดูนก ผีเสื้อ หรือแมลงต่างๆ การมาพักผ่อนรับประทานอาหาร การมาพักผ่อน และการเดินป่า รวมทั้งการขี่จักรยานท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน

2.4.2 ตัวแปรที่เกี่ยวข้องในงานวิจัย

เพศ

เพศชาย และเพศหญิง มีความแตกต่างกันในลักษณะโครงสร้างของร่างกาย จิตใจ และการเลี้ยงดู ในสังคมไทยเพศหญิงจะได้รับการเลี้ยงดูให้มีความอ่อนโยน สุภาพ เรียบร้อย ขณะที่เพศชายได้รับการอบรมให้มีความเข้มแข็ง ดังนั้น เพศของประชากรจึงน่าจะมีส่วนทำให้ประชากรมีความคาดหวังและความพึงพอใจในสิ่งต่างๆ ที่แตกต่างกัน ดังจะเห็นได้จากรายงานการศึกษาของ พงษ์ไพบูลย์ ศิลาวราเวช (2528: 182) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในเมืองต่อสวนสาธารณะ ศึกษากรณีผู้ที่มาใช้สวนสาธารณะในกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนเพศชายมีความคิดเห็นต่อสวนสาธารณะเชิงบวกในด้านทั่วไป ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและการบำรุงรักษาด้านการจัดระเบียบ และด้านการบริการประชาชนของสวนสาธารณะมากกว่าเพศหญิง ยกเว้นในด้านบรรยากาศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเพศชายได้รับประโยชน์จากการมาใช้สวนสาธารณะมากและเป็นผลทำให้มีความคิดเห็นเชิงบวกต่อสวนสาธารณะ

สุริย์ ชัมเจริญ (2532: 188-189) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อสวนสัตว์ดุสิต พบว่า ประชาชนเพศชายมีความคิดเห็นในเชิงบวกต่อสวนสัตว์ดุสิตมากกว่าเพศหญิงในด้านความคิดเห็นต่อสวนสัตว์ดุสิตโดยทั่วไป ความคิดเห็นต่อสวนสัตว์ดุสิตด้านการจัดสภาพ

แวดล้อมและการบำรุงรักษา ด้านการจัดระเบียบของสวนสัตว์ดุสิตและด้านการจัดบริการประชาชน จันทรา เกตมี (2542: 222) ได้ศึกษานโยบายพรรคการเมืองด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ประชาชนพึงพอใจ กรณีศึกษาครุระดับมัธยมศึกษา จังหวัดระยอง พบว่า ครูในระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดระยองเพศชายมีความพึงพอใจต่อนโยบายพรรคการเมืองด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงกว่าเพศหญิง

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงตั้งสมมติฐานว่า นักท่องเที่ยวเพศชายมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการมากกว่าเพศหญิง

อายุ

พงษ์ไพบูลย์ สิตาราวทย์ (2528: 182) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในเมืองต่อสวนสาธารณะ ศึกษากรณีผู้ที่ใช้สวนสาธารณะในกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนที่มีอายุ 30 ปีและต่ำกว่า มีความคิดเห็นต่อสวนสาธารณะเชิงบวกในด้านการจัดสภาพแวดล้อมและการบำรุงรักษา ด้านการจัดระเบียบ และด้านการบริการประชาชนมากกว่ากลุ่มประชาชนที่มีอายุ 31 ปีและสูงกว่า ยกเว้นในด้านทั่วไปและด้านบรรยากาศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนที่มีอายุ 30 ปีและต่ำกว่า มีความต้องการที่จะใช้สวนสาธารณะในลักษณะสนุกสนาน และออกกำลังกายมากกว่าประชาชนที่มีอายุ 31 ปีและสูงกว่า จึงเป็นผลทำให้มีความคิดเห็นเชิงบวกต่อสวนสาธารณะ

เมตตา เสวตเลข (2539: 127) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการ ศึกษากรณีสวนสัตว์ดุสิต พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อสวนสัตว์ดุสิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17 ปีและต่ำกว่า มีความพึงพอใจต่อสวนสัตว์ดุสิตมากกว่ากลุ่มที่มีอายุ 37 ปีและสูงกว่า และกลุ่มที่มีอายุ 18-36 ปี

สุรศักดิ์ ขุนณรงค์ (2539: 133) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศึกษากรณีแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ จังหวัดราชบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 20-40 ปี มีความเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่ากลุ่มที่อายุ 19 ปีและต่ำกว่า และกลุ่มที่มีอายุ 41 ปีและสูงกว่า

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงตั้งสมมติฐานว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุแตกต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการแตกต่างกัน

ระดับการศึกษา

ศิริ ศิริวัตร (2532: 198) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชัยนาทพบว่าผู้ที่ระดับการศึกษามีความพอใจต่อสวนนันทนาการมากกว่าระดับการศึกษาสูง

ศิริวดี อินทรกำแหง ณ ราชสีมา (2538: 113) ได้ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการปิดถนนสี่ลมเพื่อใช้เป็นทางเดินเท้าในวันอาทิตย์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการ

ศึกษาระดับอนุปริญญาขึ้นไปมีความพึงพอใจต่อการปิดถนนสี่ลมเพื่อใช้เป็นทางเดินเท้าในวันอาทิตย์ มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าอนุปริญญา

เมตตา เสวตเลข (2539: 127) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการ ศึกษากรณีสวนสัตว์ดุสิต พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อสวนสัตว์ดุสิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาชั้นประถมหรือมัธยมต้นมีความพึงพอใจต่อสวนสัตว์ดุสิตมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษา กลุ่มที่มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมปลายหรือปวช. ถึงปวส. หรืออนุปริญญา กลุ่มที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงตั้งสมมติฐานว่า นักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการแตกต่างกัน

อาชีพ

ปรีชาพร พรหมพิทักษ์ (2527: 70) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อแผนพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณอุทยานแห่งชาติภูกระดึง จังหวัดเลย พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนการพัฒนาก่อสร้างที่แตกต่างกัน นักท่องเที่ยวที่กำลังศึกษาเล่าเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนการพัฒนาก่อสร้างแตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่ทำงานแล้ว โดยนักท่องเที่ยวที่ทำงานแล้วมีแนวโน้มว่าจะมีความคิดเห็นในทางบวกมากกว่า ส่วนการพัฒนาในด้านต่างๆ นั้น พบว่า นักท่องเที่ยวทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกันในด้านแนวทางการพัฒนาก่อสร้างและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางทัศนียภาพ โดยนักท่องเที่ยวที่ทำงานแล้วมีแนวโน้มว่าจะมีความคิดเห็นในทางบวกมากกว่า

อภิวรรณ เกียงขวา (2534: 87) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาสถานที่พักผ่อนที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ทำงานรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจเห็นด้วยกับการปรับปรุงและพัฒนาสถานที่พักผ่อนมากที่สุด ร้อยละ 71.7 รองลงมาคือกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเป็นพ่อค้า นักธุรกิจ หรือทำงานส่วนตัว ร้อยละ 70.8 และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ทำงานในบริษัทเอกชน ร้อยละ 60.9 กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ยังไม่ประกอบอาชีพเห็นด้วยน้อยที่สุด ร้อยละ 44.7 เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับความคิดเห็นด้วยค่าไคสแควร์ ปรากฏว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สุรศักดิ์ ขุนณรงค์ (2539: 133) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศึกษากรณีแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ จังหวัดราชบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพรับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ เห็นด้วยกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่ากลุ่มที่

ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว กลุ่มที่ประกอบอาชีพรับจ้าง/ทำงานบริษัท กลุ่มที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ/นักศึกษา/แม่บ้าน และกลุ่มที่ประกอบอาชีพเกษตรกร

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงตั้งสมมติฐานว่า นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการแตกต่างกัน

รายได้ต่อเดือน

รายได้ มีความสัมพันธ์กับการศึกษาและอาชีพ ผู้มีการศึกษาสูงย่อมมีโอกาสเลือกประกอบอาชีพที่มีรายได้สูงทำให้มีโอกาสต่างๆ ในชีวิตประจำวันมากกว่า ดังนั้น รายได้ต่อเดือนของประชากรจึงน่าจะมีส่วนทำให้ประชากรมีความคาดหวังและความพึงพอใจในสิ่งต่างๆ แตกต่างกัน

ศิริ ศิริวัลย์ (2532: 198) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชัยนาท พบว่า กลุ่มที่มีรายได้ 2,000 บาทและต่ำกว่า มีความพึงพอใจในทุกด้านต่อสวนนกชัยนาทมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ 2,001-4,000 บาท และกลุ่มที่มีรายได้ 4,001 บาทขึ้นไป

สุรศักดิ์ ขุนณรงค์ (2539: 133) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศึกษากรณีแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำจังหวัดราชบุรี พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือน 7,000-12,000 บาท เห็นด้วยกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 12,001 บาท และสูงกว่า และกลุ่มที่มีรายได้ต่อเดือน 7,000 บาทและต่ำกว่า

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงตั้งสมมติฐานว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการแตกต่างกัน

จุดประสงค์หลักในการพักผ่อน

จากรายงานการศึกษาของเสาวณิต ตั้งตระกูล (2533: 125) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณชายหาดหัวหิน สรุปไว้ว่านักท่องเที่ยวที่ไม่ตั้งใจมาท่องเที่ยวพักผ่อนที่หัวหิน แต่แวะพักผ่อนเนื่องจากหัวหินเป็นทางผ่าน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะไปยังที่อื่นเพื่อทำธุรกิจหรืออื่นๆ ก็ตาม ดังนั้นความตั้งใจหรือความคาดหวังที่จะได้รับความสะดวกสบายจากสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการพักผ่อนย่อมน้อยกว่านักท่องเที่ยวที่ตั้งใจมาท่องเที่ยวพักผ่อนหรือมีจุดหมายปลายทางที่หัวหิน จึงเป็นสาเหตุให้เกิดความพึงพอใจแตกต่างกัน

อภิวรรณ เกียงขวา (2534: 92) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาสถานที่พักผ่อนที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์

ประสงค์เพื่อการท่องเที่ยวและพักผ่อนเห็นด้วยกับการปรับปรุงสถานที่พักแรมที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มากที่สุด ร้อยละ 66.7 รองลงมาคือกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์เพื่อทำงานหรือภารกิจอื่นๆ มีร้อยละ 52.4 ส่วนกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษารธรรมชาติ เห็นด้วยกับเรื่องนี้น้อยที่สุด ร้อยละ 25.6 เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับความคิดเห็น พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ลลิตา โกชนพันธ์ (2539: 81) ได้ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศน์สัญจรของนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่า พฤติกรรมการศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติของสถานที่ท่องเที่ยวกับวัตถุประสงค์หลักของการเดินทาง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยนักท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจเป็นกลุ่มที่มีระดับพฤติกรรมในการศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติของสถานที่ท่องเที่ยวเหมาะสมเป็นจำนวนมากกว่ากลุ่มเข้าค่ายพักแรม กลุ่มอบรมสัมมนาและกลุ่มศึกษาวิจัย

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงตั้งสมมติฐานว่า นักท่องเที่ยวที่มีจุดประสงค์หลักในการพักแรมแตกต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการแตกต่างกัน

ประสบการณ์การพักแรม

เสาวณิต ตั้งตระกูล (2533: 167-183) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณชายหาดหัวหิน พบว่านักท่องเที่ยวที่ไม่เคยเที่ยวชายหาดมาก่อน มีจำนวนผู้พึงพอใจมากกว่านักท่องเที่ยวที่เคยเที่ยวชายหาด ร้อยละ 79.4 และ 52.8 ตามลำดับ

อภิวรรณ เกียงขวา (2534: 92) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาสถานที่พักแรมที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เคยมาอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ 1-2 ครั้ง กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ไม่เคยมา และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เคยมา มากกว่า 3 ครั้งขึ้นไป มีความเห็นด้วยกับการปรับปรุงสถานที่พักแรมแตกต่างกันร้อยละ 62.5 60.2 และ 40.6 ตามลำดับ

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงตั้งสมมติฐานว่า นักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์การพักแรมที่แตกต่างกันเดินทางมาเยือนอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการแตกต่างกัน

ความรู้ถูกระเบียบข้อปฏิบัติคน

ในการวิจัยตัวแปรความรู้ถูกระเบียบการปฏิบัติคนของนักท่องเที่ยวไม่พบโดยตรง ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยความรู้ในการอนุรักษ์แทน ดังเช่นรายงานการศึกษาของประวิติ เสมดี (2541: 88) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดสภาพแวดล้อมโบราณสถาน ศึกษากรณีพระราชวังสนามจันทร์ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถานระดับปานกลาง ร้อยละ 69.2 จากการวิเคราะห์การแปรและการจำแนกพบ พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมบริเวณพระราชวังสนามจันทร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

รัฐภูมิ เจียมศรีพงษ์ (2542: 84) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดสภาพแวดล้อมบริเวณหาดบางแสน จังหวัดชลบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด จะมีความพึงพอใจต่อการจัดสภาพแวดล้อมบริเวณหาดบางแสนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาดปานกลางและสูง จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาดที่แตกต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจต่อการจัดสภาพแวดล้อมบริเวณหาดบางแสนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จันทรา เกศมี (2542: 220-226) ได้ศึกษานโยบายพรรคการเมืองด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ประชาชนพึงพอใจ กรณีศึกษาครุระดับมัธยมศึกษา จังหวัดระยอง พบว่า ตัวแปรความรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจในนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยที่กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมปานกลาง-ดีมาก มีความพึงพอใจสูงสุด รองลงมาคือ กลุ่มที่มีความรู้น้อย และกลุ่มที่มีความรู้น้อยมาก

จากการวิจัยข้างต้นพอสรุปได้ว่า ความรู้ที่แตกต่างกันมีผลให้เกิดความพึงพอใจต่างกันอาจเป็นไปได้ในเชิงบวกหรือลบ ขณะที่ถูกระเบียบข้อปฏิบัติคนของนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ช่วยให้การใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการเป็นไปอย่างเรียบร้อยเหมาะสม ความรู้เกี่ยวกับถูกระเบียบที่ดีน่าจะมีแนวโน้มให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากขึ้น

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงตั้งสมมติฐานว่า นักท่องเที่ยวที่มีความรู้ถูกระเบียบแตกต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการแตกต่างกัน

ความคาดหวังต่อนันทนาการ

งานวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรความคาดหวังมีอยู่อย่างแพร่หลายในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบทบาท การงานอาชีพ สำหรับงานวิจัยความคาดหวังที่เกี่ยวข้องกับนันทนาการมีปะปนอยู่บ้างในการอธิบายผลงานวิจัยในเรื่องที่ใกล้เคียงและในการศึกษาวิจัยนันทนาการประเภทอื่น ดังเช่นรายงานการศึกษาของอภิวรรณ เกียงขวา (2534: 87) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาสถานที่พักผ่อนที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ให้ความคิดเห็นว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพการงานย่อมมีเวลาว่างในการมาพักผ่อนที่จำกัด อาจมีความคาดหวังสูงต่อการมาพักผ่อนในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จึงทำให้เห็นด้วยกับการปรับปรุงและพัฒนาสถานที่พักผ่อนในอัตราส่วนร้อยละที่ค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่ยังไม่ประกอบอาชีพ และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวและพักผ่อนโดยตรง ย่อมมีความคาดหวังต่อความสะดวกสบายของสถานที่พักผ่อนและความสนุกสนานเพลิดเพลินในการมาท่องเที่ยวพักผ่อน จึงเห็นด้วยกับการปรับปรุงในอัตราส่วนร้อยละที่ค่อนข้างสูง เช่นกัน

วิลสันและคณะ (Wilson et al., 1989 อ้างถึงใน Baron & Byrne, 1991: 120) ได้ศึกษาเปรียบเทียบระดับความสนุกสนานที่เปลี่ยนไปของก่อนและหลังการดูวิดีโอการ์ตูน พบว่ากลุ่มที่คาดว่าจะชอบ (expect-to-like group) หรือกลุ่มที่ได้รับการบอกเล่าถึงความสนุกสนานของการ์ตูนก่อนที่จะให้ดู และภายหลังจากดูแล้วยิ่งทำให้เกิดความสนุกสนานมากขึ้น ขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งได้ดูการ์ตูนไปแล้วและการดูการ์ตูนในรอบสองกลับมีระดับความสนุกสนานลดลง อธิบายได้ว่าผลที่เกิดจากสถานการณ์ใหม่หรือสิ่งเร้า มักถูกกำหนดขึ้นด้วยความคาดหวังของเราต่อสิ่งนั้น

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงตั้งสมมติฐานว่า นักท่องเที่ยวที่มีความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจแตกต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาถึงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ โดยให้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งมีระเบียบวิธีการวิจัยเป็นขั้นตอน ดังนี้

3.1 ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งได้เดินทางมาพักแรมด้วยเส้นทาง ณ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จำนวน 300 ราย

จำนวนตัวอย่างที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น 300 ราย นั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากการไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนของนักท่องเที่ยวทางเส้นทางที่พักแรมในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป การไม่ทราบถึงจำนวนซ้ำของผู้มาท่องเที่ยวในแต่ละปี รวมทั้งไม่ทราบถึงสัญชาติของนักท่องเที่ยว จากสถิตินักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักแรม ณ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในช่วงปีงบประมาณ 2531 ถึงปีงบประมาณ 2539 มีจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ยปีละ 195,293 คน ถ้านำมาคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการใช้สูตรของยามาเน (Yamane, 1973 อ้างถึงใน บุญธรรม กิจปริดาภิรักษ์, 2531: 8-9) ซึ่งนิยมใช้ในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่น้อยที่สุดที่ยอมรับในการเป็นตัวอย่างของประชากรได้ มีสูตรดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N = จำนวนหน่วยประชากร
 e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

เมื่อแทนค่าลงในสูตร ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จะได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 399 ราย ถ้ามีการจำแนกสัญชาติ อายุ ประเภทของการพักแรม และการไม่นับจำนวนซ้ำของนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นจำนวนถึงร้อยละ 58 (สมบัติ แจ่มแจ้ง, 2538: 9) แล้ว ขนาดตัวอย่างที่คำนวณด้วยวิธีข้างต้นจะได้ค่าน้อยลง ด้วยเหตุผลและข้อจำกัดเป็นดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดตัวอย่างเท่ากับ 300 ราย

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 โครงสร้างของแบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป เป็นคำถามแบบปิดและเติมคำลงในช่องว่าง เกี่ยวกับข้อมูลที่เป็นลักษณะส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวในเรื่องเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลการพักผ่อนและการประกอบกิจกรรม เป็นคำถามแบบปิดและเติมคำลงในช่องว่าง ข้อคำถามประกอบด้วยจุดประสงค์ของการพักผ่อน ประสบการณ์การพักผ่อน รวมทั้งเพิ่มเติมข้อคำถามต่อเนื่องในเรื่องของระยะเวลาการพักผ่อน ระยะห่างจากการพักผ่อนครั้งที่แล้ว การเตรียมอุปกรณ์สำหรับการพักผ่อน แหล่งข้อมูลข่าวสารที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และกิจกรรมนันทนาการที่ได้ประกอบ

ส่วนที่ 3 แบบวัดความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบของการใช้ประโยชน์อุทยานฯ เพื่อ นันทนาการ นั้น จะเป็นข้อคำถามกำหนดคำตอบให้เลือกรูปหรือผิดเกี่ยวกับกฎระเบียบข้อปฏิบัติ ของนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ข้อคำถาม 10 ข้อ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน เรียงตามลำดับข้อคำถาม ดังนี้

1. กฎระเบียบการใช้เส้นทางเดินเท้า
2. กฎระเบียบข้อห้ามเก็บดอกไม้ใบไม้
3. กฎระเบียบเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด
4. กฎระเบียบข้อห้ามการส่งเสียงดังรบกวน
5. กฎระเบียบข้อปฏิบัติในการป้องกันไฟฟ้า
6. กฎระเบียบข้อห้ามการโฆษณา
7. กฎระเบียบข้อห้ามนำสัตว์เลี้ยงเข้ามาในเขตอุทยานฯ
8. กฎระเบียบข้อห้ามการเก็บพินในอุทยานฯ
9. กฎระเบียบข้อห้ามการให้อาหารสัตว์ป่า
10. กฎระเบียบข้อห้ามการรบกวนรังนกของ นก คuckoo ไก่ฟ้า

ส่วนที่ 4 แบบวัดความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจในภาพรวม ลักษณะของ ข้อคำถามเป็นการสอบถามโดยตรงไม่ใช้ข้อความในเชิงทัศนคติ มีข้อคำถามรวม 5 ด้าน ได้แก่ ความคาดหวังต่อการได้รับความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ ความคาดหวังต่อการชื่นชมธรรมชาติ ความคาดหวังต่อการผจญภัย ความคาดหวังต่อการส่งเสริมสุขภาพ และความคาดหวังต่อการพบปะสังสรรค์ในหมู่คณะ มีการประเมินค่าดังนี้

<u>ความคาดหวัง</u>	<u>คะแนน</u>
มาก	3
ปานกลาง	2
น้อย	1

มีเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่มีความคาดหวังสูง = มีคะแนนมากกว่าร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม

กลุ่มที่มีความคาดหวังปานกลาง = มีคะแนนตั้งแต่ร้อยละ 50-75 ของคะแนนเต็ม

กลุ่มที่มีความคาดหวังต่ำ = มีคะแนนน้อยกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม

ส่วนที่ 5 แบบวัดความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ โดยจะเป็นคำถามแบบกำหนดคำตอบสำหรับประเมินค่าความรู้สึกที่ได้รับจากการพักผ่อนหย่อนใจด้วยการทำกิจกรรมนันทนาการ โดยมีข้อคำถามจำแนกตามการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่ก่อให้เกิดกิจกรรมนันทนาการ 7 ด้าน จำนวน 30 ข้อ ดังนี้

1. ทัศนียภาพความสวยงามของแหล่งธรรมชาติ

- น้ำตก (ข้อ 1)
- เส้นทางเดินป่า (ข้อ 2)
- จุดชมวิวยิวทัศน์ (ข้อ 3)
- บริเวณกางเต็นท์ (ข้อ 4)
- เส้นทางขี่จักรยาน (ข้อ 5)
- บริเวณปิกนิก (ข้อ 6)

2. บรรยากาศตามธรรมชาติ

- เพื่อการชมวิวยิวทัศน์ (ข้อ 7)

3. สภาพภูมิประเทศ

- เพื่อการเดินป่า (ข้อ 8)
- เพื่อการกางเต็นท์ (ข้อ 9)
- เพื่อการปิกนิก (ข้อ 10)

4. แหล่งน้ำ และบริเวณข้างเคียงของแหล่งน้ำ

- เพื่อการเล่นน้ำ (ข้อ 11)
- เพื่อการพักผ่อน (ข้อ 12)
- เพื่อการเดินป่า (ข้อ 13)
- เพื่อการขี่จักรยาน (ข้อ 14)

- เพื่อการศึกษาธรรมชาติ (ข้อ 15)
- เพื่อการถ่ายรูป/เขียนรูปธรรมชาติ/บันทึกวีดีโอเทป (ข้อ 16)

5. พืชพันธุ์ ป่าไม้

- เพื่อการเดินป่า (ข้อ 17)
- เพื่อการถ่ายรูปธรรมชาติ/บันทึกวีดีโอเทป (ข้อ 18)
- เพื่อการศึกษาพันธุ์พืช (ข้อ 19)
- เพื่อการศึกษาสภาพป่าไม้ (ข้อ 20)

6. สัตว์ป่า และร่องรอย

- เพื่อการศึกษาธรรมชาติ (ข้อ 21)
- เพื่อการส่องสัตว์ด้วยสปอร์ตไลท์ (ข้อ 22)
- เพื่อการเดินป่า (ข้อ 23)
- เพื่อการถ่ายภาพ/บันทึกวีดีโอเทป (ข้อ 24)
- เพื่อการบันทึกเทปเสียง (ข้อ 25)

7. นก ผีเสื้อ และแมลงต่างๆ

- เพื่อการเดินป่า (ข้อ 26)
- เพื่อการดูนก (ข้อ 27)
- เพื่อการดูแมลง (ข้อ 28)
- เพื่อการบันทึกเทปเสียง (ข้อ 29)
- เพื่อการถ่ายภาพ/บันทึกวีดีโอเทป (ข้อ 30)

มีการประเมินค่าดังนี้

<u>ความพึงพอใจ</u>	<u>คะแนน</u>
มาก	3
ปานกลาง	2
น้อย	1
ไม่พึงพอใจ	0
ไม่ทราบ	ค่าผิดพลาด (Missing Value)

มีเกณฑ์การแบ่งกลุ่มดังนี้

- กลุ่มที่มีความพึงพอใจสูง = มีคะแนนมากกว่าร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม
- กลุ่มที่มีความพึงพอใจปานกลาง=มีคะแนนตั้งแต่ร้อยละ 50-75 ของคะแนนเต็ม
- กลุ่มที่มีความพึงพอใจต่ำ = มีคะแนนน้อยกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม

ส่วนที่ 6 แบบวัดความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ ลักษณะของข้อคำถามเป็นการสอบถามโดยตรงไม่ใช่ข้อความในเชิงทัศนคติ มีข้อคำถามรวม 19 ข้อ และเว้นไว้ให้ผู้ตอบเสนอแนะเพิ่มเติมในตอนท้ายของแบบสอบถามส่วนนี้

สำหรับการประเมินค่าและเกณฑ์การแบ่งกลุ่มเช่นเดียวกับที่ปรากฏในส่วนที่ 5 ข้อคำถาม 19 ข้อ เรียงตามลำดับข้อคำถาม ดังนี้

1. สถานที่กางเต็นท์พักแรม
2. สถานที่จัดกิจกรรมกลางแจ้ง
3. ที่นั่งปิกนิก
4. จุดชมวิวยุทธศาสตร์
5. ร้านจำหน่ายอาหาร เครื่องดื่ม
6. คุณภาพและราคาอาหาร
7. ห้องน้ำ/ห้องสุขา
8. ร้านขายของที่ระลึก
9. ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว
10. อาคารห้องประชุม
11. ที่จอดรถ
12. ป้าย เครื่องหมายชี้ทาง
13. ไฟฟ้า
14. น้ำดื่ม น้ำใช้
15. โทรศัพท์
16. การประชาสัมพันธ์
17. การเก็บขยะ/ทิ้งขยะ
18. เอกสารสิ่งพิมพ์ของอุทยานฯ
19. การรักษาความปลอดภัย

3.2.2 การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เมื่อผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามและแบบวัด ได้แก่ แบบวัดความรู้กฎระเบียบข้อปฏิบัติของนักท่องเที่ยว แบบวัดความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติและแบบวัดความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก ได้ขอให้คณะกรรมการควบคุมการวิจัยและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความครอบคลุมและถูกต้องของเนื้อหาสาระที่ศึกษา ก่อนนำไปแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามและแบบวัด

ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จากนั้นจึงนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 30 ราย ณ สถานที่ทางเดินที่ ผากกล้วยไม้ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ในระหว่างวันที่ 16-17 กรกฎาคม 2542 เพื่อตรวจสอบความ เข้าใจของผู้ตอบที่มีต่อข้อคำถาม ตรวจสอบลำดับของคำถาม ความถูกต้องของคำถาม ความพร้อม และความเข้าใจของผู้วิจัยและทีมงานภาคสนาม แล้วจึงนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์หา ความยาก อำนาจจำแนก และความเที่ยง เพื่อปรับปรุงให้แบบสอบถามมีคุณภาพก่อนนำไปใช้จริง ในการวิจัย การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือมีรายละเอียดดังนี้

การหาประสิทธิภาพของแบบวัดความรู้ นำแบบทดสอบที่ถูกทดสอบแล้วมาตรวจ ให้คะแนน ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน และรวมคะแนนของแต่ละคน นำคะแนนที่ได้ มาเรียงลำดับจากคะแนนสูงสุดลงมากับคะแนนต่ำสุดขึ้นไปร้อยละ 25 เป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ จากนั้นนำมาวิเคราะห์รายข้อ เพื่อหาค่าความยากง่าย (Difficulty) ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) และหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบวัดทั้งหมด (บุญธรรม กิจปริศาบริสุทธิ์, 2531: 156-172) มีสูตรดังนี้

ค่าความยากง่าย (p)

=

$$\frac{P_H + P_L}{2n}$$

ค่าอำนาจจำแนก (r)

=

$$\frac{P_H - P_L}{n}$$

เมื่อ

$$P_H$$

=

จำนวนผู้ตอบถูกในกลุ่มสูง

$$P_L$$

=

จำนวนผู้ตอบถูกในกลุ่มต่ำ

$$n$$

=

จำนวนผู้ตอบทั้งหมดในกลุ่มสูงหรือกลุ่มต่ำ

โดยข้อคำถามที่เลือกไว้ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีค่าดัชนีความยากง่ายระหว่าง 0.2-0.8 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป

หลังจากตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดด้วยวิธีข้างต้น และคัดเลือกไว้เฉพาะข้อที่มี ความยากง่ายและอำนาจจำแนกเหมาะสม แล้วจึงนำมาหาค่าความเที่ยงของแบบวัดทั้งหมด ซึ่งเป็น ความเที่ยงแบบความคงที่ภายใน (Internal Consistency) โดยใช้สูตรคูเดอร์ริชาร์สัน สูตร 20 (KR-20) ดังนี้

ค่าความเที่ยง (r_u)

=

$$\frac{k}{k-1} \frac{(S_x^2 - \sum pq)}{S_x^2}$$

เมื่อ

$$k$$

=

จำนวนข้อของแบบสอบถามชุดนั้น

$$S_x^2$$

=

ความแปรปรวนของคะแนนรวม

p = ส่วนของผู้ตอบถูกแต่ละข้อ

q = ส่วนของผู้ตอบผิดแต่ละข้อ ($1-p$)

โดยเกณฑ์ความเที่ยงควรมีค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป ถือว่าแบบวัดความรู้อยู่ในเกณฑ์นำไปใช้ได้ (บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ, 2531: 17)

สรุปผลการวัดประสิทธิภาพของแบบวัดความรู้ พบว่า มีข้อคำถาม 6 ข้อ จากข้อคำถามทั้งหมด 10 ข้อ ไม่ผ่านเกณฑ์ และเนื่องจากข้อคำถามแต่ละข้อแสดงถึงกฎระเบียบต่างกัน หากตัดข้อที่ไม่ผ่านเกณฑ์ทิ้งไปจะทำให้มีสาระไม่ครอบคลุมเรื่องที่ต้องการวัด แบบวัดทั้งหมดจึงมีค่าความเที่ยงที่ไม่ตัดข้อคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์ เท่ากับ 0.7 ดังนั้นจึงทำการปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์ให้มีความเหมาะสมก่อนนำไปใช้จริง

การหาประสิทธิภาพของแบบวัดความคาดหวังและแบบวัดความพึงพอใจ นำแบบวัดที่ถูกทดสอบแล้วนำคะแนนรวมมาเรียงจากมากไปน้อย และแบ่งเป็นกลุ่มสูงร้อยละ 25 กลุ่มต่ำร้อยละ 25 ของผู้ตอบ เอากลุ่มสูงและกลุ่มต่ำไปวิเคราะห์รายข้อด้วยการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มสูงกับกลุ่มต่ำด้วยสูตร t -test ดังนี้

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2 + S_L^2}{n}}}$$

เมื่อ $\bar{X}_H$ = ค่าเฉลี่ยของกลุ่มได้คะแนนสูง
 $\bar{X}_L$ = ค่าเฉลี่ยของกลุ่มได้คะแนนต่ำ
 S_H^2 = ความแปรปรวนของกลุ่มได้คะแนนสูง
 S_L^2 = ความแปรปรวนของกลุ่มได้คะแนนต่ำ
 n = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละกลุ่ม

จากการคำนวณแบบสอบถามข้อที่มีค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป ถือว่ามีอำนาจจำแนกแยกกลุ่มเห็นด้วยกับไม่เห็นด้วย ซึ่งในการวิจัยนี้คือกลุ่มที่คาดหวังหรือพอใจกับกลุ่มไม่คาดหวังหรือไม่พึงพอใจ ออกจากกันอยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2530: 114-116)

หลังจากตรวจสอบคุณภาพข้างต้นคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีอำนาจจำแนกเหมาะสมแล้วจึงนำมาหาค่าความเที่ยงของแบบวัดทั้งหมดด้วยวิธีการหาด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของคอนบาช (Cronbach, 1990: 202-205) ซึ่งเป็นการหาความเที่ยงแบบความคงที่ภายในเหมือนกับวิธีการใช้สูตรคูเดอร์ริชาร์ดสัน แตกต่างกันที่สูตรนี้สามารถหาความเที่ยงของเครื่องมือที่ให้คะแนน

ต่างจาก 1 และ 0 ได้ด้วย จึงเหมาะสำหรับแบบวัดส่วนนี้ที่เป็นแบบประเมินค่าที่ให้คะแนนแต่ละข้อเป็น 1, 2 และ 3 คะแนน มีสูตรดังนี้

$$\alpha_k = \frac{k}{k-1} \frac{[1 - (\text{Sum } S^2_{\text{items}})]}{S^2_{\text{total}}}$$

เมื่อ $\alpha_k =$ ค่าความเชื่อมั่น

k = จำนวนข้อคำถาม

Sum S^2_{items} = ผลรวมคะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ

$S^2_{total} =$ คะแนนความแปรปรวนรวมทั้งฉบับ

โดยเกณฑ์ความแข็งแรงตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป ถือว่าแบบวัดอยู่ในเกณฑ์นำไปใช้ได้

สรุปผลการวัดประสิทธิภาพของแบบวัดความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจในภาพรวมมีค่าอำนาจจำแนกผ่านเกณฑ์ทั้ง 5 ข้อ แต่มีความเที่ยงของแบบวัดปานกลาง เท่ากับ 0.58 ขณะที่แบบวัดความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ มีข้อคำถาม 3 ข้อ จากข้อคำถามทั้งหมด 30 ข้อ ที่ไม่ผ่านเกณฑ์ และมีค่าความเที่ยงของแบบวัดทั้งชุดที่ไม่ตัดข้อคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์ เท่ากับ 0.95 และแบบวัดความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก มีข้อคำถาม 1 ข้อ จากข้อคำถามทั้งหมด 19 ข้อ ที่ไม่ผ่านเกณฑ์ และมีค่าความเที่ยงของแบบวัดทั้งชุดที่ไม่ตัดข้อคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์ เท่ากับ 0.90 เนื่องจากแบบวัดได้รับการตรวจสอบความครอบคลุมและถูกต้องของเนื้อหาสาระที่ศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญมาก่อนแล้ว ดังนั้นผู้วิจัยจะไม่ตัดข้อคำถามข้อที่ไม่ผ่านเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่งทิ้งไป แต่จะทำการปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์ให้มีความเหมาะสมก่อนนำไปใช้จริง

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการสำรวจภาคสนามในระหว่างวันที่ 25 กรกฎาคม ถึง 3 สิงหาคม 2543 โดยยื่นหนังสือขออนุญาตสำรวจแบบสอบถามจากคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ถึงหัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ กรมป่าไม้ และความอนุเคราะห์ที่ที่พักและอุปกรณ์ในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สถานที่ทางเดินที่ผากกล้วยไม้ การได้มาซึ่งข้อมูลผู้วิจัยได้ชี้แจงความเข้าใจแบบสอบถามและกลุ่มเป้าหมายให้แก่คณะผู้ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้แบบสอบถามที่ได้รับคืนมีข้อมูลครบถ้วนมากที่สุด

สำหรับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เฉพาะที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย อายุ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งได้มาอยู่ทางเดินที่พักรถและพักผ่อนหย่อนใจด้วยกิจกรรมต่างๆ จนเป็นที่เรียบร้อยแล้วเดินทางไปออกนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับคืนแบบสอบถามจากภาคสนาม ตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วนำไปจัดระเบียบ และลงรหัสสำหรับการประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistics Package for the Social Sciences) โดยวิธีการทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics) ดังนี้

3.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ลักษณะการพักแรมและการประกอบ กิจกรรม ข้อมูลความรู้กฎระเบียบข้อปฏิบัติ ความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจ และความพึงพอใจในด้านต่างๆ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย เลขคณิต (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.4.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัวที่มีระดับการวัดเป็นกลุ่ม (Nominal Scale) ตัวแปรผันร่วมหลายตัวกับตัวแปรตาม 1 ตัว ที่มีระดับการวัดเป็นช่วง (Interval Scale) ใช้สถิติการวิเคราะห์การจำแนกหมู่ (Multiple Classification Analysis: MCA.)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยเป็นส่วนใหญ่ ดังต่อไปนี้

4.1 ลักษณะทั่วไปของนักท่องเที่ยว

4.2 ลักษณะการพักผ่อนและการประกอบกิจกรรม

4.3 ความรู้กฎระเบียบข้อปฏิบัติของนักท่องเที่ยว

4.4 ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวต่อการพักผ่อนหย่อนใจ

4.5 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อทรัพยากรธรรมชาติ

4.6 ความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ

4.7 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการ

4.8 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการพักผ่อนที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

4.1 ลักษณะทั่วไปของนักท่องเที่ยว

ลักษณะทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาทางเดินที่พักผ่อน ณ สถานที่ทางเดินที่ผาแก้วผาไม่ภายในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จำนวน 300 คน สามารถสรุปข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ (ตารางที่ 4.1) มีรายละเอียดดังนี้

เพศ นักท่องเที่ยวที่ตกเป็นตัวอย่างในการศึกษาเป็นเพศชาย ร้อยละ 61.3 และหญิง ร้อยละ 38.7

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 15-22 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.3 รองลงมา คือช่วงอายุ 23-29 ปี ร้อยละ 32.7 ช่วงอายุ 30 ปีขึ้นไป ร้อยละ 27.0 ตามลำดับ อายุโดยเฉลี่ย 26.6 ปี อายุต่ำสุด 15 ปี และอายุสูงสุด 60 ปี

นักท่องเที่ยวมีการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 51.0 ระดับอนุปริญญา, ปวส. ร้อยละ 23.0 ระดับมัธยมศึกษา, ปวช. ร้อยละ 19.7 สูงกว่าปริญญาตรีร้อยละ 4.3 และระดับประถมศึกษา ร้อยละ 2.0 ตามลำดับ

นักท่องเที่ยวนักส่วนใหญ่เป็นนักเรียน นักศึกษา ร้อยละ 37.0 รองลงมาคืออาชีพพนักงานบริษัท,ห้างร้าน ร้อยละ 26.0 ธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย ร้อยละ 15.0 รับราชการ, รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 13.7 รับจ้าง ร้อยละ 6.3 แม่บ้าน ร้อยละ 1.0 อื่นๆ คือ เกษียณ ไม่ทำงาน ร้อยละ 0.7 และเกษตรกร ร้อยละ 0.3 ตามลำดับ

นักท่องเที่ยวนักส่วนใหญ่ไม่มีรายได้ ร้อยละ 34.0 สำหรับนักท่องเที่ยวนักที่มีรายได้จากการทำงานส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 5,001-9,999 บาทต่อเดือน ร้อยละ 24.0 รองลงมาคือมีรายได้ 10,001-14,999 บาทต่อเดือน ร้อยละ 11.0 รายได้ 30,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 10.0 รายได้ 1,000-4,999 บาทต่อเดือน ร้อยละ 7.7 รายได้ 20,000-24,999 บาทต่อเดือน ร้อยละ 5.0 รายได้ 15,001-19,999 บาทต่อเดือน ร้อยละ 4.6 และรายได้ 25,000-29,999 บาทต่อเดือน ร้อยละ 3.7 ตามลำดับ เฉพาะผู้ที่มีรายได้มีรายได้เฉลี่ย 15,124.7 บาทต่อเดือน โดยมีรายได้ต่ำสุด 1,000 บาทต่อเดือน และรายได้สูงสุด 80,000 บาทต่อเดือน

ตารางที่ 4.1 ลักษณะทั่วไปของนักท่องเที่ยวนัก

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	184	61.3
หญิง	116	38.7
รวม	300	100
2. อายุ		
15-22 ปี	121	40.3
23-29 ปี	98	32.7
30 ปีขึ้นไป	81	27.0
รวม	300	100
$\bar{X} = 26.6$ S.D. = 8.24		
Min = 15 Max = 60		

ตารางที่ 4.1 ลักษณะทั่วไปของนักท่องเที่ยว (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	6	2.0
มัธยมศึกษา, ปวช.	59	19.7
อนุปริญญา, ปวส.	69	23.0
ปริญญาตรี	153	51.0
สูงกว่าปริญญาตรี	13	4.3
รวม	300	100
4. อาชีพ		
ข้าราชการ, รัฐวิสาหกิจ	41	13.7
พนักงานบริษัท, ห้างร้าน	78	26.0
ธุรกิจส่วนตัว, ค้าขาย	45	15.0
รับจ้าง	19	6.3
เกษตรกร	1	0.3
แม่บ้าน	3	1.0
นักเรียน, นักศึกษา	111	37.0
อื่นๆ คือ เกษียณ ไม่ทำงาน	2	0.7
รวม	300	100
5. รายได้ต่อเดือน		
ไม่มีรายได้	102	34.0
1,000-4,999 บาท	23	7.7
5,000-9,999 บาท	72	24.0
10,000-14,999 บาท	33	11.0
15,000-19,999 บาท	14	4.6
20,000-24,999 บาท	15	5.0
25,000-29,999 บาท	11	3.7
30,000 บาท ขึ้นไป	30	10.0
รวม	300	100
ผู้มีรายได้ : $\bar{X} = 15,124.7$ S.D. = 1,4070.2		
Min = 1,000 Max = 80,000		

4.2 ลักษณะการพักผ่อนและการประกอบกิจกรรม

ลักษณะการพักผ่อนและการประกอบกิจกรรมนั้นหนาของการของกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุปข้อมูลเกี่ยวกับจุดประสงค์การพักผ่อน ระยะเวลาของการพักผ่อน ประสิทธิภาพการพักผ่อน ระยะห่างจากการพักผ่อนครั้งล่าสุด การเตรียมอุปกรณ์พักผ่อน แหล่งข้อมูลข่าวสาร และกิจกรรมนั้นหนาของการที่ประกอบ (ตารางที่ 4.2) มีรายละเอียดดังนี้

นักท่องเที่ยวนักส่วนใหญ่มีจุดประสงค์การพักผ่อนเพื่อพักผ่อนหย่อนใจในสถานที่ธรรมชาติ ร้อยละ 60.0 รองลงมาเพื่อหาประสบการณ์ในบรรยากาศป่าเขา ร้อยละ 24.0 และอื่นๆ คือ มาหาประสบการณ์ร่วมกับเพื่อน ร้อยละ 9.3 ฝึกปฏิบัติการถ่ายภาพทำรายงานประกอบการศึกษาเล่าเรียน ร้อยละ 5.7 และแวะพักผ่อนก่อนจะไปยังที่แห่งอื่นต่ออีกร้อยละ 1.0 ตามลำดับ

นักท่องเที่ยวนักส่วนใหญ่พักผ่อนเป็นเวลา 2 คืน ร้อยละ 45.7 รองลงมา 1 คืน ร้อยละ 43.3 พักแรม 3 คืน ร้อยละ 6.7 พักแรม 4 คืน ร้อยละ 2.7 และพักผ่อนมากกว่า 5 คืน ร้อยละ 1.6 ตามลำดับ

นักท่องเที่ยวนักส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการมาทางเดินที่พักผ่อนที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มาก่อน โดยมีนักท่องเที่ยวที่เคยมาทางเดินที่พักผ่อนที่อุทยาน 1-5 ครั้ง ร้อยละ 37.7 รองลงมา 6-10 ครั้ง ร้อยละ 9.0 เคยมา 16-20 ครั้ง ร้อยละ 4.7 เคยมา 21 ครั้งขึ้นไป ร้อยละ 1.6 และเคยมา 11-15 ครั้ง ร้อยละ 0.3 ตามลำดับ

นักท่องเที่ยวนักไม่เคยมาทางเดินที่พักผ่อนที่อุทยานฯ มาก่อนหรือกล่าวได้ว่ามาพักผ่อนเป็นครั้งแรกนั้นมีอยู่ร้อยละ 46.7 รองลงมา มีนักท่องเที่ยวนักมาพักผ่อนครั้งสุดท้ายเมื่อ 1-6 เดือนก่อน ร้อยละ 39.0 7 เดือน-มาพักผ่อนก่อนหน้านี้ 1 ปี ร้อยละ 7.7 มากกว่า 1 ปี- 2 ปี ร้อยละ 5.6 และ มากกว่า 2 ปีขึ้นไป ร้อยละ 1.0 ตามลำดับ

นักท่องเที่ยวนักส่วนใหญ่มาเส้นทางเอง ร้อยละ 84.7 และเช่าเส้นทางจากอุทยานฯ ร้อยละ 15.3

นักท่องเที่ยวนักได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่จากเพื่อน ร้อยละ 27.5 รองลงมา คือสิ่งพิมพ์ ร้อยละ 16.6 โทรทัศน์ ร้อยละ 13.2 ศูนย์บริการข้อมูลที่ทำการอุทยานฯ ร้อยละ 8.9 ครอบครัวยุติ ที่ นื่อง ร้อยละ 8.7 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ร้อยละ 8.5 สถานศึกษา ร้อยละ 7.1 วิทยุ ร้อยละ 4.8 บริษัทนำเที่ยว ร้อยละ 3.2 และ อื่นๆ คือ อินเทอร์เน็ต เจ้าหน้าที่ที่พบทั่วไป ร้อยละ 1.5 ตามลำดับ

นักท่องเที่ยวนักทุกคนที่ศึกษาประกอบกิจกรรมทางเดินที่พักผ่อน กิจกรรมนั้นหนาของการอื่นของนักท่องเที่ยวนักอันดับถัดมา คือ กิจกรรมชมวิวยุติทัศน์ ร้อยละ 92.0 การเที่ยวชมถ้ำน้ำตก ร้อยละ 80.7 และศึกษาธรรมชาติ ร้อยละ 62.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 ลักษณะการพักผ่อนและการประกอบกิจกรรม

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. จุดประสงค์การพักผ่อน		
เพื่อหาประสบการณ์ในบรรยากาศป่าเขา	72	24.0
ต้องการพักผ่อนหย่อนใจในสถานที่ธรรมชาติ	180	60.0
แวะพักผ่อนก่อนจะไปยังที่แห่งอื่นต่อ	3	1.0
มาหาประสบการณ์ร่วมกับเพื่อน	28	9.3
อื่นๆ คือ ฝึกปฏิบัติการถ่ายภาพภาพ	17	5.7
ทำรายงานประกอบการศึกษาเล่าเรียน		
รวม	300	100
2. ระยะเวลาของการพักผ่อน		
1 คืน	130	43.3
2 คืน	137	45.7
3 คืน	20	6.7
4 คืน	8	2.7
มากกว่า 5 คืน	5	1.6
รวม	300	100
3. ประสบการณ์การพักผ่อน		
ไม่เคยมาทางเดินที่อุทยานฯ	140	46.7
เคยมาทางเดินที่อุทยานฯ 1-5 ครั้ง	113	37.7
เคยมาทางเดินที่อุทยานฯ 6-10 ครั้ง	27	9.0
เคยมาทางเดินที่อุทยานฯ 11-15 ครั้ง	1	0.3
เคยมาทางเดินที่อุทยานฯ 16-20 ครั้ง	14	4.7
เคยมาทางเดินที่ 21 ครั้งขึ้นไป	5	1.6
รวม	300	100

ตารางที่ 4.2 ลักษณะการพักแรมและการประกอบกิจกรรม (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. ระยะห่างจากการพักแรมครั้งที่แล้ว		
มาครั้งแรก	140	46.7
1-6 เดือน	117	39.0
7-12 เดือน	23	7.7
มากกว่า 1 ปี- 1 ปีครึ่ง	5	1.6
มากกว่า 1 ปีครึ่ง- 2 ปี	12	4.0
มากกว่า 2 ปี	3	1.0
รวม	300	100
6. การเตรียมอุปกรณ์พักแรม		
นำเดินที่ตัวเอง	254	84.7
เช่าเดินที่จากอุทยานฯ	46	15.3
รวม	300	100
7. แหล่งข้อมูลข่าวสาร เผยแพร่ (ตอบมากกว่า 1 คำตอบ)		
ครอบครัวญาติ พี่ น้อง	68	8.7
เพื่อน	214	27.5
สถานศึกษา	55	7.1
โทรทัศน์	103	13.2
วิทยุ	37	4.8
สิ่งพิมพ์	129	16.6
บริษัทนำเที่ยว	25	3.2
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	66	8.5
ศูนย์บริการข้อมูลที่ทำกรอุทยานฯ	69	8.9
อื่นๆ คือ อินเทอร์เน็ต เจ้าหน้าที่ทั่วไป	12	1.5

ตารางที่ 4.2 ลักษณะการพักแรมและการประกอบกิจกรรม (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
8. กิจกรรมนันทนาการ		
กางเต็นท์พักแรม	300	100.0
ชมวิวทิวทัศน์	276	92.0
เที่ยวชมน้ำตก เล่นน้ำตก	242	80.7
ศึกษาธรรมชาติ	187	62.3
เดินป่า	180	60.0
ดูพันธุ์ไม้	155	51.6
ปิกนิก	146	48.6
ดูนก แมลง ผีเสื้อ	130	43.3
ถ่ายรูป/เขียนรูป บันทึกวิดีโอ/เทปเสียง	130	43.3
ส่องสัตว์ด้วยสปอร์คโลก	62	20.6
ขี่จักรยาน	26	8.6

4.3 ความรู้กฎระเบียบข้อปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยว

การวัดความรู้ของนักท่องเที่ยวในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยระดับความรู้โดยให้ผู้ตอบตอบว่า ใช่หรือไม่ใช่เกี่ยวกับกฎระเบียบข้อปฏิบัติตนเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความรู้ว่าจะท่องเที่ยวอยู่ภายในเขตอุทยานฯ จะไม่สามารถใช้เส้นทางหรือพื้นที่นอกเหนือจากที่อุทยานฯ กำหนดไว้ สูงถึงร้อยละ 84.7 ขณะเดียวกันนักท่องเที่ยวร้อยละ 95.0 มีความรู้ว่าต้องไม่นำดอกไม้หรือพันธุ์ไม้ทุกชนิดออกจากป่า นักท่องเที่ยวร้อยละ 97.7 รู้ว่าต้องช่วยกันรักษาความสะอาด โดยทิ้งขยะเฉพาะในที่ที่จัดเตรียมไว้เท่านั้น มีนักท่องเที่ยวร้อยละ 57.3 ทราบว่าต้องไม่ส่งเสียงดังรบกวนแก่ผู้อื่นและสัตว์ป่า แต่มีนักท่องเที่ยวร้อยละ 42.7 ไม่ทราบว่าทางอุทยานฯ ห้ามเล่นกีตาร์ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 96.0 ทราบว่าจะต้องดับกลิ่นบูหรือก่อนทิ้งทุกครั้งเพื่อป้องกันไฟป่า และส่วนใหญ่ร้อยละ 93.3 ทราบว่าไม่สามารถปิดประกาศโฆษณาภายในบริเวณที่พัก นักท่องเที่ยวร้อยละ 86.7 ทราบว่าทางอุทยานฯ ห้ามนำสุนัขและแมวเข้ามาในเขตอุทยานฯ มีเพียงร้อยละ 13.3 ที่มีความคิดเห็นไม่คิดหากมีการดูแลสุนัขหรือแมวอย่างใกล้ชิด นักท่องเที่ยวร้อยละ 79.0 ทราบขอห้ามเก็บฝืนในเขตอุทยานฯ มีเพียง ร้อยละ 21.0 ที่ไม่ทราบ นักท่องเที่ยวร้อยละ 57.7 ไม่ให้อาหารแก่ลิง หมูป่า หรือสัตว์ป่าอื่นๆ แต่มีนักท่องเที่ยวอีกร้อยละ 42.3 ให้อาหารแก่ฝูงลิงที่อยู่ตาม

เส้นทางที่รุดผ่าน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 84.7 ทราบว่าจะต้องไม่จุดประทัดหรือดอกไม้ไฟโดยเด็ดขาด ไม่เว้นแม้แต่วันเทศกาลรื่นเริง (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความรู้กฎระเบียบข้อปฏิบัติคนรายชื่อ

ความรู้เรื่องกฎระเบียบ	ใช่		ไม่ใช่	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ท่านสามารถเลือกใช้เส้นทางหรือพื้นที่นอกเหนือจากที่อุทยานฯ จัดไว้	46	15.3	254	84.7
2. ท่านสามารถนำดอกไม้หรือพันธุ์ไม้บางชนิดออกจากป่าได้	15	5.0	285	95.0
3. โปรดช่วยกันรักษาความสะอาด โดยทิ้งขยะเฉพาะในที่ที่จัดเตรียมไว้	293	97.7	7	2.3
4. ไม่ส่งเสียงดังจนเป็นที่รบกวนแก่ผู้อื่นและสัตว์ป่า ขณะในการเล่นกีตาร์	128	42.7	172	57.3
5. ผู้ที่สูบบุหรี่ต้องดับก้นบุหรี่ก่อนทิ้งทุกครั้งเพื่อเป็นการป้องกันไฟป่า	288	96.0	12	4.0
6. ท่านสามารถปิดประกาศโฆษณาได้ภายในบริเวณที่พักนักท่องเที่ยว	20	6.7	80	93.3
7. นำสุนัขและแมวเข้ามาในเขตอุทยานฯ ได้ หากดูแลอย่างใกล้ชิด	40	13.3	260	86.7
8. ห้ามเก็บพืชในเขตอุทยานฯ เพื่อทำกิจกรรมแคมป์ไฟในเวลากลางคืน หรือหุงต้มอาหาร	273	79.0	63	21.0
9. ไม่ให้อาหารแก่ลิง หมูป่า หรือสัตว์ป่าอื่นๆ ยกเว้นบริเวณเส้นทางที่รุดผ่าน	127	42.3	173	57.7
10. ไม่จุดประทัดหรือดอกไม้ไฟโดยเด็ดขาด ไม่เว้นแม้แต่วันเทศกาลรื่นเริง	254	84.7	46	15.3

จากการวัดความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบข้อปฏิบัติคนเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยว สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบในระดับระดับสูงถึงร้อยละ 77.4 ความรู้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 21.3 และความรู้ในระดับต่ำ ร้อยละ 1.3 ตามลำดับ คะแนนความรู้

โดยมีคะแนนเฉลี่ย 8.32 คะแนน ต่ำสุด 1 คะแนน และสูงสุด 10 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน (ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความรู้กฎระเบียบข้อปฏิบัติคน

ระดับความรู้เรื่องกฎระเบียบ	เกณฑ์คะแนน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ต่ำ	0-4 คะแนน	4	1.3
2. ปานกลาง	5-7 คะแนน	64	21.3
3. สูง	8-10 คะแนน	232	77.4
รวม		300	100.0
$\bar{X} = 8.32$	S.D. = 1.37		
MIN = 1	MAX = 10		

4.4 ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวต่อการพักผ่อนหย่อนใจ

ผลการศึกษาความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคาดหวังในระดับสูงในการชื่นชมธรรมชาติมากที่สุด ร้อยละ 74.0 รองลงมาตามลำดับคือ ความคาดหวังพบปะสังสรรค์ในหมู่คณะ ร้อยละ 45.3 ความคาดหวังในการส่งเสริมสุขภาพ ร้อยละ 38.0 ความคาดหวังในการได้รับความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ ร้อยละ 35.0 ความคาดหวังในการผจญภัย ร้อยละ 28.7 และความคาดหวังอื่นๆ คือความสงบ สันโดษ การได้อยู่ใกล้ชิดคนรัก ไม่ถูกรบกวนจากนักท่องเที่ยวที่ไม่มีคุณภาพ ร้อยละ 7.3 (ตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจ

ความคาดหวัง	มาก		ปานกลาง		น้อย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การได้รับความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ	105	35.0	161	53.7	34	11.3
2. การชื่นชมธรรมชาติ	222	74.0	71	23.7	7	2.3
3. การผจญภัย	86	28.7	152	50.7	62	20.7
4. การส่งเสริมสุขภาพ	114	38.0	153	51.0	33	11.0
5. การพบปะสังสรรค์ในหมู่คณะ	136	45.3	120	40.0	44	14.7
6. อื่นๆ	22	7.3	9	3.0	3	1.0

จากการวัดความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพักผ่อนหย่อนใจในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในภาพรวม ยกเว้นความคาดหวังอื่นๆ ที่มีอยู่เพียงเล็กน้อยนั้นสรุปได้ว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคาดหวังในระดับสูง ร้อยละ 57.0 ความคาดหวังในระดับปานกลาง ร้อยละ 42.7 ความคาดหวังในระดับต่ำ ร้อยละ 0.3 ตามลำดับ คะแนนความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจโดยเฉลี่ย 11.61 คะแนน ต่ำสุด 6 คะแนน และสูงสุด 15 คะแนน จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกระดับความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจ

ระดับความคาดหวัง	เกณฑ์คะแนน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ต่ำ	0-6 คะแนน	2	0.3
2. ปานกลาง	7-10 คะแนน	82	42.7
3. สูง	11-15 คะแนน	216	57.0
รวม		300	100.0
$\bar{X} = 11.61$	S.D. = 2.03		
MIN = 6	MAX = 15		

4.5 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อทรัพยากรธรรมชาติ

ผลการศึกษาความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ของนักท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ แบ่งตามทรัพยากรธรรมชาติในด้านต่างๆ (ตารางที่ 4.7) เป็นดังนี้

ด้านทัศนียภาพความสวยงามของแหล่งธรรมชาติ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจมากที่สุดต่อทัศนียภาพความสวยงามของน้ำตก ร้อยละ 47.3 รองลงมานักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจระดับปานกลางในหลายทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้แก่ ทัศนียภาพความสวยงามของเส้นทางเดินป่า ร้อยละ 58.7 ทัศนียภาพความสวยงามของบริเวณทางเดินเท้า ร้อยละ 55.7 ทัศนียภาพความสวยงามของจุดชมวิวิวิททัศน์ ร้อยละ 55.0 ทัศนียภาพความสวยงามของบริเวณปิกนิก ร้อยละ 54.3 ตามลำดับ และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่ประเมินทัศนียภาพความสวยงามของเส้นทางขี่จักรยาน ร้อยละ 55.0 ทั้งนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวไม่เคยประกอบกิจกรรมนี้

ด้านบรรยากาศตามธรรมชาติ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากที่สุดต่อบรรยากาศตามธรรมชาติเพื่อการชมวิวิวิททัศน์ ร้อยละ 37.3 และมีความพึงพอใจระดับปานกลาง ร้อยละ 52.0

ด้านสภาพภูมิประเทศ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจระดับปานกลางต่อสภาพภูมิประเทศเพื่อการกางเต็นท์ ร้อยละ 56.7 สภาพภูมิประเทศเพื่อการเดินป่า ร้อยละ 52.7 และสภาพภูมิประเทศเพื่อการปิกนิก ร้อยละ 48.7 ตามลำดับ

ด้านแหล่งน้ำ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจระดับปานกลางต่อแหล่งน้ำและบริเวณเพื่อการเล่นน้ำ ร้อยละ 55.0 แหล่งน้ำและบริเวณเพื่อการศึกษาธรรมชาติ ร้อยละ 52.7 แหล่งน้ำและบริเวณเพื่อการพักผ่อน ร้อยละ 51.3 แหล่งน้ำและบริเวณเพื่อการเดินป่า ร้อยละ 49.0 แหล่งน้ำและบริเวณเพื่อการถ่ายรูป เขียนรูปธรรมชาติ บันทึกวิถีโอท็อป ร้อยละ 39.3 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ถึง ร้อยละ 55.7 ไม่สามารถให้ความคิดเห็นด้านความพึงพอใจต่อแหล่งน้ำที่อยู่ใกล้เคียงบริเวณเพื่อการช้อปปิ้ง ทั้งนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวไม่เคยประกอบกิจกรรมนี้

ด้านพืชพันธุ์ ป่าไม้ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจระดับปานกลางต่อพืชพันธุ์ป่าไม้เพื่อการเดินป่า ร้อยละ 48.0 พืชพันธุ์ป่าไม้เพื่อการศึกษาสภาพป่าไม้ ร้อยละ 43.0 พืชพันธุ์ป่าไม้เพื่อการศึกษาพันธุ์พืช ร้อยละ 42.7 และพืชพันธุ์ป่าไม้เพื่อการถ่ายรูปธรรมชาติบันทึกวิถีโอท็อป ร้อยละ 41.0

ด้านสัตว์ป่า และร่องรอย พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจระดับปานกลางต่อสัตว์ป่าและร่องรอยเพื่อการเดินป่า ร้อยละ 38.7 สัตว์ป่าและร่องรอยเพื่อการศึกษาธรรมชาติ ร้อยละ 37.3 สัตว์ป่าและร่องรอยเพื่อการถ่ายภาพ บันทึกวิถีโอท็อป ร้อยละ 36.3 ตามลำดับ รองลงมานักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจน้อยต่อสัตว์ป่าและร่องรอยเพื่อการบันทึกเทปเสียง ร้อยละ 30.7 และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่แสดงความคิดเห็นด้านความพึงพอใจต่อสัตว์ป่าและร่องรอยเพื่อการส่องสัตว์ด้วยสปอร์โดไลท์ ร้อยละ 37.0 ทั้งนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวไม่เคยประกอบกิจกรรมนี้

ด้านนก ผีเสื้อ และแมลงต่างๆ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจระดับปานกลางต่อนก ผีเสื้อ และแมลงเพื่อการเดินป่า ร้อยละ 45.0 นกเพื่อการดูนก ร้อยละ 33.3 และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่แสดงความคิดเห็นด้านความพึงพอใจต่อผีเสื้อ และแมลง เพื่อการดูผีเสื้อและแมลง ร้อยละ 34.7 นก ผีเสื้อ และแมลง เพื่อการถ่ายภาพ บันทึกวิถีโอท็อป ร้อยละ 34.7 นก ผีเสื้อ และแมลง เพื่อการบันทึกเทปเสียง ร้อยละ 33.7 ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวไม่เคยประกอบกิจกรรมเหล่านี้

ตารางที่ 4.7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ
จำนวนทั้งหมด 300 ราย

ความพึงพอใจ	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่พอใจ	ไม่ทราบ
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ
1. ทัศนียภาพความสวยงามของบริเวณน้ำตก	142 47.3	139 46.3	13 4.3	5 1.7	1 0.3
2. ทัศนียภาพความสวยงามของเส้นทางเดินป่า	76 25.3	176 58.7	30 10.0	11 3.7	7 2.3
3. ทัศนียภาพความสวยงามของจุดชมวิวิทิวทัศน์	91 30.3	165 55.0	28 9.3	14 4.7	2 0.7
4. ทัศนียภาพความสวยงามของบริเวณทางเดินที่	42 14.0	167 55.7	66 22.0	25 8.3	0 0
5. ทัศนียภาพความสวยงามของเส้นทางขึ้นจักรยาน	16 5.3	73 24.3	37 12.3	9 3.0	165 55.0
6. ทัศนียภาพความสวยงามของบริเวณปิกนิก	35 11.7	163 54.3	70 23.3	26 8.7	6 2.0
7. บรรยากาศตามธรรมชาติเพื่อการชมวิวิทิวทัศน์	112 37.3	156 52.0	20 6.7	12 4.0	0 0
8. สภาพภูมิประเทศเพื่อการเดินป่า	106 35.3	146 48.7	26 8.7	15 5.0	7 2.3
9. บริเวณที่ราบเพื่อการกางเต็นท์	56 18.7	170 56.7	58 19.3	16 5.3	0 0
10. พื้นที่ราบเพื่อการปิกนิก	50 16.7	158 52.7	68 22.7	18 6.0	6 2.0
11. น้ำตกในจุดที่สามารถเล่นน้ำ	82 27.3	165 55.0	37 12.3	15 5.0	1 0.3
12. แหล่งน้ำที่อยู่ใกล้เคียงพื้นที่พักผ่อน	64 21.3	154 51.3	49 16.3	33 11.0	0 0

ตารางที่ 4.7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ
จำนวนทั้งหมด 300 ราย (ต่อ)

ความพึงพอใจ	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่พอใจ	ไม่ทราบ
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ
13. แหล่งน้ำที่อยู่ใกล้เคียงเส้นทางเดินป่า	70 23.3	147 49.0	48 16.0	25 8.3	10 3.3
14. แหล่งน้ำที่อยู่ใกล้เคียงเส้นทางจักรยาน	9 3.0	74 24.7	42 14.0	8 2.7	167 55.7
15. แหล่งน้ำในบริเวณที่ศึกษาธรรมชาติ	57 19.0	158 52.7	43 14.3	32 10.7	10 3.3
16. แหล่งน้ำที่ทำนุทำการถ่ายรูป เขียน รูปธรรมชาติ บันทึกวีดิโอเทป	97 32.3	118 39.3	48 16.0	23 7.7	14 4.7
17. พันธุ์ไม้สวยงาม/น่าสนใจที่อยู่ในบริเวณ เส้นทางเดินป่า	103 34.3	144 48.0	37 12.3	12 4.0	4 1.3
18. พืชพันธุ์เพื่อการถ่ายรูปธรรมชาติ/บันทึก วีดิโอเทป	83 27.7	123 41.0	56 18.7	27 9.0	11 3.7
19. ศึกษาพันธุ์พืชตามธรรมชาติ	84 28.0	128 42.7	58 19.3	21 7.0	9 3.0
20. ศึกษาธรรมชาติของสภาพป่า	119 39.7	129 43.0	35 11.7	10 3.3	7 2.3
21. การศึกษาธรรมชาติของสัตว์ป่า	94 34.3	112 37.3	68 22.7	23 7.7	3 1.0
22. สัตว์ป่าเพื่อการส่องสัตว์ด้วยสปอร์ค ไลท์	32 10.7	80 26.7	48 16.0	29 9.7	111 37.0
23. สัตว์ป่าและร่องรอยที่น่าสนใจเพื่อการ เดินป่า	74 24.7	116 38.7	57 19.0	42 14.0	11 3.7
24. สัตว์ป่าและร่องรอยที่น่าสนใจเพื่อการ ถ่ายภาพ บันทึกวีดิโอเทป	52 17.3	109 36.3	79 26.3	44 14.7	16 5.3

ตารางที่ 4.7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ
จำนวนทั้งหมด 300 ราย (ต่อ)

ความพึงพอใจ	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่พอใจ	ไม่ทราบ
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ
25. การบันทึกเทปเสียงสัตว์ป่า	43 14.3	61 20.3	92 30.7	85 28.3	19 6.3
26. นกและแมลงต่างๆ ที่พบในบริเวณเส้นทางเดินป่า	89 29.7	135 45.0	47 15.7	20 6.7	9 3.0
27. นกชนิดต่างๆ ในกิจกรรมดูนก	80 26.7	100 33.3	70 23.3	32 10.7	18 6.0
28. แมลงชนิดต่างๆ ในกิจกรรมดูแมลง	38 12.7	85 28.3	62 20.7	11 3.7	104 34.7
29. การบันทึกเทปเสียงนกและแมลงต่างๆ	19 6.3	60 20.0	58 19.3	59 19.7	104 34.7
30. การถ่ายภาพ/บันทึกวีดีโอเทปนกและแมลงต่างๆ	30 10.0	68 22.7	57 19.0	44 14.7	101 33.7

ในการวิเคราะห์เพื่อจัดแบ่งกลุ่มระดับความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่นั้น มีข้อคำถาม 6 ข้อ ที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่ได้ประเมินค่าความพึงพอใจไว้ ซึ่งก็คือตอบในช่องไม่ทราบ ข้อคำถามเหล่านี้ ได้แก่ ข้อคำถามที่ 5 ทัศนียภาพความสวยงามของเส้นทางขึ้นเขาน้ำ มีนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้ประเมินค่าความพึงพอใจเป็นจำนวน ร้อยละ 55.0 และข้อที่ 14 แหล่งน้ำที่อยู่ใกล้เชิงเส้นทางขึ้นเขาน้ำ มีผู้ไม่ได้ประเมิน ร้อยละ 55.7 ขณะที่นักท่องเที่ยวมาพักผ่อนหย่อนใจด้วยการขึ้นเขาน้ำในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เพียงร้อยละ 8.6

ข้อที่ 22 สัตว์ป่าเพื่อการท่องเที่ยวด้วยสปอร์ตไลท์ มีผู้ไม่ได้ประเมิน ร้อยละ 37.0 ขณะที่นักท่องเที่ยวมาพักผ่อนหย่อนใจด้วยการท่องเที่ยวด้วยสปอร์ตไลท์ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เพียงร้อยละ 20.6

ข้อที่ 28 แมลงชนิดต่างๆ ในกิจกรรมดูแมลง มีผู้ไม่ได้ประเมินความพึงพอใจ ร้อยละ 34.7

ข้อที่ 29 การบันทึกเทปเสียงนกและแมลงต่างๆ มีผู้ไม่ได้ประเมินความพึงพอใจ ร้อยละ 34.7 และข้อที่ 30 การถ่ายภาพ/บันทึกวีดีโอเทปนกและแมลงต่างๆ มีผู้ไม่ได้ประเมินความพึงพอใจ

ร้อยละ 33.7 ขณะที่มียกทองเที่ยวมาพักผ่อนหย่อนใจด้วยการถ่ายรูป เขียนรูป บันทึกวีดีโอเทป บันทึกเทปเสียงธรรมชาติ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ร้อยละ 43.3

ดังนั้นจึงกำหนดให้การตอบ “ไม่ทราบ” เป็นค่าผิดพลาด (Missing Value) ผลการวิเคราะห์ ทำให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ 266 ฉบับ ซึ่งสรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติในระดับปานกลาง ร้อยละ 61.3 รองลงมา มีความพึงพอใจระดับสูง ร้อยละ 25.2 และความพึงพอใจระดับต่ำ 13.5 ตามลำดับ โดยมีคะแนนความพึงพอใจโดยเฉลี่ย 46.73 คะแนน ต่ำสุด 16 คะแนน สูงสุด 71 คะแนน จากคะแนนเต็ม 72 คะแนน (ตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ

ระดับความพึงพอใจ	เกณฑ์คะแนน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ต่ำ	0-35 คะแนน	36	13.5
2. ปานกลาง	36-53 คะแนน	173	61.3
3. สูง	54-72 คะแนน	57	25.2
รวม		266	100.0
$\bar{X} = 46.73$ S.D. = 10.17			
MIN = 16 MAX = 71			

4.6 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการใช้ประโยชน์สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการของอุทยานฯ เพื่อนันทนาการ ผู้วิจัยได้กำหนดการให้คะแนนรวมของความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์สิ่งอำนวยความสะดวกทั้งสิ้น 57 คะแนน จากข้อคำถาม 19 ข้อ ทั้งนี้ไม่ได้รวมข้อคำถามที่ 20 อื่นๆ ให้ระบุ ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งได้เสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 4.9)

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจปานกลางต่อสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ สถานที่กางเต็นท์พักแรม ร้อยละ 58.7 รองลงมา คือ คุณภาพและราคาอาหาร ร้อยละ 57.0 ที่จอดรถ ร้อยละ 56.3 บริการการรักษาความปลอดภัย ร้อยละ 55.0 ร้านจำหน่ายอาหาร เครื่องดื่ม ร้อยละ 54.0 บริการเก็บขยะและทิ้งขยะ ร้อยละ 53.7 จุดชมวิวยอดเขาน้ำทิพย์ ร้อยละ 53.0 ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ร้อยละ 51.0 ที่นั่งพักผ่อน ร้อยละ 49.0 ป้ายเครื่องหมายชี้ทาง ร้อยละ 49.0 น้ำดื่ม น้ำใช้ ร้อยละ 47.3 ห้อง

น้ำ ห้องสุขา ร้อยละ 44.7 ไฟฟ้า ร้อยละ 44.7 สถานที่จัดกิจกรรมกลางแจ้ง ร้อยละ 43.7 อาคารห้องประชุม ร้อยละ 36.0 การประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 35.7 ตามลำดับ

สำหรับความพึงพอใจความพึงพอใจในระดับน้อยที่ปรากฏเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ ความพึงพอใจน้อยต่อร้านขายของที่ระลึก ร้อยละ 38.0 และ บริการเอกสารสิ่งพิมพ์ของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ร้อยละ 36.7 ตามลำดับ

ข้อสังเกตด้านความไม่พึงพอใจที่ปรากฏเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ ความไม่พึงพอใจต่อการจัดบริการโทรศัพท์สาธารณะของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ร้อยละ 35.0

ตารางที่ 4.9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความพึงพอใจถึงอำนวยความสะดวกและบริการ จำนวนทั้งหมด 300 ราย

ความพึงพอใจ	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่พอใจ	ไม่ทราบ
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ
1. สถานที่กางเต็นท์พักแรม	55 18.7	176 58.7	44 14.7	25 8.3	0 0
2. สถานที่จัดกิจกรรมกลางแจ้ง	36 12.0	131 43.7	88 29.3	31 10.3	14 4.7
3. ที่นั่งปิกนิก	37 12.3	147 49.0	87 29.0	22 7.3	7 2.3
4. จุดชมวิวยิวทัศน์	89 29.7	159 53.0	49 16.3	3 1.0	0 0
5. ร้านจำหน่ายอาหาร เครื่องดื่ม	41 13.7	162 54.0	73 24.7	22 7.3	2 0.7
6. คุณภาพและราคาอาหาร	37 12.3	171 57.0	51 17.0	39 13.0	2 0.7
7. ห้องน้ำ/ห้องสุขา	36 12.0	134 44.7	71 23.7	58 19.3	1 0.3
8. ร้านขายของที่ระลึก	18 6.0	108 36.0	114 38.0	38 12.7	22 7.3

ตารางที่ 4.9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความพึงพอใจถึงอำนาจความสะดวกและบริการ จำนวนทั้งหมด 300 ราย (ต่อ)

ความพึงพอใจ	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่พอใจ	ไม่ทราบ
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ
9. ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	41 13.7	153 51.0	72 24.0	30 10.0	4 1.3
10. อาคารห้องประชุม	36 12.0	108 36.0	89 29.7	37 12.3	30 10.0
11. ที่จอดรถ	47 15.7	169 56.3	63 21.0	18 6.0	3 1.0
12. ป้ายเครื่องหมายชี้ทาง	45 15.0	147 49.0	77 25.7	31 10.3	0 0
13. ไฟฟ้า	35 11.7	134 44.7	86 28.7	43 14.3	2 0.7
14. น้ำดื่ม น้ำใช้	37 12.3	142 47.3	65 21.7	56 18.7	0 0
15. โทรศัพท์	24 8.0	57 19.0	102 34.0	106 35.3	11 3.7
16. การประชาสัมพันธ์	22 7.3	107 35.7	107 35.7	55 18.3	9 3.0
17. การเก็บขยะ/ทิ้งขยะ	59 19.7	161 53.7	57 19.0	23 7.7	0 0
18. เอกสารสิ่งพิมพ์ของอุทยานฯ	16 5.3	103 34.3	110 36.7	62 20.7	9 3.0
19. การรักษาความปลอดภัย	57 19.0	165 55.0	47 15.7	30 10.0	1 0.3

นอกจากนี้มึ้นักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติม โดยที่นักท่องเที่ยวไม่มีความพึงพอใจต่อการเก็บค่าธรรมเนียม ค่าผ่านทาง ทางเดินที่ อุปกรณ์ ร้อยละ 11.3 รองลงมาคือ ไม่พึงพอใจต่อกฎระเบียบห้ามการเล่นกีตาร์และการกำหนดให้ใช้ถ่านก่อไฟแทนการเก็บไม้ฟืนในอุทยานฯ ร้อยละ 2.7 การบริการของเจ้าหน้าที่ ร้อยละ 1.7 และการสื่อความหมายธรรมชาติ ร้อยละ 1.7 ตามลำดับ

จากการวัดความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการของนักท่องเที่ยว ภายหลังจากกำหนดให้คำตอบ “ไม่ทราบ” เป็นค่าผิดพลาด (Missing Value) ผลการวิเคราะห์จึงได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ 264 ฉบับ ซึ่งสรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับปานกลาง ร้อยละ 51.9 ความพึงพอใจในระดับต่ำ ร้อยละ 42.4 ความพึงพอใจในระดับสูง ร้อยละ 5.7 ตามลำดับ คะแนนความพึงพอใจโดยเฉลี่ย 30.56 คะแนน ต่ำสุด 4 คะแนน และสูงสุด 52 คะแนน จากคะแนนเต็ม 57 คะแนน (ตารางที่ 4.10)

ตารางที่ 4.10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ

ระดับความพึงพอใจ	เกณฑ์คะแนน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ต่ำ	0-29 คะแนน	112	42.4
2. ปานกลาง	30-45 คะแนน	137	51.9
3. สูง	46-57 คะแนน	15	5.7
รวม		264	100.0
$\bar{X} = 30.56$ S.D. = 8.28			
MIN = 4 MAX = 52			

4.7 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการใช้ประโยชน์ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการ

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการโดยการใช้เทคนิคของการวิเคราะห์การจำแนกหมู่ มีแบบจำลองการวิเคราะห์ 2 แบบจำลอง ซึ่งกำหนดขึ้นตามตัวแปรตาม 2 ตัวแปร คือ ความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ และความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก โดยใช้ค่าคะแนนที่ได้จากแบบวัดความพึงพอใจของทั้งสองส่วน ตัวแปรอิสระมีทั้งหมด 9 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ การศึกษา อาชีพ จุดประสงค์ของการพักผ่อน ประสบการณ์การพักผ่อน ความรู้กฎระเบียบการปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยว และความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจ ในการวิเคราะห์ผู้วิจัยได้นำตัวแปรอิสระบางตัวให้ทำหน้าที่เป็นตัวแปรผันร่วม (Covariate) แต่ยังคงเป็นตัวแปรอิสระ ตัวแปรผันร่วมมีระดับการวัดเป็นช่วงและทำหน้าที่เป็นตัวแปรควบคุมเพื่อศึกษาว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามจะเปลี่ยนแปลงหรือไม่ทิศทางใด เนื่องจากต้องการศึกษาอิทธิพลทั้งหมดหลักของตัวแปรอิสระ (Main Effects) และผลของตัวแปรผันร่วม (Covariate Effects) ไปพร้อมๆ กัน จึงเลือกการนำเข้าตัวแปรผันร่วม (Enter Covariates) ด้วย With Effects (คูสิต สุจิรารัตน์, 2541: 112)

การที่จะศึกษาว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่นั้น คูได้จากการวิเคราะห์การผันแปรซึ่งเป็นผลพลอยได้จากการวิเคราะห์การจำแนกหมู่ นอกจากนี้ตัวแปรอิสระจะต้องไม่มีปฏิกริยาร่วม (Interaction) ที่จะมีผลต่อความผันแปรในตัวแปรตาม (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคนอื่นๆ, 2523: 154-155) สำหรับการวิจัยครั้งนี้พิจารณาได้จากการวิเคราะห์การผันแปร (ตารางที่ 4.12 และตารางที่ 4.14) ซึ่งแสดงค่าปฏิกริยาสองทางที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ในการจัดเตรียมข้อมูลสำหรับแบบจำลองวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มย่อยของตัวแปรอิสระบางตัวใหม่ เพื่อไม่ให้จำนวนรายการในกลุ่มย่อยมีน้อย หากมีจำนวนน้อยจะทำให้ค่าเฉลี่ยของตัวแปรตามในแต่ละกลุ่มย่อยของตัวแปรอิสระอาจผันผวนไม่เป็นค่าเฉลี่ยที่ดีได้ การจัดกลุ่มตัวแปรใหม่มีดังนี้คือ ระดับการศึกษาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีการศึกษาค่ากว่าปริญญาตรีและกลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป อาชีพแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มนักเรียน นักศึกษา กลุ่มข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท และกลุ่มธุรกิจส่วนตัว คำขาย รับจ้าง เกษตรกร แม่บ้าน ผู้ที่เกษียณ จุดประสงค์การพักผ่อนแบ่งเป็นกลุ่มที่ต้องการพักผ่อนหย่อนใจยังอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในสถานที่ธรรมชาติบริวาราศาป่าเขา และกลุ่มที่มาหาประสบการณ์ร่วมกับเพื่อนหรือแวะพักผ่อนก่อนไปยัง

สถานที่อื่น ประสิทธิภาพการพักผ่อนในส่วนของตัวเองแบ่งเป็นกลุ่มที่ไม่เคยมาพักผ่อน และกลุ่มที่เคยมาพักผ่อน ความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มคาดหวังสูง และกลุ่มคาดหวังปานกลางถึงต่ำ

4.7.1 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

ผลการวิเคราะห์การจำแนกหมู่ (ตารางที่ 4.11) แสดงให้เห็นว่า โดยเฉลี่ยนักท่องเที่ยวที่พักผ่อนด้วยเดินเท้าในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มีความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ 46.73 คะแนน โดยเพศชายมีความพึงพอใจมากกว่าเพศหญิง 0.50 คะแนน เมื่อควบคุมตัวแปรการศึกษา อาชีพ วัตถุประสงค์การพักผ่อน ประสิทธิภาพการพักผ่อน และความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจแล้วพบว่า ความแตกต่างระหว่างนักท่องเที่ยวทั้งสองกลุ่มลดลงเป็น 0.34 คะแนน แต่เมื่อควบคุมตัวแปรผันร่วม คือ อายุ รายได้ ความรู้กฎระเบียบการปฏิบัติตน ความแตกต่างระหว่างนักท่องเที่ยวทั้งสองกลุ่มเพิ่มขึ้นเป็น 1.19 คะแนน อัตราความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามก็เพิ่มมากกว่าก่อนที่มีการควบคุม ยืนยันได้ว่านักท่องเที่ยวเพศชายมีความพึงพอใจมากกว่าเพศหญิง

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาและความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ จะเห็นได้ว่า นักท่องเที่ยวในกลุ่มที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปมีความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษาค่ำกว่าปริญญาตรี ซึ่งเท่ากับ 0.21 คะแนน ความแตกต่างในความพึงพอใจจะมากขึ้นเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระอื่นๆ ความแตกต่างเพิ่มเป็น 0.56 คะแนน และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระและตัวแปรผันร่วมแล้วทำให้ความแตกต่างยังเพิ่มขึ้นเป็น 1.12 คะแนน นั่นคือผลยืนยันว่านักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปมีความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษาค่ำกว่าปริญญาตรี ทั้งนี้อัตราความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามก็เพิ่มขึ้นทุกครั้งที่มีการควบคุมตัวแปรอื่นๆ ที่นำมาศึกษาในแบบจำลอง

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพและความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ จะเห็นได้ว่า นักท่องเที่ยวในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา มีความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ มากกว่ากลุ่มข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท 1.38 คะแนน และกลุ่มข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัทมีความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติมากกว่ากลุ่มที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย รับจ้าง เกษตรกร แม่บ้าน เกษียณ 0.54 คะแนน เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระอื่นๆ นักท่องเที่ยวในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ยังคงเป็นกลุ่มที่มีความพึงพอใจมากที่สุด แต่ถ้าัดบรองลงมาเกิดการเปลี่ยนแปลง และอัตราความสัมพันธ์ของตัวแปรสูงขึ้น แต่เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระและตัวแปรผันร่วมแล้วกลุ่มที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย รับจ้าง เกษตรกร แม่บ้าน เกษียณ กลายเป็นกลุ่มที่มีความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติมากที่สุด ($46.73+0.84 = 47.57$) รองลงมาคือ กลุ่มข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท ($46.73+0.52 = 47.25$) และกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ($46.73-1.03 = 45.70$) ตามลำดับ ทั้งนี้อัตราความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมีค่ามากกว่าก่อนควบคุมตัวแปรอื่นๆ ที่นำมาศึกษาในแบบจำลอง

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การพักผ่อนและความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ จะเห็นได้ว่า นักท่องเที่ยวในกลุ่มที่มาพักผ่อนหย่อนใจในสถานที่ธรรมชาติ บรรยากาศป่าเขา มีความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติมากกว่ากลุ่มที่มาหาประสบการณ์ร่วมกับเพื่อน หรือแวะพักผ่อนก่อนไปยังที่อื่น 1.31 คะแนน ความแตกต่างในความพึงพอใจของทั้งสองกลุ่มจะมากขึ้นเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระอื่นๆ โดยเพิ่มเป็น 2.05 และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระและตัวแปรผันร่วมแล้วผลที่ได้เพิ่มเป็น 2.42 นั่นคือยังคงยืนยันว่านักท่องเที่ยวกลุ่มที่มาพักผ่อนหย่อนใจในสถานที่ธรรมชาติ บรรยากาศป่าเขา มีความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติมากกว่ากลุ่มที่มาหาประสบการณ์ร่วมกับเพื่อนหรือแวะพักผ่อนก่อนไปยังที่อื่น อัตราความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามก็เพิ่มขึ้นทุกครั้งที่มีการควบคุมตัวแปร

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การพักผ่อนและความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ จะเห็นได้ว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มที่เคยมาทางเดินที่พักผ่อนในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ มากกว่ากลุ่มที่มาเป็นครั้งแรก ซึ่งยังไม่มีประสบการณ์การทางเดินที่พักผ่อนในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เท่ากับ 1.98 คะแนน ความแตกต่างระหว่างนักท่องเที่ยวทั้งสองกลุ่มเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระลดลงเป็น 1.49 คะแนน แต่เมื่อควบคุมความแตกต่างในด้านอายุ รายได้ ความรู้กฎระเบียบการปฏิบัติตน ความแตกต่างระหว่างนักท่องเที่ยวทั้งสองกลุ่มจะเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนควบคุม เป็น 2.49 คะแนน ซึ่งเท่ากับยืนยันว่านักท่องเที่ยวกลุ่มที่เคยมาทางเดินที่พักผ่อนในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติมากกว่ากลุ่มที่มาเป็นครั้งแรก อัตราความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามเพิ่มขึ้นกว่าก่อนที่จะมีการควบคุมตัวแปร

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจและความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ จะเห็นได้ว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มที่มีความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจระดับสูงมีความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติมากกว่ากลุ่มที่มีความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจในระดับปานกลางถึงต่ำอยู่ 7.77 คะแนน ทั้งเมื่อมีการควบคุมตัวแปรอิสระอื่น ความแตกต่างลดลงเล็กน้อยเหลือ 7.52 คะแนน เมื่อมีการควบคุมตัวแปรอิสระและตัวแปรตามจะลดลงเหลือ 7.23 คะแนน ซึ่งยังคงยืนยันเช่นเดิมว่านักท่องเที่ยวกลุ่มที่มีความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจระดับสูงมีความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติมากกว่ากลุ่มที่มีความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจในระดับปานกลางถึงต่ำ ทั้งนี้อัตราความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามจะค่อยๆ ลดลงตามไปด้วย

แบบจำลองนี้ได้แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้ร้อยละ 13.1 และเมื่อปรับอัตราความเป็นอิสระแล้วสามารถอธิบายมากขึ้นเป็นร้อยละ 17.0 โดยมีปัจจัยที่นำมาศึกษามีผลต่อความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สามารถจัดลำดับความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม เป็นตามลำดับได้ ดังนี้ ความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจ ($Beta = 0.319$) ประสบการณ์การพักผ่อน ($Beta = 0.123$) วัตถุประสงค์ของการพักผ่อน ($Beta = 0.089$) อาชีพ ($Beta = 0.081$) เพศ ($Beta = 0.057$) และระดับการศึกษา ($Beta = 0.054$) และจากการวิเคราะห์การผันแปร (ตารางที่ 4.12) จะเห็นได้ว่า ตัวแปรอิสระมีเพียงตัวแปรความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจ ที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนตัวแปรผันร่วมมีเพียงตัวแปรอายุที่มีความสัมพันธ์เชิงลบ ($B = -0.317$) กับความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ ไม่มีปฏิริยาสองทาง จึงถือว่าผลการทดสอบครั้งนี้เชื่อถือได้

สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวที่มีความพึงพอใจต่อการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการในด้านทรัพยากรธรรมชาติ นั้น มีลักษณะที่สำคัญคือเป็น คนวัยหนุ่มสาว เป็นผู้ที่คาดหวังสูงต่อการพักผ่อนหย่อนใจ และมีแนวโน้มว่ากลุ่มผู้มีรายได้ต่ำ กลุ่มที่มีความรู้กฎระเบียบการปฏิบัติคนดี กลุ่มผู้ที่เคยมาพักแรมในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ กลุ่มผู้ที่มาพักผ่อนหย่อนใจ กลุ่มผู้มีอาชีพนักธุรกิจ ค้าขาย รับจ้าง หรือเกษตรกร กลุ่มเพศชาย กลุ่มผู้มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป จะมีความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติมาก ซึ่งตรงกันข้ามกับผู้ที่ไม่มีใครจะคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้มีรายได้สูง กลุ่มผู้มีความรู้กฎระเบียบการปฏิบัติคนที่ไม่ถูกต้อง กลุ่มผู้ที่ไม่เคยกางเต็นท์พักแรมที่อุทยานฯ มาก่อน แต่มาครั้งนี้เพราะเพื่อนหรือต้องแวะชั่วคราวก่อนจะไปที่อื่น กลุ่มผู้ที่ประกอบอาชีพข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท กลุ่มเพศหญิง จะมีความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติน้อย

ตารางที่ 4.11 การวิเคราะห์การจำแนกหมู่ของคะแนนความพึงพอใจที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติ
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด เท่ากับ 46.73 คะแนน

ตัวแปรและกลุ่มย่อย	จำนวน ตัวอย่าง	ยังไม่ปรับ		ปรับตัวแปรอิสระ		ปรับตัวแปรอิสระ และตัวแปรร่วม	
		ค่าเบี่ยง		ค่าเบี่ยง		ค่าเบี่ยง	
		เบน	Eta	เบน	Beta	เบน	Beta
เพศ							
ชาย	163	0.19		0.13		0.46	
หญิง	103	-0.31		-0.21		-0.73	
			0.024		0.016		0.057
ระดับการศึกษา							
ต่ำกว่าปริญญาตรี	114	-0.12		-0.32		-0.64	
ปริญญาตรีขึ้นไป	152	0.09		0.24		0.48	
			0.010		0.028		0.054
อาชีพ							
นักเรียน นักศึกษา	102	0.97		0.94		-1.03	
ข้าราชการรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท	104	-0.41		-0.63		0.52	
ธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย รับจ้างไม่ทำงาน	60	-0.95		-0.52		0.84	
			0.078		0.073		0.081
วัตถุประสงค์การพักผ่อน							
พักผ่อนหย่อนใจสถานที่ธรรมชาติป่าเขา	221	0.22		0.35		0.41	
มาหาประสบการณ์ร่วมกับเพื่อน/แะมา	45	-1.09		-1.70		-2.01	
			0.048		0.076		0.089
ประสบการณ์การพักผ่อน							
ไม่เคยพักผ่อนที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่	122	-1.07		-0.81		-1.35	
เคยมาพักผ่อนที่อุทยานฯ แล้ว	144	0.91		0.68		1.14	
			0.097		0.073		0.123
ความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจ							
ระดับปานกลางถึงต่ำ	74	-5.61		-5.43		-5.22	
ระดับสูง	192	2.16		2.09		2.01	
			0.343		0.332		0.319
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กำลังสอง					0.131		0.170
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์					0.362		0.412

ตารางที่ 4.12 การวิเคราะห์การผันแปรของคะแนนความพึงพอใจที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติ
จำนวน 266 ราย

ที่มาของการผันแปร	ผลรวมของ กำลังสอง	อัตรา อิสระ	ค่าเฉลี่ยของ ผลรวม	F	ระดับ นัยสำคัญ
ผลหลักของตัวแปรอิสระ	4649.507	10	464.951	5.004	0.000*
เพศ	15.728	1	15.728	0.169	0.681
ระดับการศึกษา	4.289	1	4.289	0.046	0.830
อาชีพ	157.415	2	78.707	0.847	0.430
วัตถุประสงค์การพักผ่อน	189.282	1	189.282	2.037	0.155
ประสบการณ์การพักผ่อน	300.322	1	300.322	3.232	0.073
ความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจ	2919.744	1	2919.744	31.424	0.000*
อายุ (cov.)	964.517	1	964.517	10.381	0.001*
รายได้ (cov.)	96.487	1	96.487	1.028	0.309
ความรู้กฎระเบียบข้อปฏิบัติตน (cov.)	1.723	1	1.723	0.019	0.892
ค่าปฏิกริยาสองทาง	899.632	20	44.982	0.484	0.971
เพศ x ระดับการศึกษา	14.193	1	14.193	0.153	0.696
เพศ x อาชีพ	115.136	2	57.568	0.620	0.539
เพศ x วัตถุประสงค์การพักผ่อน	268.437	1	268.437	2.889	0.091
เพศ x ประสบการณ์การพักผ่อน	0.134	1	0.134	0.001	0.970
เพศ x ความคาดหวังฯ	53.484	1	53.484	0.576	0.449
ระดับการศึกษา x อาชีพ	252.129	2	126.064	1.357	0.259
ระดับการศึกษา x วัตถุประสงค์พักผ่อน	0.001	1	0.001	0.000	0.998
ระดับการศึกษา x ประสบการณ์พักผ่อน	17.553	1	17.553	0.189	0.664
ระดับการศึกษา x ความคาดหวังฯ	4.855	1	4.855	0.052	0.819
อาชีพ x วัตถุประสงค์การพักผ่อน	67.611	2	33.805	0.364	0.695
อาชีพ x ประสบการณ์การพักผ่อน	107.916	2	53.958	0.581	0.560
อาชีพ x ความคาดหวังฯ	41.681	2	20.841	0.224	0.799
วัตถุประสงค์การพักผ่อน x ประสบการณ์	141.503	1	141.503	1.523	0.218
วัตถุประสงค์การพักผ่อนxความคาดหวังฯ	68.069	1	68.069	0.733	0.393
ประสบการณ์ x ความคาดหวังฯ	7.096	1	7.096	0.076	0.783
การผันแปรที่อธิบายได้	5549.138	30	184.971	1.991	0.003*
การผันแปรที่เหลือ	21834.91	235	92.915		
การผันแปรทั้งหมด	27384.05	265	103.336		

ตารางที่ 4.12 การวิเคราะห์การผันแปรของคะแนนความพึงพอใจที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติ (ต่อ)

ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรผันร่วม

อายุ	-0.317
รายได้	-0.000057
ความรู้เรื่องกฎระเบียบข้อปฏิบัติ	0.063

หมายเหตุ: * $P < 0.01$

4.7.2 การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก

แบบจำลองวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก
ตัวแปรตาม

ความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก

ตัวแปรอิสระ

เพศ

การศึกษา

อาชีพ

จุดประสงค์ของการพักผ่อน

ความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจ

ตัวแปรผันร่วม

อายุ

รายได้

ประสบการณ์การพักผ่อน

ความรู้กฎระเบียบการปฏิบัติตน

ผลการวิเคราะห์การจำแนกหมู่ (ตารางที่ 4.13) แสดงให้เห็นว่า โดยเฉลี่ยนักท่องเที่ยวที่พักผ่อนด้วยเต็นท์ในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก 30.56 คะแนน โดยเพศหญิงมีความพึงพอใจมากกว่าเพศชาย 0.35 คะแนน เมื่อควบคุมการศึกษา อาชีพ วัตถุประสงค์การพักผ่อน และความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจแล้ว พบว่า ความแตกต่างระหว่างนักท่องเที่ยวทั้งสองกลุ่มลดลงเป็น 0.15 คะแนน เมื่อควบคุมตัวแปรผันร่วมเพิ่มเติม คือ อายุ รายได้ ประสบการณ์การพักผ่อน และความรู้กฎระเบียบการปฏิบัติตนแล้วความแตกต่างลดลง

ไปอีกเป็น 0.02 คะแนน ถึงแม้ว่าอัตราความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามจะลดลง แต่เพศหญิงก็ยังคงมีความพึงพอใจมากกว่าเพศชาย

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาและความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก จะเห็นได้ว่า นักท่องเที่ยวในกลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีมีความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป เท่ากับ 0.42 คะแนน เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระอื่นๆ ความแตกต่างในความพึงพอใจจะมากขึ้นเป็น 0.59 คะแนน อัตราความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามเพิ่มขึ้นด้วย และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระและตัวแปรผันร่วมความแตกต่างในความพึงพอใจลดลงแต่ยังคงมากกว่าก่อนการควบคุมตัวแปร เท่ากับ 0.47 คะแนน ซึ่งยังคงยืนยันว่า นักท่องเที่ยวในกลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีขึ้นไปมีความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ทั้งนี้อัตราความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามลดลงแต่ยังคงมากกว่าก่อนมีการควบคุมตัวแปรอิสระและตัวแปรผันร่วมที่ใช้ในแบบจำลอง

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพและความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก จะเห็นได้ว่า ก่อนการควบคุมตัวแปรอิสระและตัวแปรผันร่วม พบว่า นักท่องเที่ยวในกลุ่มข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท มีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกมากที่สุด ($30.56+1.13 = 31.69$) รองลงมาคือกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ($30.56-0.68 = 29.88$) และกลุ่มที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย รับจ้าง เกษตรกร แม่บ้าน เกษียณ ($30.56-0.95 = 29.61$) เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระอื่นๆ แล้ว กลุ่มข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัทยังคงเป็นกลุ่มที่มีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกมากที่สุด รองลงเป็นกลุ่มที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย รับจ้าง เกษตรกร แม่บ้าน เกษียณ และกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ตามลำดับ เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระและตัวแปรผันร่วมแล้วผลยังยืนยันเช่นเดิม โดยอัตราความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามเพิ่มสูงกว่าก่อนควบคุม

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การพักผ่อนและความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก จะเห็นได้ว่า นักท่องเที่ยวในกลุ่มที่มาพักผ่อนหย่อนใจในสถานที่ธรรมชาติบรรยากาศป่าเขามีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่ากลุ่มที่มาหาประสบการณ์ร่วมกับเพื่อนหรือแะมาก่อนไปที่อื่น 1.31 คะแนน ความแตกต่างในความพึงพอใจของทั้งสองกลุ่มจะลดลงเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระอื่นๆ เป็น 0.71 คะแนน และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระและตัวแปรผันร่วมลดลงเหลือ 0.64 คะแนน แม้ว่าอัตราความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามจะลดลงเล็กน้อย แต่ผลยังยืนยันว่านักท่องเที่ยวในกลุ่มที่มาพักผ่อนหย่อนใจในสถานที่ธรรมชาติ

บรรยากาศป่าเขา มีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่ากลุ่มที่มาหาประสบการณ์ร่วมกับเพื่อนหรือแะมาก่อนไปที่อื่น

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจและความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก จะเห็นได้ว่า ก่อนการควบคุมตัวแปรที่ใช้ในการศึกษานักท่องเที่ยวกลุ่มที่มีความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจในระดับสูง มีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่ากลุ่มที่มีความคาดหวังในระดับปานกลางถึงต่ำ โดยมีความแตกต่างระหว่างกลุ่มเท่ากับ 3.16 เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระอื่นๆ แล้วความแตกต่างก็เพิ่มขึ้นเป็น 3.18 และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระและตัวแปรผันร่วมความแตกต่างก็ยิ่งสูงขึ้นเป็น 3.21 อัตราความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามในแต่ละขั้นตอนจะเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เป็นการยืนยันว่านักท่องเที่ยวกลุ่มที่มีความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจในระดับสูง มีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่ากลุ่มที่มีความคาดหวังในระดับปานกลางถึงต่ำ

แบบจำลองนี้แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้ร้อยละ 4.6 และเมื่อปรับอัตราความเป็นอิสระแล้วสามารถอธิบายมากขึ้นเป็นร้อยละ 6.8 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ลำดับความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม เป็นดังนี้ ความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจ ($Beta = 0.175$) อาชีพ ($Beta = 0.139$) วัตถุประสงค์ของการพักผ่อน ($Beta = 0.029$) และระดับการศึกษา ($Beta = 0.028$) เพศ ($Beta = 0.002$) จากการวิเคราะห์การผันแปร (ตารางที่ 4.15) จะเห็นได้ว่า มีเพียงตัวแปรอิสระ คือ ความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และไม่มีปฏิกริยาสองทาง จึงถือว่าผลการทดสอบนี้เชื่อถือได้

สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวที่มีความพึงพอใจต่อการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกนั้น เป็นผู้ที่คาดหวังสูงต่อการพักผ่อนหย่อนใจเป็นสำคัญ และมีแนวโน้มว่ากลุ่มผู้ที่ประกอบอาชีพข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท กลุ่มผู้ที่มีวัตถุประสงค์ของการพักผ่อนเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ กลุ่มผู้ที่ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี กลุ่มเพศหญิง กลุ่มผู้ที่มีความรู้กฎระเบียบการปฏิบัติตนดี กลุ่มผู้ที่อายุน้อย กลุ่มผู้ที่เคยมาพักผ่อนในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่หลายครั้ง รายได้ดีพอสมควร จะมีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกมากที่สุด ซึ่งตรงข้ามกับผู้ที่ไม่มีใครจะคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจ ประกอบธุรกิจ การค้า รับจ้าง เกษตรกร หรือเกษียณแล้ว กลุ่มผู้ที่มาพบกันระหว่างหมู่เพื่อนหรือแะมาาก่อนจะไปยังที่อื่นต่อ กลุ่มผู้ที่มีการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป กลุ่มเพศชาย กลุ่มผู้ที่มีความรู้กฎระเบียบการปฏิบัติตนไม่ถูกต้อง กลุ่มผู้ที่มีอายุมาก กลุ่มผู้ที่มาทางเดินเท้าพักผ่อนเป็นบางครั้ง กลุ่มที่มีรายได้ต่ำ จะมีความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกน้อย

ตารางที่ 4.13 การวิเคราะห์การจำแนกหมู่ของคะแนนความพึงพอใจที่มีต่อสิ่งอำนวยความสะดวก
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด เท่ากับ 30.56 คะแนน

ตัวแปรและกลุ่มย่อย	จำนวน ตัวอย่าง	ยังไม่ปรับ		ปรับตัวแปรอิสระ		ปรับตัวแปรอิสระ และตัวแปรร่วม	
		ค่าเบี่ยง		ค่าเบี่ยง		ค่าเบี่ยง	
		เบน	Eta	เบน	Beta	เบน	Beta
เพศ							
ชาย	159	-0.14		-0.06		-0.01	
หญิง	105	0.21		0.09		0.01	
			0.020		0.009		0.002
ระดับการศึกษา							
ต่ำกว่าปริญญาตรี	112	0.24		0.34		0.27	
ปริญญาตรีขึ้นไป	152	-0.18		-0.25		-0.20	
			0.025		0.036		0.028
อาชีพ							
นักเรียน นักศึกษา	97	-0.68		-0.77		-1.25	
ข้าราชการรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท	108	1.13		1.10		1.32	
ธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย รับจ้างไม่ทำงาน	59	-0.95		-0.75		-0.37	
			0.114		0.111		0.139
วัตถุประสงค์การพักผ่อน							
พักผ่อนหย่อนใจในสถานที่ธรรมชาติป่าเขา	219	0.22		0.12		0.11	
มาหาประสบการณ์ร่วมกับเพื่อน/แะมา	45	-1.09		-0.59		-0.53	
			0.060		0.032		0.029
ความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจ							
ระดับปานกลางถึงต่ำ	75	-2.26		-2.28		-2.30	
ระดับสูง	189	0.90		0.90		0.91	
			0.173		0.174		0.175
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กำลังสอง					0.046		0.068
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์					0.213		0.260

ตารางที่ 4.14 การวิเคราะห์การผันแปรของคะแนนความพึงพอใจที่มีต่อสิ่งอำนวยความสะดวก
จำนวน 264 ราย

ที่มาของการผันแปร	ผลรวมของ กำลังสอง	อัตรา อิสระ	ค่าเฉลี่ยของ ผลรวม	F	ระดับ นัยสำคัญ
ผลหลักของตัวแปรอิสระ	1220.274	10	122.027	1.839	0.055
เพศ	7.333	1	7.333	0.110	0.740
ระดับการศึกษา	12.714	1	12.714	0.192	0.662
อาชีพ	249.666	2	124.833	1.881	0.155
วัตถุประสงค์การพักผ่อน	20.060	1	20.060	0.302	0.583
ความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจ	530.880	1	530.880	7.998	0.005*
อายุ (cov.)	129.303	1	129.303	1.948	0.164
รายได้ (cov.)	46.499	1	46.499	0.701	0.403
ประสบการณ์การพักผ่อน (cov.)	36.982	1	36.982	0.557	0.456
ความรู้เรื่องกฎระเบียบข้อปฏิบัติ (cov.)	186.839	1	186.839	2.815	0.095
ค่าปฏิกริยาสองทาง	925.742	14	66.124	0.996	0.458
เพศ x ระดับการศึกษา	20.670	1	20.670	0.311	0.577
เพศ x อาชีพ	106.772	2	53.386	0.804	0.449
เพศ x วัตถุประสงค์การพักผ่อน	9.970	1	9.970	0.150	0.699
เพศ x ความคาดหวัง	0.001	1	0.001	0.000	0.998
ระดับการศึกษา x อาชีพ	50.304	2	25.152	0.379	0.685
ระดับการศึกษา x วัตถุประสงค์การพักผ่อน	14.176	1	14.176	0.214	0.644
ระดับการศึกษา x ความคาดหวัง	122.952	1	122.952	1.852	0.175
อาชีพ x วัตถุประสงค์การพักผ่อน	259.123	2	129.561	1.952	0.144
อาชีพ x ความคาดหวัง	282.518	2	141.259	2.128	0.121
วัตถุประสงค์การพักผ่อน x ความคาดหวัง	44.230	1	44.230	0.666	0.415
การผันแปรที่อธิบายได้	2146.016	24	89.417	1.347	0.135
การผันแปรที่เหลือ	15478.28	239	66.373		
การผันแปรทั้งหมด	18009.15	263	68.476		
ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรผันร่วม					
อายุ	-0.112				
รายได้	0.00003985				
ประสบการณ์การพักผ่อน	0.0728				
ความรู้เรื่องกฎระเบียบข้อปฏิบัติ	0.662				

หมายเหตุ: * P<0.01

4.8 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการพักผ่อนที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในการกลับมาพักผ่อนที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในอนาคต (ตารางที่ 4.15) มีรายละเอียดดังนี้

นักท่องเที่ยวจำนวน 183 ราย คิดเป็นร้อยละ 61.0 ของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา เป็นนักท่องเที่ยวที่จะกลับมาพักผ่อนที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อีกอย่างแน่นอนเมื่อโอกาสอำนวย ทั้งนี้เพราะ นักท่องเที่ยวประมาณร้อยละ 75 ชอบความสวยงามตามธรรมชาติ นักท่องเที่ยวประมาณร้อยละ 48 มีความเห็นว่าอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นพื้นที่ที่ไม่ไกลนักเหมาะที่จะยังสะดวกสบายสำหรับการอยู่เต็นท์พักผ่อน ซึ่งก็มีบางรายกล่าวว่าสะดวกสบายเกินไปสำหรับการเที่ยวป่า นักท่องเที่ยวประมาณร้อยละ 30 ต้องการมาพักผ่อนอยู่ใกล้ธรรมชาติ นักท่องเที่ยวประมาณร้อยละ 24 ต้องการมาสูดอากาศบริสุทธิ์ที่แตกต่างจากในเมือง นักท่องเที่ยวประมาณร้อยละ 6 ต้องการมาศึกษาธรรมชาติให้มากขึ้น นักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้คาดว่าจะมาได้ทั้งปีในฤดูกาลที่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่เห็นว่าช่วงฤดูหนาวเดือนตุลาคมถึงกุมภาพันธ์เป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุดเพราะพื้นดินไม่เปียกและไม่พบทาก ชุกชุมเช่นในหน้าฝน โดยจะชักชวนกันมาในระหว่างหมู่มิตรและคนรู้จัก

นักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ได้ให้ข้อคิดเห็นและเสนอแนะว่า ควรมีการลดหย่อนค่าธรรมเนียมต่างๆ ค่าเช่าอิมูปรณ์ ค่าครองชีพ สำหรับนักเรียน นักศึกษาเป็นกรณีพิเศษ ห้างน้ำควรมีราวแขวนเสื้อผ้าและอิมูปรณ์เพราะไม่สามารถแขวนผ้าไว้กับตะปูที่มีอยู่ได้พอเพียง และควรดูแลทำความสะอาดอยู่เสมอ ผู้ใช้ห้องน้ำควรเคร่งครัดในเรื่องการรักษาความสะอาดให้มากกว่าเดิม ควรปรับปรุงการสื่อความหมาย เช่น เส้นทางศึกษาธรรมชาติจากที่ทำการสถานที่ทางเดินที่ผกผันซ้ายไม้ถึงน้ำตกเหวสุวัตมีป้ายบอกระยะทางทิศทางน้อย ไม่สามารถประมาณระยะเวลาที่ใช้เดินทำได้ อาจทำให้ติดค้างอยู่ในป่าไม่สามารถออกมาทันก่อนจะพลบค่ำได้

ในอันดับรองลงมา นักท่องเที่ยวจำนวน 100 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.3 ของทั้งหมด เป็นนักท่องเที่ยวที่ไม่แน่ใจว่าจะกลับมาพักผ่อนหรือไม่ ซึ่งก็แล้วแต่โอกาส เวลาและงบประมาณ และเพื่อนๆ เนื่องจากผู้คนส่วนหนึ่งต้องยุ่งอยู่กับหน้าที่การงาน การเรียน ส่วนหนึ่งมีทัศนคติในทางลบคือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการเก็บค่าธรรมเนียม ค่าบริการของอุทยานฯ ที่เพิ่มขึ้น ตัวอย่างเช่นนักท่องเที่ยวผู้หนึ่งเสนอความคิดเห็นว่า “เก็บเงินค่าผ่านทางและค่าทางเดินเพิ่มมากขึ้นอย่างไม่มีเหตุผล อุทยานเป็นของคนไทยทุกคน กรมป่าไม้ไม่ควรแสวงหากำไรหรือผลประโยชน์” รวมทั้งบางกลุ่มไม่เห็นด้วยกับข้อบังคับห้ามก่อไฟ ห้ามเล่นกีตาร์ นักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้กล่าวว่า “มาพักผ่อนสนุกสนานไม่ใช่มาฝึกสมาธิ” พร้อมทั้งต้องการช่วงเวลาสบายสำหรับการเล่นกีตาร์

นักท่องเที่ยวที่เหลือจำนวน 17 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.7 ของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา เป็นนักท่องเที่ยวที่คิดว่าจะไม่กลับมาพักแรมที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อีกต่อไป ด้วยเหตุผลว่า เจ้าหน้าที่ให้การต้อนรับไม่ดี ไม่สนใจ ไม่มีมารยาท ถนนเลว น้ำไม่พอใช้ เก็บค่าบริการหลายต่อเหมือนธุรกิจการค้า ถูกจำกัดสิทธิ์ เล่นกีตาร์ไม่ได้ นักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้กล่าวเปรียบเปรยว่า “ปัจจุบันอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เหมือนสถานที่ของคนที่ไม่มีการไปไม่มีอะไรทำในวันหยุดเท่านั้นเอง”

ตารางที่ 4.15 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคาดหวังที่จะกลับมาทางเดินที่พักร่มในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในอนาคต

การพักร่มในอนาคต	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มาแน่นอน	183	61.0
ไม่แน่ใจ	100	33.3
ไม่มา	17	5.7

4.8.1 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความคาดหวังในการพักร่มในอนาคต

ความสัมพันธ์ระหว่างเพศที่แตกต่างกันกับความคาดหวังที่จะกลับมาทางเดินที่พักร่มในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในอนาคต พบว่าเพศชาย ร้อยละ 63.6 จะกลับมาทางเดินที่พักร่มที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อีกในอนาคต ส่วนเพศหญิงจะกลับมาทางเดินที่พักร่มที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อีกในอนาคต ร้อยละ 56.9

ความแตกต่างระหว่างนักท่องเที่ยวทางเดินที่พักร่มเพศชายและเพศหญิง ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องของความคาดหวังที่จะกลับมาทางเดินที่พักร่มในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในอนาคตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.16 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความคาดหวังที่จะกลับมาทางเดินที่พักร่มในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในอนาคต

เพศ/ความคิดเห็น	มาแน่นอน	ไม่มา/ไม่แน่ใจ	รวม
ชาย	117 (63.6)	67 (36.4)	184 (100)
หญิง	66 (56.9)	39 (43.1)	116 (100)
รวมจำนวน	183	117	300
รวมร้อยละ	61.0	39.0	100

$$\chi^2 = 1.339 \quad df = 1$$

$$C = 0.067$$

$$P = 0.247$$

4.8.2 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความคาดหวังในการพักแรมในอนาคด

ความคาดหวังที่จะกลับมาทางเดินที่พักรแรมในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในอนาคดพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป ร้อยละ 71.6 จะกลับมาทางเดินที่พักรแรมที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อีกในอนาคด ส่วนนักท่องเที่ยวอายุ 23-29 ปี จะกลับมาทางเดินที่พักรแรมที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อีกในอนาคด ร้อยละ 66.3 และนักท่องเที่ยวอายุ 15-22 ปี จะกลับมาทางเดินที่พักรแรมที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อีกในอนาคด ร้อยละ 49.6

อายุที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยวทางเดินที่พักรแรม ก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องของความคาดหวังที่จะกลับมาทางเดินที่พักรแรมในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในอนาคดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.17 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความคาดหวังที่จะกลับมาทางเดินที่พักรแรมในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในอนาคด

อายุ/ความคิดเห็น	มาแน่นอน	ไม่มา/ไม่แน่ใจ	รวม
15-22 ปี	60 (49.6)	61 (50.4)	121 (100)
23-29 ปี	65 (66.3)	33 (33.7)	98 (100)
30 ปีขึ้นไป	58 (71.6)	23 (28.4)	81 (100)
รวมจำนวน	183	117	300
รวมร้อยละ	61.0	39.0	100

$X^2 = 11.623$

$df = 2$

$C = 0.193$

$P = 0.003$

4.8.3 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับความคาดหวังในการพักแรมในอนาคด

ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาที่แตกต่างกันกับความคาดหวังที่จะกลับมาทางเดินที่พักรแรมในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในอนาคด พบว่า ระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 66.9 จะกลับมาทางเดินที่พักรแรมที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อีกในอนาคด ส่วนระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีจะกลับมาทางเดินที่พักรแรมที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อีกในอนาคด ร้อยละ 53.7

ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันที่แตกต่างระหว่างนักท่องเที่ยวทางเดินที่พักรแรมก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องของความคาดหวังที่จะกลับมาทางเดินที่พักรแรมในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในอนาคดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.18 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับความคาดหวังที่จะกลับมาทางเดินที่
พักผ่อนในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในอนาคค

ระดับการศึกษา/ความ คิดเห็น	มานานอน	ไม่มา/ไม่แน่ใจ	รวม
ต่ำกว่าปริญญาตรี	72 (53.7)	62 (46.3)	134 (100)
ปริญญาตรีขึ้นไป	111 (66.9)	55 (33.1)	166 (100)
รวมจำนวน	183	117	300
รวมร้อยละ	61.0	39.0	100

$X^2 = 5.378$ $df = 1$ $C = 0.133$ $P = 0.020$

4.8.4 ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอาชีพกับความคิดเห็นในการพักผ่อนในอนาคค

ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอาชีพที่แตกต่างกันกับความคาดหวังที่จะกลับมาทาง
เดินที่พักผ่อนในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในอนาคค พบว่า กลุ่มอาชีพอื่นๆ คือ ข้าราชการ รัฐ
วิสาหกิจ พนักงานบริษัท นักธุรกิจ รับจ้าง เกษตรกร แม่บ้าน ผู้เกษียณอายุ ร้อยละ 67.7 จะกลับมา
ทางเดินที่พักผ่อนที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อีกในอนาคค ส่วนกลุ่มนักเรียน นักศึกษา จะกลับมาทาง
เดินที่พักผ่อนที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อีกในอนาคค ร้อยละ 49.5

กลุ่มอาชีพที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยวทางเดินที่พักผ่อนก่อให้เกิดความแตกต่าง
กันในเรื่องของความคาดหวังที่จะกลับมาทางเดินที่พักผ่อนในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในอนาคค
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.19 ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอาชีพกับความคาดหวังที่จะกลับมาทางเดินที่พักผ่อน
ในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในอนาคค

กลุ่มอาชีพ/ความคิดเห็น	มานานอน	ไม่มา/ไม่แน่ใจ	รวม
นักเรียน นักศึกษา	55 (49.5)	56 (50.5)	111 (100)
อาชีพอื่นๆ	128 (67.7)	61 (32.3)	189 (100)
รวมจำนวน	183	117	300
รวมร้อยละ	61.0	39.0	100

$X^2 = 9.710$ $df = 1$ $C = 0.177$ $P = 0.002$

4.8.5 ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มรายได้กับความคาดหวังในการพักแรมในอนาคต

ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มรายได้ที่แตกต่างกับความคาดหวังที่จะกลับมาทางเดินที่พักรแรมในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในอนาคต พบว่า กลุ่มที่มีรายได้ 10,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 75.8 จะกลับมาทางเดินที่พักรแรมที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อีกในอนาคต ส่วนกลุ่มที่มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท จะกลับมาทางเดินที่พักรแรมที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อีกในอนาคต ร้อยละ 61.6 และกลุ่มที่ไม่มีรายได้จะกลับมาทางเดินที่พักรแรมที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในอนาคต ร้อยละ 46.1

กลุ่มรายได้ที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยวทางเดินที่พักรแรมก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องของความคาดหวังที่จะกลับมาทางเดินที่พักรแรมในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในอนาคตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.20 ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มรายได้กับความคาดหวังที่จะกลับมาทางเดินที่พักรแรมในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในอนาคต

กลุ่มรายได้/ความคิดเห็น	มาแน่นอน	ไม่มา/ไม่แน่ใจ	รวม
ไม่มีรายได้	47 (46.1)	55 (53.9)	102 (100)
มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท	61 (61.6)	38 (38.4)	99 (100)
มีรายได้ตั้งแต่ 10,000 บาทขึ้นไป	75 (75.8)	24 (24.2)	99 (100)
รวมจำนวน	183	117	300
รวมร้อยละ	61.0	39.0	100

$$X^2 = 18.625$$

$$df = 2$$

$$C = 0.242$$

$$P = 0.000$$

บทที่ 5

อภิปรายผล

นันทนาการมีความสำคัญต่อการพัฒนาคน โดยทำให้คนในสังคมมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เนื่องจากนันทนาการมีคุณประโยชน์ในการช่วยผ่อนคลายความเครียด ความเหนื่อยล้าจากหน้าที่การงานประจำ และชีวิตความเป็นอยู่ที่จำเจ การเดินทางไปยังแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ โดยเฉพาะพื้นที่อุทยานแห่งชาติซึ่งกระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศทำให้ได้รับประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้ความแตกต่างของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ เกิดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง นำไปสู่พฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ในที่สุด

อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่เป็นพื้นที่อนุรักษ์ภายใต้การดูแลของกรมป่าไม้ นับได้ว่าเป็นสวัสดิการรูปแบบหนึ่งของรัฐในการส่งเสริมสุขภาพกายและจิตใจให้แก่ประชาชนในสังคม และเพื่อรักษาแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติให้คงอยู่ต่อไป จึงต้องทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากหลายๆ ด้านมาประกอบการวางแผนการจัดการ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่ได้มาสัมผัสเรียนรู้ในสถานการณ์จริงในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการ โดยการประเมินความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรนันทนาการ สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติของระบบนิเวศ ป่าไม้ สัตว์ป่า นกและแมลง ลักษณะทางกายภาพพื้นที่ ภูเขา น้ำตก ทักษิณภาพความสวยงาม และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นโครงสร้างพื้นฐาน ถนน ไฟฟ้า น้ำอุปโภคบริโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ เพื่อให้ได้ข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่สะท้อนถึงการจัดบริการนันทนาการของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ การศึกษาในครั้งนี้อภิปรายผลได้ดังนี้

5.1 ความพึงพอใจต่อการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการ

จากผลการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการ ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย อายุ 15 ปีขึ้นไป ที่อยู่ทางเดินที่พักผ่อน ณ สถานที่ทางเดินที่ผาถ้ำผาล้วนในช่วงฤดูฝน ในด้านความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจซึ่งเป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าก่อนการทำกิจกรรม พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคาดหวังในการชื่นชมธรรมชาติ ร้อยละ 97.7, รองลงมาเป็นการส่งเสริมสุขภาพ ร้อยละ 89.0,

ความคาดหวังในการได้รับความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ ร้อยละ 88.7, ความคาดหวังในการพบปะสังสรรค์ในหมู่คณะ ร้อยละ 85.3 และความคาดหวังในการผจญภัย ร้อยละ 79.4 ในการพักผ่อนด้วยกิจกรรมของนักท่องเที่ยว สำหรับในด้านกิจกรรมนันทนาการพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาพักผ่อนหย่อนใจด้วยการทำกิจกรรมชมวิวยิวทัศน์ ร้อยละ 92.0, เที่ยวชมหรือเล่นน้ำตก ร้อยละ 80.7, ศึกษาธรรมชาติ ร้อยละ 62.3 และเดินป่า ร้อยละ 60.0 ซึ่งจะเห็นได้ว่ากิจกรรมนันทนาการของนักท่องเที่ยวมีความสอดคล้องกับความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจที่เกิดขึ้นก่อนการทำกิจกรรม

จากการสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในครั้งนี้ พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์นันทนาการ โดยระบุตามองค์ประกอบของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งอำนวยความสะดวก และความคาดหวังที่จะกลับมาทางเดินที่หักแรมที่สถานี่ทางเดินที่หักแรมล้วยไม้ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อีก (ตารางที่ 5.1)

ตารางที่ 5.1 ร้อยละของนักท่องเที่ยว จำแนกตามความพึงพอใจด้านนันทนาการและความคาดหวังที่จะกลับมาทางเดินที่หักแรมที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อีกครั้งเมื่อมีโอกาส

รายการ	ร้อยละ
1. ความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการ	
ความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ	61.3
ความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ	51.9
2. ความคาดหวังที่จะกลับมาทางเดินที่หักแรมที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อีกครั้งเมื่อมีโอกาส	
มาแน่นอน	61.0
ไม่แน่ใจ/ไม่มา	39.0

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 61.3, พึงพอใจระดับสูง ร้อยละ 25.2 และพึงพอใจในระดับต่ำ ร้อยละ 13.5 นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 51.9 พึงพอใจในระดับต่ำ ร้อยละ 42.4 และพึงพอใจในระดับสูง ร้อยละ 5.7 กล่าวได้ว่านักท่องเที่ยวประมาณร้อยละ 50-60 มีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการในระดับปานกลาง ขณะที่นักท่องเที่ยวประมาณ ร้อยละ 15-40 มีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการในระดับต่ำ

เมื่อพิจารณาตามทฤษฎีของ วอลท์เพิร์ต นักภูมิศาสตร์พฤติกรรม (Walpert, 1964 อ้างถึงใน หัตถชัย พงศ์ ประยูร, 2527: 169-171) ที่ได้เปรียบเทียบแนวความคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจระหว่างแนวความคิดเก่ากับแนวความคิดใหม่ กล่าวว่า “แนวความคิดเก่าเชื่อว่ามนุษย์เราหวังผลเลิศในการประกอบกิจกรรมทุกอย่าง จึงต้องเป็นผู้ที่เพียบพร้อมไปด้วยข้อมูลและมีโอกาสที่จะตัดสินใจพอกัน” ต่างจากแนวความคิดใหม่ ที่วอลท์เพิร์ตคิดแปลงมาจากแนวความคิดของ เฮอริเบิร์ต ไซมอน (Herbert Simon) ที่กล่าวว่า “มนุษย์เรามีได้สิ่งผลเลิศเสมอไปในการประกอบกิจกรรมต่างๆ แต่ทำไปในระดับพอใจในระดับใช้ได้ (Satisfying Level)” ดังนั้นจะพบว่าความพึงพอใจที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการทำกิจกรรมนั้นหนาแน่นกว่า ภายใต้สภาพแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งอำนวยความสะดวกจึงอยู่ในระดับปานกลาง หรือมีความพึงพอใจเป็นใช้ได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่นักท่องเที่ยวเลือกหรือตัดสินใจทำกิจกรรมนั้นหนาแน่นใดๆ ก็ต้องพอใจต่อผลที่เกิดขึ้น แม้ว่าจะไม่ดีเลิศก็ตามแต่ก็ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ ในทางตรงกันข้ามถ้านักท่องเที่ยวคาดหวังผลจากการประกอบกิจกรรมนั้นหนาแน่นโดยมิได้นำข้อมูลข้อเท็จจริงทุกแง่มุมมาประกอบการตัดสินใจย่อมจะเกิดความไม่พึงพอใจ

จากการศึกษา พบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวที่มีความคิดเห็นในการกลับมาทางเดินที่พักร่มในอนาคตรหรือเกิดความคาดหวังที่จะกลับมาทางเดินที่พักร่มที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อีกครั้งเมื่อมีโอกาสนั้น พบว่า นักท่องเที่ยวจะกลับมาแน่นอน ร้อยละ 61.0 มีความสอดคล้องกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีความพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีอยู่ประมาณ ร้อยละ 50-60 ขณะที่จำนวนนักท่องเที่ยวที่เหลือน้อย ร้อยละ 39.0 ซึ่งแบ่งเป็นนักท่องเที่ยวที่มีความคิดเห็นไม่แน่ใจ ร้อยละ 33.3 และนักท่องเที่ยวที่มีความคิดเห็นไม่กลับมาทางเดินที่พักร่มที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ร้อยละ 5.7 มีความสอดคล้องกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งมีอยู่ประมาณร้อยละ 15-40

เมื่อพิจารณาแนวคิดตามกระบวนการทางจิตวิทยาของเทพนม เมืองแมน และสวีน สุวรรณ (2529: 6) กล่าวว่า ผลสืบเนื่องการปฏิบัติอาจเป็นได้ทั้งในลักษณะที่เป็นความพอใจและความไม่พอใจแก่บุคคล ถ้าผลสืบเนื่องใดนำความพอใจมาให้บุคคลก็จะพยายามทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีก ในทางตรงกันข้ามถ้าผลสืบเนื่องนั้นนำความไม่พอใจมาให้ บุคคลก็จะพยายามทำพฤติกรรมใหม่ และเมื่อพิจารณาตามทฤษฎีการกระทำที่มีเหตุผลของนักจิตวิทยา ฟิชไบน์ และไอเซน (Fishbein & Ajzen, 1980 อ้างถึงใน ถิทธิโชค วรานุสันติกุล 132-135) กล่าวว่า เจตคติมิใช่ตัวแปรตัวสำคัญเพียงตัวเดียวที่จะกำหนดพฤติกรรม แต่เป็นเพียงตัวแปรประกอบตัวหนึ่งเท่านั้น ตัวแปรที่สำคัญที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมได้หรือไม่คือ ความตั้งใจหรือเจตนา (Intension) สำหรับการเปลี่ยนแปลงเจตคติ

และพฤติกรรมต้องเปลี่ยนแปลงที่ความเชื่ออันเป็นองค์ประกอบของเจตคติเสียก่อน และจะต้องเป็นความเชื่อพื้นฐานจริงๆ ของบุคคล ขณะที่ประธาน มาลากุล ณ อยุธยา (2523: 2) กล่าวว่า ความตั้งใจหรือความคาดหวังมีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมมนุษย์ ขณะที่ชวกันพฤติกรรมหรือการกระทำที่มุ่งหวังสิ่งที่ยอมรับก็ส่งผลย้อนกลับให้เกิดความคาดหวังขึ้นได้เช่นกัน

ดังนั้น ความพึงพอใจซึ่งเป็นเจตคติทางบวกมีผลต่อความคิดเห็นในการมาทางเดินที่พักรวมนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มีความพึงพอใจระดับปานกลางจึงมีความคาดหวังที่จะกลับมาทางเดินที่พักรวมอีก ขณะที่นักท่องเที่ยวที่มีความพึงพอใจระดับต่ำมีความคาดหวังที่จะไม่กลับมาหรืออาจไม่แน่ใจว่าจะกลับมาทางเดินที่พักรวมหรือไม่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเหตุผลในการตัดสินใจของบุคคลนั้น

ทั้งนี้ในแง่มุมประชากรศาสตร์ (Demography) พบว่า นักท่องเที่ยวที่คาดหวังว่าจะกลับมาทางเดินที่พักรวมที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในครั้งต่อไปถ้ามีโอกาส ไม่มีความแตกต่างในเรื่องเพศหมายความว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิงมีจำนวนที่คาดหวังที่จะกลับมาทางเดินที่พักรวมเท่าๆ กัน แต่ก็มีความแตกต่างทางประชากร อันได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ซึ่งพบว่านักท่องเที่ยวที่คาดหวังว่าจะกลับมาทางเดินที่พักรวมในอนาคตมีลักษณะเป็น นักท่องเที่ยวที่มีอายุ 30 ปี ขึ้นไป มีการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป ประกอบอาชีพซึ่งไม่ใช่นักเรียนนักศึกษา มีรายได้ 10,000 บาทขึ้นไป

จากประชากรกลุ่มที่คาดหวังว่าจะกลับมาทางเดินที่พักรวมในอนาคต กลุ่มนี้น่าจะมีลักษณะทางจิตวิทยาที่เข้ากับการจำแนกประเภทของนักท่องเที่ยวในกลุ่มที่มีความสนใจหลากหลาย (Allocentrics) กล่าวคือ เป็นนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในกิจกรรมหลากหลาย เปิดเผยและมีความมั่นใจในตัวเอง ชอบผจญภัยอย่างมากและเต็มใจออกไปเผชิญชีวิต การเดินทางเป็นช่องทางให้บุคคลเหล่านี้แสดงออกมาซึ่งความอยากรู้อยากเห็นและได้สนองความอยากรู้อยากเห็น เป็นกลุ่มที่ชอบทดลองของใหม่ๆ ทั้งที่พัก อาหาร บ้านเท็ง และผู้คนที่แตกต่างกันไปจากคน ซึ่งมีลักษณะตรงข้ามกับนักท่องเที่ยวประเภทเน้นตัวเองเป็นศูนย์กลาง (Psychocentrics) (Plog, Stanley C., 1974 อ้างถึงใน เถรี วังสัโพิจิตร, 2534: 32-33)

5.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการ

การศึกษาเรื่องความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการ มีตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ จุดประสงค์ของการพักผ่อน ประสบการณ์การพักผ่อน ความรู้การปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยว และความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจ ตัวแปรแต่ละตัวที่ศึกษาสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

5.2.1 เพศ

เพศ กับ ความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ

จากการศึกษาพบว่าเพศชายมีแนวโน้มที่จะมีความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติมากกว่าเพศหญิง แต่จากการทดสอบทางสถิติพบว่า เพศไม่มีผลทำให้ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า นักท่องเที่ยวเพศชายมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการมากกว่าเพศหญิง

เพศ กับ ความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ

จากการศึกษาพบว่าเพศหญิงมีแนวโน้มที่จะมีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการมากกว่าเพศชาย แต่จากการทดสอบทางสถิติพบว่า เพศไม่มีผลทำให้ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า นักท่องเที่ยวเพศชายมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการมากกว่าเพศหญิง

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เพศชายและเพศหญิงแม้จะมีความแตกต่างกันในลักษณะโครงสร้างของร่างกาย สภาพจิตใจและการเลี้ยงดู แต่บทบาททางเพศในสังคมทุกวันนี้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น และมีการใช้เวลาว่างในการท่องเที่ยวพักผ่อนและประกอบกิจกรรมนันทนาการประเภทต่างๆ เพิ่มขึ้น ทำให้ทั้งหญิงและชายได้มีโอกาสประกอบกิจกรรมที่ตนสนใจได้ทัดเทียมกัน จึงทำให้นักท่องเที่ยวที่มีเพศต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการไม่แตกต่างกัน

ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของอังครา กฤษณสินวล (2536: 82) ที่พบว่า ความแตกต่างระหว่างเพศไม่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อสื่อทางโทรทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาทางสิ่งแวดล้อม และรัฐวุฒิ เข็มศรีพงษ์ (2542: 80) ที่พบว่า นักท่องเที่ยวเพศชายและหญิงมี

ความพึงพอใจต่อการจัดสภาพแวดล้อม บริเวณหาดบางแสน จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.2.2 อายุ

อายุ กับ ความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ

จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า อายุมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุแตกต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการแตกต่างกัน

อายุ กับ ความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ

จากการศึกษาพบว่า อายุมีแนวโน้มความสัมพันธ์ในเชิงลบกับความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการเช่นกัน แต่จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คนที่มีอายุต่างกันก็จะมีความคิด ความสนใจ และความพร้อมทางด้านร่างกายที่แตกต่างกัน (เนาวรัตน์ พลาไย้อย และคณะ, 2538: 30) ผู้ที่มีอายุน้อยและกำลังอยู่ในช่วงวัยรุ่น ชอบมองเห็นสภาพธรรมชาติ ความสวยงามของโลกภายนอกได้ดี (จำเริญช่วงโชติ: 2526, 177) อีกทั้งวัยรุ่นสาวที่มีกำลังซื้อจากการทำงาน จึงสามารถเดินทางไปพักผ่อนในวันหยุดตามสถานที่ธรรมชาติ นักท่องเที่ยวเหล่านี้จึงมีความคล่องตัวในการทำกิจกรรมนันทนาการ สามารถใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างหลากหลายในระยะเวลาจำกัด ขณะที่ผู้สูงอายุมีข้อจำกัดด้านสุขภาพที่ไม่เอื้ออำนวยให้โลดโผน ผจญอุปสรรคความยากลำบากระหว่างทำกิจกรรมนันทนาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงฤดูฝนซึ่งตรงกับระยะเวลาที่ทำการศึกษา ในทางตรงกันข้ามอายุไม่เป็นข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ เพราะสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในพื้นที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองการบริการให้กับนักท่องเที่ยวทุกเพศทุกวัย จึงทำให้นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกันมีความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติต่างกัน แต่มีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการไม่แตกต่างกัน

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของชูลีพร ไกรเวียง (2531: 103) พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการรับรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ โดยนักท่องเที่ยวที่มีอายุน้อยมีการรับรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ในระดับสูง นักท่องเที่ยวที่มีอายุมากจะมีการรับรู้

เกี่ยวกับการอนุรักษ์ในระดับต่ำ และเมตตา เสวตเลข (2539: 127) พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุแตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อสวนสัตว์ดุสิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 17 ปีและต่ำกว่า มีความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มที่มีอายุ 37 ปีและสูงกว่า และกลุ่มที่มีอายุ 18-36 ปี แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของพงษ์ไพบูลย์ ศีลาราวนทย์ (2528: 182) ที่พบว่า กลุ่มประชาชนที่มีอายุ 30 ปีและต่ำกว่า มีความคิดเห็นต่อสวนสาธารณะเชิงบวกในด้านการจัดสภาพแวดล้อมและการบำรุงรักษา ด้านการจัดระเบียบ และด้านการบริการประชาชนมากกว่ากลุ่มประชาชนที่มีอายุ 31 ปีและสูงกว่า

5.2.3 ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา กับ ความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ

จากการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีแนวโน้มที่จะมีความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาด้านต่ำกว่าปริญญาตรี แต่จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า ระดับการศึกษาไม่มีผลทำให้ความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติของนักท่องเที่ยวแตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า นักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการแตกต่างกัน

ระดับการศึกษา กับ ความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ

จากการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาด้านต่ำกว่าปริญญาตรีมีแนวโน้มที่จะมีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป แต่จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า ระดับการศึกษาไม่มีผลทำให้ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวแตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า นักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการแตกต่างกัน

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การประเมินความพึงพอใจเป็นเรื่องการใช้อารมณ์ความรู้สึกพอใจ หรือไม่พอใจ ซึ่งเป็นผลที่ได้จากการที่นักท่องเที่ยวเข้าไปรับรู้ โดยการมองเห็น ได้ยิน ได้กลิ่น ได้สัมผัส รับรส และสัมผัส หายใจ (2526: 74) กล่าวว่า ความพอใจเป็นการให้ค่าความรู้สึกของคนเราที่สัมพันธ์กับระบบโลกทัศน์ที่เกี่ยวกับความหมายของสภาพแวดล้อม ขณะที่วงการศิลปะมีแนวคิดว่าคุณค่าสุนทรียภาพสามารถสร้างเสริมให้เกิดขึ้นได้โดยการได้รับหรือมีการศึกษารับรู้คุณค่าความพอใจในศิลปะ (Art Appreciation) ต้องอาศัยการเรียนงานศิลปะมาตามลำดับขั้น (น. ณ. ปากน้ำ, 2540: 15-38 อ้างถึงใน บุญลือ คะเชนทร์ชาติ, 2541: 117) จึงต่างจากคุณค่าความ

พอใจต่อสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ อีกทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกที่มนุษย์สร้างขึ้นก็มุ่งเน้นประโยชน์ในการใช้สอยเป็นสำคัญมิใช่เพื่อความสวยงามทางศิลปะ ความพึงพอใจจึงไม่อาจสร้างสมมาจากการเรียนในชั้นเรียนทำให้นักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการไม่แตกต่างกัน

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของบุญถิ์ คะเชนทร์ชาติ (2541: 88-89) พบว่า ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการให้คุณค่าสุนทรียภาพแหล่งสิ่งแวดล้อมธรรมชาติบริเวณกว๊านพะเยา ตามการให้คุณค่าของประชาชนและนักท่องเที่ยว และอภิวรรณ เกียงขวา (2534: 86) ที่พบว่าระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาสถานที่พักผ่อนที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

5.2.4 อาชีพ

อาชีพ กับ ความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ

จากการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย รับจ้าง เกษตรกร แม่บ้าน เกษียณอายุ มีแนวโน้มที่จะมีความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติสูงกว่ากลุ่มนักเรียนนักศึกษา แต่จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า อาชีพไม่มีผลทำให้ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวแตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการแตกต่างกัน

อาชีพ กับ ความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ

จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มที่ประกอบอาชีพรับราชการ รัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท มีแนวโน้มที่จะมีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสูงกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นนักเรียนนักศึกษา หรือกล่าวได้ว่านักท่องเที่ยวกลุ่มนักเรียน นักศึกษา เป็นกลุ่มที่มีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ทั้งสองด้านน้อยที่สุด แต่จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า อาชีพไม่มีผลทำให้ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวแตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการแตกต่างกัน

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักท่องเที่ยวทางเดินเท้าพักผ่อนทุกคนสามารถใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการที่เท่าเทียมกัน โดยทางอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ไม่ได้ให้อภิสิทธิ์แก่นักท่องเที่ยวทางเดินเท้าพักผ่อนที่ประกอบอาชีพใดอาชีพหนึ่งเป็นพิเศษ จึงทำให้นัก

ท่องเที่ยวที่มีอาชีพต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการที่ไม่แตกต่างกันอย่างชัดเจนนัก

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุริพร ภัทรพรานันท์ (2541: 106-107) ที่พบว่าอาชีพไม่มีผลทำให้ทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติในจังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสมบัติ แซ่แอ่ (2538: 85) ที่พบว่า ตัวแปรอาชีพไม่สามารถอธิบายพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่อการเลือกใช้บริการท่องเที่ยวชมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในรูปแบบบริการอุปกรณ์พักค้างแรมได้

5.2.5 รายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน กับ ความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ

จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า รายได้ต่อเดือนมีแนวโน้มความสัมพันธ์เชิงลบกับความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ แต่จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า รายได้ต่อเดือนไม่มีผลทำให้ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวแตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการแตกต่างกัน

รายได้ต่อเดือน กับ ความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ

จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า รายได้ต่อเดือนมีแนวโน้มความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ แต่จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า รายได้ต่อเดือนไม่มีผลทำให้ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวแตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการแตกต่างกัน

ทั้งนี้อาจเป็นผลสืบเนื่องมาจาก นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อนหย่อนใจในสถานที่ธรรมชาติบรรยากาศป่าเขา (ร้อยละ 84.0) มีการเตรียมตัวสำหรับในการมาพักผ่อนด้วยการนำเต็นท์ผ้าใบมาเอง (ร้อยละ 84.7) นักท่องเที่ยวจึงดูเหมือนว่าจะมีความต้องการและพร้อมที่จะใช้ชีวิตหรือปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติอย่างมีความสุขตามอัธยาศัยที่พึงมีได้ อีกทั้งความพึงพอใจที่นักท่องเที่ยวจะได้รับนั้นก็ไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามกำลังเงินเสมอไป เพราะนักท่องเที่ยวเหล่านี้สามารถเลือกประกอบกิจกรรมนันทนาการและการบริการของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ได้ตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล และระยะเวลาในการอยู่พักแรมเป็นเพียงระยะเวลา

สั้นๆ 1-2 คืน (ร้อยละ 89.0) ทำให้นักท่องเที่ยวไม่เกิดความยากลำบากหรือต้องสรรหาสิ่งอำนวยความสะดวกใดๆ เกิดความจำเป็นมากนัก จึงไม่มีผลทำให้นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการแตกต่างกัน

ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของบุญถือ คณะเศรษฐศาสตร์ (2541: 88-89) ที่พบว่าคนส่วนใหญ่มาพักผ่อนเพื่อรับประทานอาหารเช้า และเที่ยวชมกวันพะเยา ไม่เกิน 2-4 ชั่วโมง โดยที่รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับการให้คุณค่าสุนทรียภาพแหล่งสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ บริเวณกวันพะเยา ตามการให้คุณค่าของประชาชนและนักท่องเที่ยว และจันทรา เกตุมี (2542: 220-222) ที่พบว่ารายได้ของครูมัธยมศึกษาในจังหวัดระยองมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจนโยบายของพรรคการเมืองด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5.2.6 จุดประสงค์หลักในการพักผ่อน

จุดประสงค์หลักในการพักผ่อน กับ ความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ

จากการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มที่มาพักผ่อนหย่อนใจในสถานที่ธรรมชาติบรรยากาศป่าเขาที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มีความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติมากกว่ากลุ่มที่มาหาประสบการณ์ร่วมกับเพื่อนหรือแะพักแรมก่อนไปยังที่อื่นหรือมาด้วยจุดประสงค์อื่นๆ ที่นอกเหนือจากนี้ แต่จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า จุดประสงค์การพักผ่อนไม่มีผลทำให้ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวแตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า นักท่องเที่ยวที่มีจุดประสงค์การพักผ่อนแตกต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการแตกต่างกัน

จุดประสงค์หลักในการพักผ่อน กับ ความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ

จากการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มที่มาพักผ่อนหย่อนใจในสถานที่ธรรมชาติบรรยากาศป่าเขาที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการมากกว่ากลุ่มที่มาหาประสบการณ์ร่วมกับเพื่อนหรือแะพักแรมก่อนไปยังที่อื่นหรือมาด้วยจุดประสงค์อื่นๆ ที่นอกเหนือจากนี้ แต่จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า จุดประสงค์การพักผ่อนไม่มีผลทำให้ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวแตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า นักท่องเที่ยวที่มีจุดประสงค์การพักผ่อนแตกต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการแตกต่างกัน

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก จุดประสงค์แต่ละกลุ่มย่อยที่ศึกษา มีการแบ่งกลุ่มที่ไม่สามารถแยกแยะกลุ่มออกจากกันได้ชัดเจน กล่าวคือ การมาหาประสบการณ์ร่วมกับเพื่อน อาจเป็นการมาเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจในสถานที่ธรรมชาติที่มีบรรยากาศป่าเขาเช่นเดียวกัน อีกทั้งนักท่องเที่ยวที่แวะมาเพื่อกางเต็นท์พักแรมที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ก่อนไปยังสถานที่อื่นต่อก็มีอยู่จำนวนมาก จึงไม่มีผลทำให้นักท่องเที่ยวที่มีจุดประสงค์หลักต่างๆ ที่ได้แบ่งกลุ่มไว้ มีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการแตกต่างกัน

ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของลลิตา โกชนพันธ์ (2539: 81) ที่พบว่า พฤติกรรมการศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติของสถานที่ท่องเที่ยวกับวัตถุประสงค์หลักของการเดินทาง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยนักท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจเป็นกลุ่มที่มีระดับพฤติกรรมในการศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติของสถานที่ท่องเที่ยวเหมาะสมเป็นจำนวนมากกว่ากลุ่มทัศนอาหรหรือเข้าค่ายพักแรม กลุ่มอบรมสัมมนา และกลุ่มศึกษาวิจัย

5.2.7 ประสบการณ์การพักแรม

ประสบการณ์การพักแรม กับ ความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ

จากการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวที่เคยมากางเต็นท์พักแรมในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มีแนวโน้มที่จะมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อนันทนาการมากกว่านักท่องเที่ยวที่ไม่เคยมากางเต็นท์พักแรม แต่จากการทดสอบทางสถิติพบว่า ประสบการณ์ไม่มีผลทำให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า นักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์การพักแรมในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการแตกต่างกัน

ประสบการณ์การพักแรม กับ ความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ

จากการศึกษา พบว่า ประสบการณ์การพักแรมมีแนวโน้มความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ แต่จากการทดสอบทางสถิติพบว่า ประสบการณ์ไม่มีผลทำให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า นักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์การพักแรมในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการแตกต่างกัน

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ได้รับการอนุรักษ์อย่างต่อเนื่อง จึงไม่พบความเปลี่ยนแปลงที่ผิดแผกแตกต่างไปจากเดิมมากนัก แม้ว่าจะมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มมากขึ้นกว่าในช่วงเวลาที่ผ่านมา เช่น ร้านอาหารของที่ระลึก ห้องน้ำห้องสุขา การปรับปรุงสถานที่กางเต็นท์ในบางจุด เป็นต้น แต่ยังอยู่ในช่วงที่ไม่พร้อมที่จะเปิดบริการแก่นักท่องเที่ยวให้เข้าไปใช้ประโยชน์ และแม้ว่านักท่องเที่ยวจะขาดประสบการณ์ในการกางเต็นท์พักแรม แต่ได้เดินทางเข้ามาในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่แบบไปเช้าเย็นกลับแทนที่จะอยู่กางเต็นท์พักแรม ก็จะสามารถใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการในหลายๆ กิจกรรมได้เช่นกัน จึงทำให้นักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์การพักแรมต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการไม่แตกต่างกัน

ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุรศักดิ์ ชุนณรงค์ (2539: 118) ที่พบว่า นักท่องเที่ยวที่เคยเที่ยวถ้ำ 4 ครั้ง เห็นด้วยกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่านักท่องเที่ยวที่เคยเที่ยวถ้ำ 1-3 ครั้ง และไม่เคยเที่ยวมาก่อน แต่จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า ประสิทธิภาพในการเที่ยวถ้ำไม่มีผลทำให้ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวแตกต่างกัน และวรรณฯ ยังเจริญ (2542: 174-178) ที่พบว่า ประสิทธิภาพการฝึกอบรมการจัดการมูลฝอยและน้ำเสียไม่มีผลทำให้ทัศนคติในการจัดการมูลฝอยและน้ำเสียแตกต่างกันทางสถิติ โดยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่ได้รับการอบรมจะมีทัศนคติในการจัดการน้ำเสียดีกว่าสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้อบรมการจัดการน้ำเสีย

5.2.8 ความรู้กฎระเบียบข้อปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยว

ความรู้กฎระเบียบข้อปฏิบัติตน กับ ความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ

จากการศึกษา พบว่า ความรู้กฎระเบียบข้อปฏิบัติตนมีแนวโน้มความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ แต่จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า ความรู้กฎระเบียบข้อปฏิบัติตนไม่มีผลทำให้ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวแตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการ

ความรู้กฎระเบียบข้อปฏิบัติตน กับ ความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ

จากการศึกษา พบว่า ความรู้กฎระเบียบข้อปฏิบัติตนมีแนวโน้มความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ แต่จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า

ความรู้กฎระเบียบข้อปฏิบัติคนไม่มีผลทำให้ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวแตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการ

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก กฎระเบียบข้อปฏิบัติเป็นกฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นใช้ในแหล่งนันทนาการประเภทอุทยานแห่งชาติทั่วประเทศ ทำให้นักท่องเที่ยวที่นิยมเดินทางไปพักผ่อนยังอุทยานแห่งชาติต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบเหมือนกัน และกฎระเบียบที่วางไว้อยู่บนพื้นฐานที่เอื้อประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยว ความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับความรู้กฎระเบียบข้อบังคับ แต่ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น

ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของณรงค์ ทรัพย์เย็น (2537: 95-134) ที่พบว่าคะแนนความประพฤติกึ่งหมายถึงคะแนนตามระเบียบที่โรงเรียนนายร้อยตำรวจกำหนดขึ้น ซึ่งถ้านักเรียนนายร้อยตำรวจกระทำผิดวินัยจะถูกตัดคะแนนโดยนายตำรวจปกครองนั้น ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความคาดหวังต่อบทบาทของตำรวจปกครองในการส่งเสริมจริยธรรมในทุกๆ ด้าน ได้แก่ การเป็นแบบอย่างทางด้านความรับผิดชอบหน้าที่ ความสุจริต ความอดทนต่อความเจ็บใจ ความไม่หวั่นไหวต่อความยากลำบาก ความไม่มักมากในลาภผล การมุ่งบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ การดำรงตนในความยุติธรรม การเป็นแบบอย่างทางการกระทำด้วยปัญญา และความเป็นแบบอย่างทางการรักษาความไม่ประมาท แต่ไม่สอดคล้องกับพัชรวิรรณ ประสานพันธ์ (2533: 118) ที่พบว่าความรู้และเจตคติของครูตำรวจตระเวนชายแดนที่มีต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.2.9 ความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจ

ความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจ กับ ความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ

จากการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มที่มีความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจระดับสูงมีความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจในระดับปานกลางถึงต่ำ จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า ความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า นักท่องเที่ยวที่มีความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการแตกต่างกัน

ความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจ กับ ความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ

จากการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มที่มีความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจระดับสูงมีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจในระดับปานกลางถึงต่ำ จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า ความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า นักท่องเที่ยวที่มีความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการแตกต่างกัน

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ความคาดหวังมีส่วนในการครอบงำความรู้สึกพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยที่ประสาน มาลากุล ณ อยุธยา (2523: 2) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ของค่านิยม และ แรงจูงใจ/ทัศนคติ/ความสนใจ และ ความคาดหวัง และ พฤติกรรม เป็นระบบย้อนกลับ ดังนั้น หากว่าผลที่ได้รับจากการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการไม่ตรงกับที่ได้คาดหวังไว้ ทำให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์ลดน้อยได้

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวิลสัน และคนอื่นๆ (Wilson et al., 1989 อ้างถึงใน Baron & Byrne, 1991: 120) ที่พบว่า ความคาดหวังต่อความสนุกสนานจากการดูวิดีโอเทปการ์ตูนทำให้เกิดความสนุกสนานมากขึ้น เปรียบเทียบจากกลุ่มที่คาดว่าจะชอบ (expect-to-like group) ซึ่งก่อนดูจะได้รับการบอกเล่าถึงความสนุกสนานและภายหลังจากดูแล้วยังมีความสนุกสนานมากขึ้น และมากกว่ากลุ่มที่ปล่อยได้วิดีโอเทปการ์ตูนเอง

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว ลักษณะการพักผ่อนและการประกอบกิจกรรม แบบวัดความรู้เรื่องกฎระเบียบการปฏิบัติตน แบบวัดความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจ แบบวัดความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ แบบวัดความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก และความคิดเห็นต่อการพักผ่อนที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ การศึกษาได้ทำการสอบถามนักท่องเที่ยวที่สถานที่กางเต็นท์ผาแก้วผาเหล็ก อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จำนวน 300 ราย ในระหว่างวันที่ 25 กรกฎาคม ถึง 3 สิงหาคม 2542 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS Version 7.5 และนำเสนอข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และการวิเคราะห์ความแปรปรวนและการวิเคราะห์การจำแนกหมู่ สำหรับการสรุปผลและข้อเสนอแนะ มีรายละเอียดดังนี้

6.1 สรุปผลการวิจัย

6.1.1 นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 61.3) มีอายุตั้งแต่ 15-60 ปี อายุเฉลี่ย 26 ปี มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป (ร้อยละ 55.3) ประกอบอาชีพรับราชการ รัฐบาลกิจ พนักงานบริษัท (ร้อยละ 39.7) ผู้มีรายได้ (ร้อยละ 66.0) มีรายได้ต่อเดือนต่ำสุด 1,000 บาท สูงสุด 80,000 บาท เฉลี่ยประมาณ 15,000 บาท

6.1.2 นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจในสถานที่ธรรมชาติ (ร้อยละ 60.0) ใช้เวลาในการพักผ่อนประมาณ 1-2 คืน (ร้อยละ 89.0) โดยไม่เคยกางเต็นท์พักผ่อนที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มาก่อน (ร้อยละ 46.7) ส่วนใหญ่นำเต็นท์มาเอง (ร้อยละ 84.7) แหล่งข้อมูลเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ได้รับจากเพื่อนมากที่สุด (ร้อยละ 27.5) กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวพักผ่อนด้วยเต็นท์ได้กระทำอันดับต้นๆ ได้แก่ การชมวิวทิวทัศน์ (ร้อยละ 92.0) เที่ยวชมหรือเล่นน้ำตก (ร้อยละ 80.7) ศึกษาธรรมชาติ (ร้อยละ 62.3) และเดินป่า (ร้อยละ 60.0)

6.1.3 นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 77.4) มีความรู้ในการปฏิบัติตนระหว่างพำนักรั้วอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในระดับสูง โดยมีคะแนนความรู้เฉลี่ย 8.3 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ส่วนใหญ่ทราบว่าต้องช่วยกันรักษาความสะอาด ทั้งขยะเฉพาะที่จัดไว้ให้ (ร้อยละ 97.7) และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังไม่ทราบข้อห้ามการเล่นกีตาร์ (ร้อยละ 42.7)

6.1.4 นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในระดับสูง (ร้อยละ 57.0) โดยมีความคาดหวังในการชื่นชมธรรมชาติมากที่สุด (ร้อยละ 74.0) และคาดหวังในการได้รับความสงบสันโดษน้อยที่สุด (ร้อยละ 7.3)

6.1.5 นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 61.3) รองลงมา คือ ระดับสูง (ร้อยละ 25.2) และระดับต่ำ (ร้อยละ 13.5) จากการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า ความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยว ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยนักท่องเที่ยวที่มีความคาดหวังสูงมีความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีความคาดหวังปานกลางถึงต่ำ และอายุมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยนักท่องเที่ยวที่มีอายุน้อยจะมีความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุมาก

ส่วนเพศ รายได้ การศึกษา อาชีพ จุดประสงค์ของการพักผ่อน ประสบการณ์การพักผ่อน และความรู้กฎระเบียบการปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ไม่มีผลทำให้เกิดความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

6.1.6 นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 51.9) รองลงมา คือ ระดับต่ำ (ร้อยละ 42.4) และระดับสูง (ร้อยละ 5.7) จากการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ พบว่า ความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจที่แตกต่างกันมีผลทำให้เกิดความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยนักท่องเที่ยวที่มีความคาดหวังสูงจะมีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีความคาดหวังต่อสิ่งอำนวยความสะดวกต่ำ

ส่วนเพศ อายุ รายได้ การศึกษา อาชีพ จุดประสงค์ของการพักผ่อน ประสบการณ์การพักผ่อน และความรู้กฎระเบียบการปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ไม่มีผลทำให้เกิดความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

6.1.7 นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความคาดหวังที่จะกลับมาทางเดินที่พักร่มเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในครั้งต่อไปอย่างแน่นอน (ร้อยละ 61.0) รองลงมา คือ ไม่น่าใจ (ร้อยละ 33.3) และไม่มา (ร้อยละ 5.7) อุปสรรคต่อการเดินทางมาทางเดินที่พักร่ม ได้แก่ ข้อจำกัดในการใช้เวลาว่างเพราะมีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบในการเรียน การทำงาน มีข้อจำกัดในเรื่องเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพการบริการ รวมทั้งข้อจำกัดของฤดูกาล

สำหรับปัจจัยสำคัญที่จูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาทางเดินที่พักร่มในอนาคต ได้แก่ การมีงบประมาณเพียงพอ การได้ใกล้ชิดธรรมชาติ บรรยากาศความสวยงามตามธรรมชาติ อากาศบริสุทธิ์ และความสะดวกในการเดินทาง

6.1.8 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวกับความคาดหวังที่จะกลับมาทางเดินที่พักร่มในอนาคต พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุ 30 ปี ขึ้นไป มีการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป ประกอบอาชีพอื่นซึ่งไม่ใช่นักเรียนนักศึกษา มีรายได้ 10,000 บาทขึ้นไป เป็นนักท่องเที่ยวที่คาดหวังว่าจะกลับมาทางเดินที่พักร่มในอนาคต

ส่วนความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิงไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความคาดหวังที่จะกลับมาทางเดินที่พักร่มในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

6.2 ข้อเสนอแนะ

6.2.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นว่า ความคาดหวังในพักผ่อนหย่อนใจเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจทั้งที่เกิดจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งอำนวยความสะดวก ทั้งนี้ความคาดหวังที่เกิดขึ้นของนักท่องเที่ยวเป็นผลสืบเนื่องประสบการณ์การมาทางเดินที่พักร่ม และการประกอบกิจกรรมนันทนาการต่างๆ ของนักท่องเที่ยว ดังนั้นเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการมากขึ้น ทางอุทยานฯ ควรจัดส่งเสริมปรับปรุงบริการนันทนาการของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ โดยมุ่งเน้นการให้การศึกษาแก่ประชาชนในด้านระบบนิเวศ ทรัพยากร และการใช้ประโยชน์

2) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นว่า อาชามีความสัมพันธ์เชิงลบกับความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ โดยนักท่องเที่ยวที่มีอายุน้อยมีความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุมาก ดังนั้นเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการมากขึ้น ทางอุทยานฯ ควรมีการพัฒนารูปแบบและประชาสัมพันธ์กิจกรรมนันทนาการที่เหมาะสมสอดคล้องตามลำดับอายุที่เพิ่ม

ขึ้นของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรจัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์ควบคู่กันไป ทั้งนี้เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อย่างมีความรู้ ความเข้าใจ และรู้จักคุณค่าของนันทนาการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นว่าลักษณะทางประชากรที่สำคัญ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังที่จะกลับมาท่องเที่ยวพักผ่อนในครั้งต่อไปของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มที่มีอายุ 15-22 ปี กลุ่มนักเรียน นักศึกษา กลุ่มที่ยังไม่มีรายได้ที่เกิดจากการทำงาน พบว่า เป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มที่จะไม่กลับมาอย่างแน่นอนหรือไม่ค่อยจะแน่ใจว่าจะกลับมาท่องเที่ยวพักผ่อนที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ได้อีกในอนาคต ดังนั้นอุทยานแห่งชาติแห่งชาติเขาใหญ่ควรจะมีการรณรงค์ด้วยกลวิธีต่างๆ เช่น ถอดหย่อนค่าธรรมเนียมเป็นกรณีพิเศษให้กับนักท่องเที่ยวที่มาพักผ่อนทางเดินที่กลุ่มนี้เพื่อเป็นแรงจูงใจให้เกิดความต้องการที่จะมาใช้ประโยชน์พื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อการนันทนาการในครั้งต่อไปอีก

4) ควรรณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวมีความตระหนักต่อกิจกรรมการพักผ่อนด้วยเส้นทาง ที่มุ่งการอยู่ใกล้ธรรมชาติและแสวงหาความสงบที่เมืองให้ไม่ได้ มากกว่าเป็นกิจกรรมที่กระทำเพื่อความสนุกสนานเฮฮา จนก่อให้เกิดการรบกวนนักท่องเที่ยวหรือทำลายความสงบของพื้นที่ นักท่องเที่ยวควรมีส่วนช่วยดูแลรักษาพื้นที่บริเวณทางเดินและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องให้สะอาดและเรียบร้อย ดังนั้น การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกใดๆ เพื่อรองรับกิจกรรมนันทนาการที่สืบเนื่องเกี่ยวข้อง ควรพิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการในการร่วมมือกับเอกชน และตอบสนองกับความต้องการในการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยว ได้นอกเหนือจากงบประมาณที่จำกัด เช่น การจัดบริการโทรศัพท์สาธารณะ ณ สถานที่ทางเดินที่ผาถ้ำผาไฟ เพราะจากการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวให้ความคิดเห็นว่ามีความจำเป็นในการติดต่อสื่อสารกับภายนอกพื้นที่ในกรณีเหตุสำคัญเร่งด่วน การพัฒนาต้องไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศเพื่อให้อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ดำรงความเป็นพื้นที่อนุรักษ์ที่ให้ประโยชน์ในการเป็นแหล่งนันทนาการที่มีผู้คนนิยมเดินทางมาใช้เวลาว่างเพื่อพักผ่อนด้วยกิจกรรมนันทนาการของประชาชนสืบต่อไป

6.2.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) เนื่องจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการในช่วงฤดูฝนเพียงฤดูกาลเดียวผลการวิจัยจึงไม่สามารถทราบความพึงพอใจจากการดำเนินกิจกรรมนันทนาการที่ครอบคลุมตลอดทั้งปี ปัญหาและข้อเสนอแนะที่ได้อาจสอดคล้องหรือเหมาะสมในสถานการณ์ของการศึกษาวิจัยครั้งนี้เท่านั้น ดังนั้นควรศึกษารูปแบบและความพึงพอใจจากการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อการนันทนาการ ทั้งที่เกิดขึ้นในฤดูกาลท่องเที่ยวปกติและนอกฤดูกาลท่องเที่ยว เพื่อจะได้นำมาเป็นข้อ

มูลในการวางแผนการจัดบริการนันทนาการของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด

2) การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่สิ้นสุดการทำกิจกรรมนันทนาการก่อนเดินทางกลับแหล่งพำนักนอกอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เป็นการศึกษากิจกรรมนันทนาการของนักท่องเที่ยวโดยรวม มิได้ศึกษาเฉพาะเจาะจงในรายละเอียดของแต่ละกิจกรรมนันทนาการ ดังนั้นการศึกษาในโอกาสต่อไปจึงควรศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการจัดบริการนันทนาการแต่ละกิจกรรมโดยละเอียด ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมนันทนาการในแต่ละกิจกรรมมีความต้องการสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมที่แตกต่างกันออกไป

3) ควรศึกษาวิจัยกิจกรรมการส่งเสริมด้วยสपोर्टไลท์ กิจกรรมการดูผีเสื้อและแมลงต่างๆ อีกทั้งกิจกรรมการขี่จักรยานท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เพราะในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ยังไม่สามารถประเมินการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการทำกิจกรรมนี้ได้ เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากไม่แสดงความคิดเห็นในเรื่องนี้ อาจเนื่องมาจากการสุ่มตัวอย่างในช่วงระยะเวลาที่ศึกษาไม่พบกลุ่มตัวอย่างของกิจกรรมเหล่านี้ รวมถึงกิจกรรมการศึกษาท่องเที่ยวคาราสาสตร์ซึ่งมีข้อจำกัดของฤดูกาลจึงไม่สามารถประเมินกิจกรรมการศึกษาท่องเที่ยวคาราสาสตร์ได้ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ต่อไป

4) ควรศึกษาเปรียบเทียบความรู้ความตระหนักต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้ได้ศึกษาเฉพาะความรู้กฎระเบียบการปฏิบัติตน ซึ่งไม่ครอบคลุมความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และผลการศึกษามีแนวโน้มว่าความรู้ไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว เพื่อจะได้นำมาเป็นข้อมูลในการวางแผนแก้ไขปัญหาลดผลกระทบที่เกิดจากนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

5) ควรศึกษาศักยภาพและการพัฒนาเทคนิคสื่อความหมายสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ที่เหมาะสมสำหรับเยาวชน ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวและนันทนาการภายใต้การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้เป็นที่แพร่หลายในหมู่เยาวชน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

6) ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวและประชาชนท้องถิ่นในการจัดการอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่นันทนาการ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการจัดการอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เพื่อการท่องเที่ยวและนันทนาการที่ยั่งยืน

บรรณานุกรม

กรมป่าไม้. ส่วนอุทยานแห่งชาติ. (2540ก). ข้อมูลพื้นฐานอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่. ม.ป.ท.

_____. อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่. (2540ข). รายงานสถิติการเข้าไปในเขตอุทยานแห่งชาติปีงบประมาณ 2539. ม.ป.ท.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2533). การศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. กองวางแผนโครงการ. (2540). สรุปสินค้าทางการท่องเที่ยว 2541-2542. เอกสารประกอบการวางแผนการท่องเที่ยว เล่มที่ 9.

เขาใหญ่บนเส้นทางสู่อุทยานสากล. (15 พฤศจิกายน 2540). ผู้จัดการรายวัน. หน้า 4.

คมกริช คิ้วเงิน. (2534). การศึกษาขีดความสามารถทางจิตวิทยาในการรองรับการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการบริเวณน้ำตกเหวสุวัต อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จรินทร์ ธานีรัตน์. (2507). นันทนาการชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โอเคียนสโตร์.

จันทรา เกตุมี. (2542). นโยบายพรรคการเมืองด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ประชาชนพึงพอใจ กรณีศึกษาทุกระดับมัธยมศึกษา จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

จิรพล สันฐานาว. (2537). แนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ใน สิ่งแวดล้อม '37. (หน้า 303-315). กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมคุณภาพและสิ่งแวดล้อม.

จำเนียร ช่วงโชติ. (2526). จิตวิทยาการรับรู้และการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.

ฉัตรชัย พงศ์ ประยูร. (2527). แนวความคิดทางภูมิศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

สุทธิพร ไกรเวียง. (2531). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์. (2522). การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

ณรงค์ ทรัพย์เย็น. (2537). ความคาดหวังของนักเรียนนายร้อยตำรวจต่อบทบาทของตำรวจปกครองในการส่งเสริมจริยธรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาอาชีวศึกษาและงานยุติธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

คารากร เจียมวิจักขณ์. (2532). ประสิทธิภาพของสื่อความหมายธรรมชาติเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพพื้นที่และทรัพยากรธรรมชาติแก่นักท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ดุสิต สุจิรารัตน์. (2541). การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS for Windows เล่มที่ 2. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บริษัทจุดทอง.

เทพนม เมืองแมน และสวิง สุวรรณ. (2529). พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

นิวัต เรืองพานิช. (2530). การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ริ้วเขียว.

เนาวรัตน์ พลาชัย และคนอื่นๆ. (2536). พฤติกรรมการท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย. คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2531). เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศรีอนันต์.

บุญลือ คะเชนทร์ชาติ. (2541). การประเมินคุณค่าด้านสุนทรียภาพเพื่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมบริเวณกว๊านพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาเทคโนโลยีการวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชนบท บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

ประวิติ เสมคี. (2541). ความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดสภาพแวดล้อมโบราณสถาน ศึกษากรณีพระราชวังสนามจันทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

ประสาน มาลากุล ณ อยุธยา. (2523). ค่านิยมและความคาดหวังของเยาวชนไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรียาพร พรหมพิทักษ์. (2527). ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อแผนพัฒนาสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานแห่งชาติภูกระดึง จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหา

บัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พงษ์ไพบูลย์ ศีลาราวเวทย์. (2528). ความคิดเห็นของประชาชนในเมืองต่อสวนสาธารณะศึกษากรณีผู้ที่มาใช้สวนสาธารณะในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

พัชรวิวรรธน์ ประสานพันธ์. (2533). ความรู้เจตคติและพฤติกรรมของของครูตำรวจตระเวนชายแดนที่มีต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

พันทิพา โคมประดิษฐ์. (2530). ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแผนพัฒนาสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ไพฑูรย์ เจริญพันธุ์วงศ์. (2530). พฤติกรรมองค์กรและการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: โอเคียนส์โตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. คณะวนศาสตร์. (2536). ร่างรายงานฉบับสมบูรณ์ ข้อมูลพื้นฐานและการจัดการอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่. กรุงเทพมหานคร: คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มหาวิทยาลัยมหิดล. คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์. (2539). นิเวศสถิติ. วารสารนิเวศวิทยา, 23(1), 101-102.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2529). เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมศาสตร์การสื่อสารหน่วยที่ 1-8 สาขาวิชานิเทศศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

เมตตา เสวตเลข. (2539). ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการศึกษากรณีสวนสัตว์ดุสิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

รัฐภูมิ เขียมศรีพงษ์ (2542). ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดสภาพแวดล้อม บริเวณหาดบางแสน จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

ลลิตา โภชนพันธ์. (2539). พฤติกรรมการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศน์สัญจรของนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

วรรณฯ ชังเจริญ. (2542). บทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการมูลฝอยและน้ำเสีย กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์

- มหาวิทยาลัย, สาขาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2530). หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิมลสิทธิ์ พรมยางกูร. (2526). พฤติกรรมมนุษย์กับสภาพแวดล้อม : มุขฐานทางพฤติกรรมเพื่อการออกแบบและวางแผน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบัติ กาญจนกิจ. (2535). นันทนาการชุมชนและโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบัติ แซ่แอ่. (2538). การศึกษาอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวชมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่. วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สาตินี ถวายน. (2540). ขีดความสามารถทางสังคมของสวนสาธารณะในเขตกรุงเทพมหานคร ศึกษากรณีสวนกุหลาบ. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สิทธิโชค วรรณสันติกุล. (2529). ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร: พัทธกษอักษร.
- สิริวดี อินทรกำแหง ณ ราชสีมา. (2538). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการปิดถนนสี่ลมเพื่อใช้เป็นทางเดินเท้าในวันอาทิตย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เสรี วงศ์ไพจิตร. (2534). จุดหักเหของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวชนวนให้เกิดขบวนการทางนิเวศวิทยาทางการเมือง. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- เสาวณิต ตั้งตระกูล. (2533). ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณชายหาดหัวหิน. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2540). เทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัวสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เลื่องเชื่อง.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคนอื่นๆ. (2523). สถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุนีย์ ชีรดากร (2525). ประสบการณ์กับความคาดหวัง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมศาสนา.

สุรเชษฐ์ เชนฐมาส และศิริลักษณ์ปิ่นเกษร. (2535). นันทนาการกับการป่าไม้ชุมชน. ใน แผนการ
ตอนประจำหน่วยวิชาการป่าไม้ชุมชน หน่วยที่ 8-15. (หน้า 628-707).

สุรศักดิ์ ขุนณรงค์. (2539). ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศึกษากรณี
แหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุริพร กัทรพรนันท์. (2541). ทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์ กรณีศึกษา อุทยานแห่ง
ชาติในจังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา
สิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุริย์ ชัมเจริญ. (2532). ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อสวนสัตว์ดุสิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลป
ศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศิริวุฒิ อยู่ตรีรักษ์. (2524). การประเมินค่าสินค้าที่มีได้ผ่านตลาด ศึกษาเฉพาะเรื่อง : สวนลุมพินี.
วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรม
ศาสตร์.

ศิริ ศิริวัลย์. (2532). ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชัยนาทต่อ
สวนนกชัยนาท. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

อภิวรรณ เกียงขวา. (2534). ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาสถานที่
พักผ่อนที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อัญญา กฤษณสินวล. (2536). ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อสื่อทางโทรทัศน์ที่
เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสิ่งแวดล้อม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขา
วิชาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

เอี่ยมพร วิสมหมาย. (2527). หลักการจัดสวนสาธารณะและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรพิทยา.

อำนาจ เจริญศิลป์. (2528). โลกและการอนุรักษ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเคียนสไตร์.

Allport, G. (1937). Personality : A psychological interpretation. New York: Harper & Row.

Ball, E. L., & Cipriano, R. E. (1978). Leisure services preparation. New Jersey, Englewood
Cliffs: Prentice Hall.

Baron, R. A., & Byrne, D. (1991). Social psychology understanding human interaction. Boston:
Allyn and Bacon.

- Boniface, B. G., & Cooper, C. (1994). The geography of travel & tourism. Oxford: Butterworth-Heinmann.
- Clawson & Knetsch, J. L. (1966). Economics of outdoor recreation. Baltimore: The John Hopkins Press.
- Clay, R. (1988). Chamber English dictionary. Great Britain: Bunary Suffolk.
- Collins, W. (1975). Webster's new twentieth century dictionary. New York: World Publishing.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychology testing (5th ed.). New York: Harper Collin.
- Hackett, B. (1971). Landscape planning and introduction to theory and practice. New Castle: Oriel Press.
- Kelly, R. K. (1990). Leisure. (2nd ed.). New Jersey, Englewood Cliffs: Prentice Hall.
- Maslow, A. H. (1920). Motivation and personality (2nd ed.). New York: Harper & Row.
- Reeder, W. W. (1971). Partial theory form the 25 years research program on objective factor, is believes and social action. Mimeograph.
- Sethaputra. (1982). New model English-Thai dictionary (7th ed.), (Vol. 1). Bangkok: Thaiwatanapanich.
- Shelly, M. W. (1975). Responding to social change. Pennsylvania: Dowden Hutchison and Ross.
- Sons, W. C. (1988). Essential English dictionary. Great Britain: Glasqow.
- Tiffin, J. & McCormic, E. J. (1965). Industrial psychology. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Vroom, W. H. (1964). Work and motivation. New York: John Wiley & Sons.
- Vroom, W. H., & Deci, E. L. (1970). Management and motivation. Middlesex, England: Penguin Books.
- Wolman, B. B. (1973). Dictionary of behavioral science. Van Nostrand: Reinneheld.

ภาคผนวก ก

การประเมินผลแบบสอบถาม

ผู้เชี่ยวชาญประเมินแบบสอบถาม

1. ชื่อ-สกุล   ดร. ชุมพล สุขเกษม
ตำแหน่ง   หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
หน่วยงาน   กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2. ชื่อ-สกุล   คุณวิวัฒน์ชัย บุญยภักดิ์
ตำแหน่ง   ผู้อำนวยการกองกิจกรรมการท่องเที่ยว
หน่วยงาน   การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
3. ชื่อ-สกุล   ผศ.ดร. สุรเชษฐ์ เชนฐมาส
ตำแหน่ง   อาจารย์ประจำภาควิชาอนุรักษ์วิทยา
หน่วยงาน   คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สรุปการประเมินผลแบบสอบถาม

1. ความรู้กฎระเบียบการปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยว

เนื้อหา	เหมาะสม	ปรับปรุง	ตัดทิ้ง	ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไข
1. การใช้เส้นทางเดินเท้า	✓			
2. การรักษาพืชพันธุ์ป่าไม้		✓		แยกแยะชัดเจนมากในแง่ถูกผิด
3. การรักษาความสะอาด	✓			
4. การใช้เสียง	✓			
5. การป้องกันไฟฟ้า		✓		แยกแยะชัดเจนมากในแง่ถูกผิด
6. การโฆษณา		✓		แยกแยะชัดเจนมากในแง่ถูกผิด
7. สัตว์เลี้ยง สัตว์พาหนะ		✓		สัตว์พาหนะหมายถึงอะไร
8. การเก็บไม้ฟืน	✓			
9. การให้อาหารสัตว์ป่า	✓			
10. การรบกวนสิ่งมีชีวิต		✓		แยกแยะชัดเจนมากในแง่ถูกผิด
11. การปฏิบัติตามกฎ			✓	แยกแยะไม่ได้

2. ความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจ

เนื้อหา	เหมาะสม	ปรับปรุง	ตัดทิ้ง	ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไข
1. การได้รับความรู้		✓		เพิ่มคำว่า “ธรรมชาติ” ต่อท้าย
2. การชื่นชมธรรมชาติ	✓			
3. การผจญภัย	✓			
4. การส่งเสริมสุขภาพ	✓			
5. การพบปะสังสรรค์ในหมู่คณะ	✓			
6. อื่นๆ	✓			

3. ความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ

เนื้อหา	เหมาะสม	ปรับปรุง	ตัดทิ้ง	ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไข
1. ความสวยงามของน้ำตก		✓		เพิ่มคำว่า “ธรรมชาติ” ต่อท้าย
2. ความสวยงามของบริเวณเส้นทางเดินป่า		✓		แก้เป็นทัศนียภาพความสวยงามของเส้นทางเดินป่า
3. ความสวยงามของจุดชมวิวิทิวทัศน์	✓			
4. ความสวยงามของบริเวณทางเดินเท้า	✓			
5. ความสวยงามของเส้นทางจักรยาน		✓		แก้เป็นทัศนียภาพความสวยงามของเส้นทางเดินป่า
6. ความสวยงามของบริเวณปิกนิก	✓			
7. บรรยากาศตามธรรมชาติเพื่อการชมวิวิทิวทัศน์	✓			
8. สภาพภูมิประเทศเพื่อการเดินป่า	✓			
9. สภาพภูมิประเทศเพื่อการปิกนิก	✓			
10. ที่ราบเพื่อการทางเดินเท้า	✓			
11. ที่โล่งเพื่อดูดาว	✓			
12. แหล่งน้ำเพื่อการเล่นน้ำ	✓			
13. แหล่งน้ำเพื่อการพักผ่อน	✓			
14. บริเวณแหล่งน้ำเพื่อการเดินป่า	✓			
15. แหล่งน้ำเพื่อจักรยาน	✓			
16. แหล่งน้ำเพื่อการศึกษาธรรมชาติ	✓			

เนื้อหา	เหมาะสม	ปรับปรุง	ตัดทิ้ง	ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไข
17. บริเวณแหล่งน้ำเพื่อการถ่ายรูป		✓		แก้เป็น แหล่งน้ำที่ท่านทำการถ่ายรูป
18. การบันทึกเทปเสียงน้ำตก			✓	นักท่องเที่ยวได้ทำน้อย
19. พันธุ์ไม้สวยงามบริเวณเส้นทาง		✓		แก้พืชพรรณ เป็น พืชพันธุ์
20. พืชพันธุ์ที่น่าสนใจเส้นทาง		✓		เช่นเดียวกับข้อ 19
21. พืชพันธุ์บริเวณน้ำตก			✓	ซ้ำซ้อนกับข้อ 23
22. พืชพันธุ์เพื่อการถ่ายรูปธรรมชาติ		✓		เช่นเดียวกับข้อ 19
23. พืชพันธุ์เพื่อการศึกษารธรรมชาติ		✓		แก้เป็น ศึกษาพันธุ์พืชตามธรรมชาติ
24. ป่าไม้เพื่อการเดินป่า		✓		แก้เป็น ศึกษารธรรมชาติของสภาพป่า
25. สัตว์ป่า ร่องรอยเพื่อเดินป่า	✓			
26. สัตว์ป่า ร่องรอยเพื่อการศึกษาธรรมชาติ		✓		แก้เป็น ศึกษารธรรมชาติของสัตว์ป่า
27. สัตว์ป่า ร่องรอยเพื่อการส่องสัตว์ด้วยสปอร์ไลท์	✓			
28. การบันทึกเทปเสียงสัตว์ป่า	✓			
29. นก ผีเสื้อ แมลงที่พบในเส้นทางเดินป่า	✓			
30. กิจกรรมดูนก	✓			
31. กิจกรรมดูผีเสื้อ แมลง	✓			
32. การบันทึกเทปเสียงนก ผีเสื้อ และแมลง	✓			

4. ความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ

เนื้อหา	เหมาะสม	ปรับปรุง	ตัดทิ้ง	ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไข
1 สถานที่กางเต็นท์พักแรม	✓			
2 สถานที่จัดกิจกรรมกลางแจ้ง	✓			
3 ที่นั่งปิกนิก	✓			
4 จุดชมวิวยุทธศาสตร์	✓			
5 คุณภาพและราคาอาหาร	✓			
6 ห้องน้ำ ห้องส้วม				แก้เป็น ห้องน้ำ ห้องสุขา
7 ร้านขายของที่ระลึก	✓			
8 ที่จอดรถ	✓			
9 ป้าย เครื่องหมายบอกทาง			✓	แก้เป็น ป้าย เครื่องหมายชี้ทาง
10 ไฟฟ้า	✓			
11 น้ำดื่ม น้ำใช้	✓			
12 โทรศัพท์	✓			
13 การประชาสัมพันธ์	✓			
14 การเก็บขยะ/ทิ้งขยะ	✓			
15 เอกสารสิ่งพิมพ์ของอุทยานฯ	✓			
16 สวัสดิภาพความปลอดภัย			✓	แก้เป็น การรักษาความปลอดภัย
17 อื่นๆ ให้ระบุ		✓		เพิ่มข้อประเมินความพึงพอใจ ต่อศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ร้านจำหน่ายอาหารเครื่องดื่ม และอาคารห้องประชุม

ภาคผนวก ข

ผลวิเคราะห์ประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบวัดความรู้กฎระเบียบการปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยว

ข้อที่	ค่าความยากง่าย	ค่าอำนาจจำแนก
1	0.69	0.63
2*	0.94	0.13
3*	0.94	0.13
4*	0.88	0.25
5*	0.94	0.13
6*	0.94	0.13
7	0.63	0.75
8	0.63	0.75
9	0.75	0.50
10*	0.94	0.13

ความเที่ยงของแบบวัดความรู้ มีค่าเท่ากับ 0.70

ผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความยากง่าย 0.2-0.8 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.2 และค่าความเที่ยงตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป สำหรับข้อที่ไม่ผ่านเกณฑ์ผู้วิจัยได้รับคำแนะนำจากกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ให้ทำการปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำไปใช้จริง

- สำหรับข้อคำถามที่ต้องปรับปรุงแก้ไข มีจำนวนทั้งสิ้น 6 ข้อ ซึ่งแต่เดิมมีข้อความเป็นดังนี้
- ข้อที่ 2. ไม่เก็บหรือทำลายดอกไม้ พันธุ์ไม้ หรือของป่าทุกชนิด
  - ข้อที่ 3. ช่วยกันรักษาความสะอาด ทั้งขยะเฉพาะในที่ที่จัดเตรียมไว้เท่านั้น
  - ข้อที่ 4. ไม่ส่งเสียงดังจนเป็นที่รบกวนแก่ผู้อื่นและสัตว์ป่า
  - ข้อที่ 5. ต้องระมัดระวังมิให้เกิดไฟป่าจากการจุดไฟ หรือทิ้งก้นบุหรี่
  - ข้อที่ 6. ไม่ปิดประกาศ โฆษณา หรือขีดเขียนในที่ต่างๆ
  - ข้อที่ 10. ห้ามนำประทัด หรือดอกไม้ไฟเข้ามาจุดเล่นในอุทยานฯ

แบบวัดความคาดหวังต่ออุทยานฯ ในภาพรวม

ข้อที่	t
1	4.249
2	3.416
3	3.326
4	3.347
5	4.292

ความเที่ยงของแบบวัด มีค่าเท่ากับ 0.58

แบบวัดความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ

ข้อที่	t	ข้อที่	t
1	2.489	16	7.095
2*	1.265	17	4.153
3*	1.210	18	3.366
4	3.121	19	3.000
5	4.830	20	6.934
6	2.464	21	3.996
7*	1.461	22	2.084
8	4.264	23	8.064
9	3.120	24	5.531
10	3.135	25	11.593
11	9.632	26	5.028
12	5.227	27	11.159
13	3.710	28	14.895
14	5.317	29	13.096
15	6.677	30	2.732

ความเที่ยงของแบบวัด มีค่าเท่ากับ 0.95

แบบวัดความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก

ข้อที่	t	ข้อที่	t
1	2.688	11	2.986
2	4.715	12	3.300
3	4.072	13	5.824
4	4.520	14	5.518
5	3.194	15	4.123
6	4.249	16	4.243
7	2.826	17	4.513
8	2.226	18	3.071
9	1.852	19*	1.465
10	3.188		

ความเที่ยงของแบบวัด มีค่าเท่ากับ 0.90

ผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป และค่าความเที่ยงมากกว่า 0.70 สำหรับข้อที่ไม่ผ่านเกณฑ์ผู้วิจัยได้รับคำแนะนำจากกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ให้ทำการปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง

แบบวัดความพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติมีข้อคำถามที่ต้องปรับปรุงแก้ไขจำนวน 3 ข้อ ได้แก่

- ข้อที่ 2 ท่านมีความพึงพอใจกับสภาพความสวยงามของเส้นทางเดินป่าอย่างไร
- ข้อที่ 3 ท่านมีความพึงพอใจกับสภาพความสวยงามของบริเวณจุดชมวิวยิวทิวทัศน์อย่างไร
- ข้อที่ 7 ท่านมีความพึงพอใจกับการใช้ประโยชน์บรรยากาศที่สงบตามธรรมชาติเพื่อการชมวิวยิวทิวทัศน์อย่างไร

สำหรับแบบวัดความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ มีข้อคำถามที่ต้องปรับปรุงแก้ไข ได้แก่

- ข้อที่ 19 สวัสดิภาพ/ความปลอดภัย

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

เรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวนในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
เพื่อนันทนาการ

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตของ นางสาวเขาวรี เจริญสวัสดิ์ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีการวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชนบท คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวนในการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนันทนาการ ทำให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นสำหรับเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในอนาคตต่อไป

แบบสอบถามมีทั้งหมด 7 หน้า ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งสิ้น 6 ส่วน อันได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวน มีข้อคำถาม 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลลักษณะการพักผ่อนและการประกอบกิจกรรม มีข้อคำถาม 6 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบวัดความรู้ความเข้าใจข้อปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยวน มีข้อคำถาม 10 ข้อ

ส่วนที่ 4 แบบวัดความคาดหวังต่ออุทยานฯ ในภาพรวม มีข้อคำถาม 6 ข้อ

ส่วนที่ 5 แบบวัดความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ มีข้อคำถาม 30 ข้อ

ส่วนที่ 6 แบบวัดความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์สิ่งอำนวยความสะดวก มีข้อคำถาม 20 ข้อ

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

เขาวรี เจริญสวัสดิ์

นักศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป**คำชี้แจง** โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ และเติมค่าลงในช่องว่าง ให้ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

1. ☐ ชาย2. ☐ หญิง

2. อายุ ..... ปี

3. การศึกษา

1. ☐ ประถมศึกษา2. ☐ มัธยมศึกษา/ปวช.3. ☐ อนุปริญญา/ปวส.4. ☐ ปริญญาตรี5. ☐ สูงกว่าปริญญาตรี6. ☐ อื่นๆ (ระบุ) .....

4. อาชีพ

1. ☐ ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ2. ☐ พนักงานบริษัท /ห้างร้าน3. ☐ ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย4. ☐ รับจ้างทั่วไป5. ☐ เกษตรกร6. ☐ แม่บ้าน7. ☐ นักเรียน/นักศึกษา8. ☐ อื่นๆ (ระบุ) .....

5. รายได้จากการทำงาน..... บาทต่อเดือน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลลักษณะการพักผ่อนและการประกอบกิจกรรม**คำชี้แจง** โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ และเติมค่าลงในช่องว่าง ให้ตรงกับความเป็นจริง

6. จุดประสงค์หลักในการเดินทางมาอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ครั้งนี้คือ (ตอบเพียงข้อเดียว)

1. ☐ เพื่อหาประสบการณ์ในบรรยากาศป่าเขา2. ☐ ต้องการพักผ่อนหย่อนใจในสถานที่ธรรมชาติ3. ☐ แวะพักผ่อนก่อนจะไปยังที่แห่งอื่นต่อ4. ☐ มาหาประสบการณ์ร่วมกับเพื่อน5. ☐ อื่นๆ (ระบุ) .....

7. ระยะเวลาการพักผ่อน ..... คืน

8. ท่านเคยเดินทางมาพักผ่อนกางเต็นท์ในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มาก่อนหรือไม่

1. ☐ ไม่เคย2. ☐ เคย ..... ครั้ง

ครั้งสุดท้ายเมื่อ .....

9. ท่านนำอุปกรณ์สำหรับการพักผ่อนกางเต็นท์มาเองหรือเช่าจากอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

1. ☐ นำมาเอง
2. ☐ เช่าจากอุทยานฯ

10. ท่านได้รับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ เกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่จากแหล่งใดบ้าง

(เลือกได้หลายคำตอบ)

1. ☐ ครอบครัว ญาติ พี่ น้อง
2. ☐ เพื่อน
3. ☐ สถานศึกษา
4. ☐ โทรทัศน์
5. ☐ วิทยุ
6. ☐ สิ่งพิมพ์
7. ☐ บริษัทนำเที่ยว
8. ☐ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
9. ☐ ศูนย์บริการข้อมูลทำการอุทยานฯ
10. ☐ อื่นๆ (ระบุ) .....

11. ท่านพักผ่อนหย่อนใจในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ด้วยกิจกรรมใดบ้าง (เลือกได้หลายคำตอบ)

1. ☐ ชมวิวทิวทัศน์
2. ☐ ศึกษาธรรมชาติ
3. ☐ ชวนก แมลง ผีเสื้อ
4. ☐ ดูพันธุ์ไม้
5. ☐ ส่องสัตว์ด้วยสปอร์คไลท์
6. ☐ เที่ยวชมน้ำตก/เล่นน้ำตก
7. ☐ เดินป่า
8. ☐ กางเต็นท์พักผ่อน
9. ☐ ปิกนิก
10. ☐ ขี่จักรยาน
11. ☐ ถ่ายรูป/เขียนรูปธรรมชาติ บันทึกวิถีชีวิต/เทปเสียงธรรมชาติ
12. ☐ อื่นๆ (ระบุ) .....

ส่วนที่ 3 แบบวัดความรู้กฎระเบียบข้อปฏิบัติตน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ที่ถูกต้องกับกฎระเบียบข้อปฏิบัติตนของอุทยานฯ

12. ข้อปฏิบัติข้อใดต่อไปนี้เป็นข้อปฏิบัติที่ถูกต้อง ตามกฎระเบียบของการเข้าไปใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติ

	ใช่	ไม่ใช่
1. ท่านสามารถเลือกใช้เส้นทางหรือพื้นที่นอกเหนือจากที่อุทยานฯ จัดไว้	☐	☐
2. ท่านสามารถนำดอกไม้หรือพันธุ์ไม้บางชนิดออกจากป่าได้	☐	☐
3. โปรดช่วยกันรักษาความสะอาด โดยทิ้งขยะเฉพาะในที่ที่จัดเตรียมไว้	☐	☐
4. ไม่ส่งเสียงดังจนเป็นที่รบกวนแก่ผู้อื่นและสัตว์ป่า ยกเว้นการเล่นกีตาร์	☐	☐
5. ผู้ที่สูบบุหรี่ดับก้นบุหรี่ก่อนทิ้งทุกครั้งเพื่อเป็นการป้องกันไฟป่า	☐	☐
6. ท่านสามารถปิดประกาศ โฆษณาได้ภายในบริเวณที่พักนักท่องเที่ยว	☐	☐
7. นำสุนัขและแมวเข้ามาในเขตอุทยานฯ ได้ หากดูแลอย่างใกล้ชิด	☐	☐
8. ห้ามเก็บพืชมัตถ์ในเขตอุทยานฯ เพื่อทำกิจกรรมแค้นไฟในเวลากลางคืน หรือ หุงต้มอาหาร	☐	☐
9. ไม่ให้อาหารแก่ลิง หมูป่า หรือสัตว์ป่าอื่นๆ ยกเว้นบริเวณเส้นทางที่รถผ่าน	☐	☐
10. ไม่จุดประทัดหรือดอกไม้ไฟโดยเด็ดขาด ไม่เว้นแม้แต่วันเทศกาลรื่นเริง	☐	☐

ส่วนที่ 4 แบบวัดความคาดหวังต่ออุทยานฯ ในภาพรวม

คำชี้แจง ก่อนมาท่องเที่ยวครั้งนี้ ท่านมีความคาดหวังต่อการพักผ่อนหย่อนใจในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในเรื่องต่างๆ ต่อไปนี้ ในระดับใด โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ..... ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อ	ระดับความคาดหวัง		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. การได้รับความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ	.....	.....	.....
2. การชื่นชมธรรมชาติ	.....	.....	.....
3. การผจญภัย	.....	.....	.....
4. การส่งเสริมสุขภาพ	.....	.....	.....
5. การพบปะสังสรรค์ในหมู่คณะ	.....	.....	.....
6. อื่นๆ (ระบุ)	.....	.....	.....

ส่วนที่ 5 แบบวัดความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์อุทยานฯ

คำชี้แจง ท่านมีความพึงพอใจการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในเรื่องต่างๆ ต่อไปนี้
ระดับใดโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน.....ที่ตรงกับความรู้สึกละดับของท่านมากที่สุด

ข้อ	ระดับความพึงพอใจ				
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่พอใจ	ไม่ทราบ
1. ท่านมีความพึงพอใจกับทัศนียภาพความสวยงามของบริเวณน้ำตกอย่างไร	.....	.....	.....	.....	.....
2. ท่านมีความพึงพอใจกับเส้นทางเดินป่าอย่างไร	.....	.....	.....	.....	.....
3. ท่านมีความพึงพอใจกับจุดชมวิวยุทธศาสตร์อย่างไร	.....	.....	.....	.....	.....
4. ท่านมีความพึงพอใจกับทัศนียภาพความสวยงามของบริเวณทางเดินขึ้นอย่างไร	.....	.....	.....	.....	.....
5. ท่านมีความพึงพอใจกับทัศนียภาพความสวยงามของเส้นทางขึ้นห้วยน้ำรินอย่างไร	.....	.....	.....	.....	.....
6. ท่านมีความพึงพอใจกับทัศนียภาพความสวยงามของบริเวณปิกนิกอย่างไร	.....	.....	.....	.....	.....
7. ท่านมีความพึงพอใจกับการใช้ประโยชน์บรรยากาศตามธรรมชาติเพื่อการชมวิวยุทธศาสตร์อย่างไร	.....	.....	.....	.....	.....
8. ท่านมีความพึงพอใจกับการใช้ประโยชน์สภาพภูมิประเทศเพื่อการเดินป่าอย่างไร	.....	.....	.....	.....	.....
9. ท่านมีความพึงพอใจกับการใช้ประโยชน์สภาพภูมิประเทศเพื่อการทางเดินขึ้นอย่างไร	.....	.....	.....	.....	.....
10. ท่านมีความพึงพอใจกับการใช้ประโยชน์พื้นที่สภาพภูมิประเทศเพื่อการปิกนิกอย่างไร	.....	.....	.....	.....	.....
11. ท่านมีความพึงพอใจกับการใช้ประโยชน์น้ำตกในจุดที่สามารถเล่นน้ำอย่างไร	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ระดับความพึงพอใจ				
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่พอใจ	ไม่ทราบ
12. ท่านมีความพึงพอใจกับการใช้ประโยชน์แหล่งน้ำที่อยู่ใกล้เคียงพื้นที่พักแรมอย่างไร	.....	.....	.....	.....	.....
13. ท่านมีความพึงพอใจกับการใช้ประโยชน์แหล่งน้ำที่อยู่ใกล้เคียงเส้นทางเดินป่าอย่างไร	.....	.....	.....	.....	.....
14. ท่านมีความพึงพอใจกับการใช้ประโยชน์แหล่งน้ำที่อยู่ใกล้เคียงเส้นทางขี่จักรยานอย่างไร	.....	.....	.....	.....	.....
15. ท่านมีความพึงพอใจกับการใช้ประโยชน์แหล่งน้ำในบริเวณที่ศึกษารรรมาชาติอย่างไร	.....	.....	.....	.....	.....
16. ท่านมีความพึงพอใจกับการใช้ประโยชน์แหล่งน้ำที่ท่านทำการถ่ายรูป/เขียนรูปธรรมชาติ/บันทึกวิดีโอเทปอย่างไร	.....	.....	.....	.....	.....
17. ท่านมีความพึงพอใจกับพันธุ์ไม้สวยงาม/น่าสนใจที่อยู่ในบริเวณเส้นทางเดินป่าอย่างไร	.....	.....	.....	.....	.....
18. ท่านมีความพึงพอใจกับการใช้ประโยชน์พืชพันธุ์เพื่อการถ่ายรูปธรรมชาติ/วิดีโอเทปอย่างไร	.....	.....	.....	.....	.....
19. ท่านมีความพึงพอใจกับการศึกษาพันธุ์พืชตามธรรมชาติอย่างไร	.....	.....	.....	.....	.....
20. ท่านมีความพึงพอใจกับการศึกษาธรรมชาติของสภาพป่าอย่างไร	.....	.....	.....	.....	.....
21. ท่านมีความพึงพอใจกับการศึกษาธรรมชาติของสัตว์ป่าอย่างไร	.....	.....	.....	.....	.....
22. ท่านมีความพึงพอใจกับการใช้ประโยชน์สัตว์ป่าเพื่อการส่องสัตว์ด้วยสปอร์คไลท์อย่างไร	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ระดับความพึงพอใจ				
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่พอใจ	ไม่ทราบ
23. ท่านมีความพึงพอใจกับการใช้ประโยชน์สัตว์ป่าและร่องรอยที่น่าสนใจเพื่อการเดินป่าอย่างไร	.....	.....	.....	.....	.....
24. ท่านมีความพึงพอใจกับการใช้ประโยชน์สัตว์ป่าและร่องรอยที่น่าสนใจเพื่อการถ่ายภาพ/บันทึกวิธีโอเทปอย่างไร	.....	.....	.....	.....	.....
25. ท่านมีความพึงพอใจกับการบันทึกเทปเสียงสัตว์ป่าอย่างไร	.....	.....	.....	.....	.....
26. ท่านมีความพึงพอใจกับนกและแมลงต่างๆ ที่พบในบริเวณเส้นทางเดินป่าอย่างไร	.....	.....	.....	.....	.....
27. ท่านมีความพึงพอใจกับการใช้ประโยชน์นกชนิดต่างๆ ในกิจกรรมดูนกอย่างไร	.....	.....	.....	.....	.....
28. ท่านมีความพึงพอใจกับการใช้ประโยชน์แมลงชนิดต่างๆ ในกิจกรรมดูแมลงอย่างไร	.....	.....	.....	.....	.....
29. ท่านมีความพึงพอใจกับการบันทึกเทปเสียงนกและแมลงต่างๆ อย่างไร	.....	.....	.....	.....	.....
30. ท่านมีความพึงพอใจกับการถ่ายภาพ/บันทึกวิธีโอเทปนกและแมลงต่างๆ อย่างไร	.....	.....	.....	.....	.....

ส่วนที่ 6 แบบวัดความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ**คำชี้แจง** ท่านมีความพึงพอใจการใช้ประโยชน์สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่อไปนี้ ระดับใด

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ..... ที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด

ข้อ	ระดับความพึงพอใจ				
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่พอใจ	ไม่ทราบ
1. สถานที่กางเต็นท์พักแรม					
2. สถานที่จัดกิจกรรมกลางแจ้ง	.....	.....	.....	.....	.....
3. ที่นั่งพักผ่อน	.....	.....	.....	.....	.....
4. จุดชมวิวยอดนิยม	.....	.....	.....	.....	.....
5. ร้านจำหน่ายอาหาร เครื่องดื่ม	.....	.....	.....	.....	.....
6. คุณภาพและราคาอาหาร	.....	.....	.....	.....	.....
7. ห้องน้ำ/ห้องสุขา	.....	.....	.....	.....	.....
8. ร้านขายของที่ระลึก	.....	.....	.....	.....	.....
9. ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	.....	.....	.....	.....	.....
10. อาคารห้องประชุม	.....	.....	.....	.....	.....
11. ที่จอดรถ	.....	.....	.....	.....	.....
12. ป้าย เครื่องหมายชี้ทาง	.....	.....	.....	.....	.....
13. ไฟฟ้า	.....	.....	.....	.....	.....
14. น้ำดื่ม น้ำใช้	.....	.....	.....	.....	.....
15. โทรศัพท์	.....	.....	.....	.....	.....
16. การประชาสัมพันธ์	.....	.....	.....	.....	.....
17. การเก็บขยะ/ที่ทิ้งขยะ	.....	.....	.....	.....	.....
18. เอกสารสิ่งพิมพ์ของอุทยานฯ	.....	.....	.....	.....	.....
19. การรักษาความปลอดภัยของอุทยานฯ	.....	.....	.....	.....	.....
20. อื่นๆ (ระบุ)	.....	.....	.....	.....	.....

ถ้ามีโอกาสท่านคิดว่าจะกลับมากางเต็นท์พักแรมที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อีกหรือไม่

- ☐ มาอีกแน่นอน ประมาณเดือน .....
- ☐ ไม่มา
- ☐ ไม่แน่ใจ

เหตุผล.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ

นางสาวเขาวรี เจริญสวัสดิ์

วัน เดือน ปีเกิด

26 กรกฎาคม 2513

สถานที่เกิด

อุดรธานี ประเทศไทย

ประวัติการศึกษา

วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย, พ.ศ. 2532-2535

พยาบาลศาสตรบัณฑิต

มหาวิทยาลัยมหิดล, พ.ศ. 2538-2543

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยี

การวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชนบท

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

-